

Bulletin

ODDELENIE DOKUMENTÁCIE, ANALYTIKY A KOMPARATISTIKY

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

Protokol č. 16 k dohovoru o ochrane ľudských práv

Nová smernica o ochrane obchodného tajomstva

Nenávistné prejavy — Prehľad judikatúry ESĽP

Výsluch svedkov — Príručka judikatúry ESĽP

Aktuálne rozhodnutia a predbežné otázky (Súdny dvor EÚ)

Súdny systém Škótska

Obsah

ČLÁNKY

Protokol č. 16 k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.....2
Mgr. Barbara Babáková

INFORMUJEME

Podané predbežné otázky — Súdny dvor Európskej únie.....10
Mgr. Ivana Mičková

Rozhodnuté predbežné otázky — Súdny dvor Európskej únie.....15
Mgr. Ivana Mičková

LEGISLATÍVA EÚ

Smernica 32016/L0943 o ochrane nespístupného know-how a obchodných informácií.....20
JUDr. Kristína Trubianska

Z JUDIKATÚRY

Nenávistné prejavy — Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva.....23
Kancelária zástupcu Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva

Príručka judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva — Právo na spravodlivý súdny proces z trestnoprávneho hľadiska.....37
Mgr. Barbara Babáková

MONITORING

Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie.....42
Mgr. Katarína Drábiková, Mgr. Zuzana Kuricová

PREDSTAVUJEME

Súdny systém Škótska.....48
LL.B. Petronela Halamová

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

dovoľte mi predstaviť Vám druhé tohtoročné vydanie Bulletinu – časopisu Oddelenia dokumentácie, analytiky a komparatistiky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktoré Vám opäť prinesie okrem novinek a zaujímavostí z oblasti súdnej praxe aj prehľad rozhodovacej činnosti.

V rubrike Články sa venujeme Protokolu č. 16 k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý zakladá inštitút poradného stanoviska, v základných črtách podobného konaniu o prejudiciálnej otázke pred Súdnym dvorom Európskej únie.

Vo vzťahu k Súdnu dvoru Európskej únie informujeme o konaniach o prejudiciálnych otázkach za uplynulý rok s väzbou na Slovenskú republiku. Na minulé číslo plynulo nadviažeme krátkou poznámkou o výsledku konaní C-73/16 Puškár a C-89/16 Szója.

V rámci prehľadu judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva Vám tentokrát priblížime, v spolupráci s Kanceláriou zástupcu Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva, vysoko aktuálnu tému nenávistných prejavov. Zároveň predstavujeme výňatok z Príručky judikatúry k článku 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (právo na spravodlivý súdny proces v trestných veciach), ktorý obsahuje základné princípy vyjadrené v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva s odkazmi na konkrétne rozhodnutia. V rubrike Monitoring nájdete aktuálnu judikatúru Súdneho dvora Európskej únie.

V oblasti novinek z legislatívy Európskej únie sme sa zamerali na smernicu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/943 o ochrane nespístupného know-how a obchodných informácií a záverom sa v krátkom exkurze pozrieme aj na súdny systém Škótska.

Prajeme Vám príjemné čítanie a pokojné prežitie blížiacich sa sviatkov.

JUDr. Daniela Švecová

*predsedníčka
Najvyššieho súdu Slovenskej republiky*

BULLETIN

odborný recenzovaný právnický časopis

Vydáva:

Kancelária Najvyššieho súdu Slovenskej republiky
Oddelenie dokumentácie, analytiky a komparatistiky
Župné námestie 13, 814 90, Bratislava

Vychádza polročne v online verzii

Grafické spracovanie:

Mgr. Barbara Babáková

ISSN 2453-7705

Toto číslo vyšlo dňa 13. 12. 2017

Názory a postoje vyjadrené v príspevkoch sú názormi ich autorov a nemožno ich považovať za názory Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Protokol č. 16

k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

[Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd](#) (ďalej len „dohovor“) spolu s protokolmi, ktoré ho dopĺňajú a rozvíjajú, je jedným z najvýznamnejších medzinárodných nástrojov ochrany ľudských práv. Najnovší protokol, vypracovaný na pôde Rady Európy v roku 2013, je [Protokol č. 16 k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd](#) (ďalej len „protokol č. 16“). Upravuje postup, ktorý sa v základných črtách podobá konaniu o prejudiciálnej otázke pred Súdny dvorom Európskej únie. Protokol č. 16 by sa mal stať nástrojom, ktorý môžu vnútroštátne súdy využiť v prípade, ak si nie sú isté ako interpretovať a aplikovať ustanovenia dohovoru. Napriek tomu, že protokol č. 16 ešte neratifikoval dostatočný počet krajín na to, aby nadobudol účinnosť, Slovenská republika ho už stihla inkorporovať do svojich občianskoprávných noriem.

Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „civilný sporový poriadok“) v štvrtej časti, v tretej hlave, ktorá obsahuje právne normy o dovolaní, v § 445 ods. 1 ustanovuje:

„Dovolací súd dovolacie konanie preruší aj vtedy, ak rozhodol, že požiada Európsky súd pre ľudské práva o vydanie poradného stanoviska k zásadným otázkam týkajúcim sa výkladu alebo uplatňovania práv a slobôd uvedených v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“

Podobné ustanovenie sa nachádzalo i vo vládnom návrhu zákona z 26. septembra 2014, ktorý bol 27. novembra 2014 schválený ako zákon č. 353/2014 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „novela“).¹ Táto novela doplnila do zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „občiansky súdny poriadok“) do jeho tretej časti o konaní v prvom stupni, do prvej hlavy ako § 109 ods. 3 právnu normu v znení:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky konanie preruší, ak rozhodol, že požiada Európsky súd pre ľudské práva o vydanie poradného stanoviska k zásadným otázkam týkajúcim sa výkladu alebo uplatňovania práv a slobôd uvedených v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“

Paragraf 445 ods. 1 civilného sporového poriadku i § 109 ods. 3 občianskeho súdneho poriadku inkorporujú protokol č. 16 k dohovoru do slovenského právneho poriadku. Na rozdiel od v súčasnej dobe platného civilného sporového poriadku, však novela občianskeho súdneho poriadku obsahovala prechodné ustanovenie (čl. IV) hovoriace o tom, že normy viažuce sa na protokol č. 16 nadobúdajú účinnosť dňom nadobudnutia platnosti protokolu.²

V protokole č. 16 sa v čl. 8 ods. 1 píše, že protokol nadobudne účinnosť, potom ako ho ratifikuje 10 zmluvných strán. K 11. októbru 2017 protokol č. 16 ratifikovalo iba 8 štátov a 10 ďalších krajín ho podpísalo.³ Protokol č. 16 preto v súčasnosti nemožno považovať za účinný. Okrem toho sama Slovenská republika síce vyslovila vôľu byť viazaná protokolom č. 16, a to už dňa 2. októbra 2013, avšak dodnes ho neratifikovala.

Pri porovnaní dvoch verzií ustanovení, ktorými sa protokol č. 16 zavádza do slovenského právneho poriadku, je zjavné, že formulácia prešla určitým vývojom. Je však na zamyslenie, aké postavenie zaujíma § 445 ods. 1 civilného sporového poriadku v slovenskom práve. V prechodných ustanoveniach civilného sporového poriadku sa totiž nevádza, že by mal § 445 nadobudnúť účinnosť až keď nadobudne účinnosť samotný protokol č. 16. Inými slovami, § 445 ods. 1 civilného sporového poriadku je v súčasnosti platnou a účinnou právnu normou.

HISTÓRIA

Počiatky protokolu č. 16 siahajú do roku 2006, kedy skupina odborníkov Výboru Ministrov Rady Európy vo svojej [správe](#) predniesla návrh na vytvorenie „systému, prostredníctvom ktorého by mohli národné súdy požiadať o poradné stanoviská v právnych otázkach týkajúcich sa

Protokol č. 16

k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

výkladu dohovoru a jeho protokolov.⁴

Ďalším podnetom sa stal spojený návrh holandských a nórskeho expertov v januári 2009 na rozšírenie právomoci Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj len „súd“ alebo „európsky súd“) o poskytovanie poradných stanovísk.⁵

Vo februári 2012 v súvislosti s prípravou Brightonskej konferencie súd vydal [diskusný dokument](#)⁶ obsahujúci návrh na rozšírenie jeho jurisdikcie o poskytovanie spomínaných poradných stanovísk.

Po tom ako bolo ukončené vypracovanie návrhu protokolu, súd dňa 6. mája 2013 prijal svoje [Stanovisko súdu k návrhu Protokolu č. 16 k dohovoru, ktorým sa rozširuje jeho právomoc o vydávanie poradných stanovísk týkajúcich sa výkladu dohovoru](#) a od 2. októbra 2013 bol protokol č. 16 otvorený na podpis.

ÚČEL A CIELE

Účelom rozšírenia poradnej právomoci súdu je v zmysle preambuly [protokolu č. 16](#) „zlepšiť vzájomnú interakciu medzi súdom a národnými orgánmi a tým posilniť vykonávanie Európskeho dohovoru o ľudských právach v súlade so zásadou subsidiarity.“⁷

Princíp subsidiarity je samozrejme potrebné vnímať dvojstranne. Dohľad súdu nad ochranou

ľudských práv je subsidiárny, pretože ochrana ľudských práv je primárne zodpovednosťou zmluvných strán. Cieľom poradných stanovísk je preto poskytnutie pomoci štátom za účelom predchádzania budúcim porušeniam, uľahčenia správneho výkladu dohovoru v rámci vnútroštátnych právnych poriadkov a v tejto súvislosti posilnenia dialógu medzi súdmi.

Snahou nie je preniesť vnútroštátny spor na Európsky súd pre ľudské práva, ale usmerniť národné súdy a tribunály, ako pristupovať k otázkam týkajúcim sa dohovoru, ak sú rozhodujúce pre konanie prebiehajúce na vnútroštátnom súde. Predpokladá sa, že ak sa najvyššie súdy budú riadiť poradnými stanoviskami európskeho súdu, takto poskytnutý výklad bude mať väčší vplyv na vnútroštátny právny systém, keďže nižšie súdy budú viazané (či už fakticky, alebo právne) rozhodovať v súlade s názormi vyjadrenými v rozhodnutiach najvyšších súdov.

KEÚČOVÉ ASPEKTY ŽIADOSTI O VYDANIE PORADNÉHO STANOVISKA

Články 1 až 5 protokolu č. 16 k dohovoru definujú základný právny rámec postupu pri vydávaní poradných stanovísk.

Subjekty oprávnené podať žiadosť a dobrovoľný charakter žiadosti

V zmysle čl. 1 ods. 1 protokolu č. 16 k dohovoru:

„O vydanie poradného stanoviska k zásadným otázkam týkajúcim sa výkladu alebo aplikácie práv a slobôd vymedzených v dohovore alebo v protokoloch k dohovoru môžu požiadať súdy alebo tribunály najvyššej inštancie zmluvnej strany špecifikované v súlade s čl. 10.“

[Dôvodová správa k protokolu č. 16 k dohovoru](#) (ďalej len „dôvodová správa“) objasňuje, že pojem „najvyššej inštancie“⁸ na rozdiel od slova „najvyšší“⁹, ako i to, že protokol vyžaduje, aby zmluvné strany určili národné súdy, ktoré sa budú môcť obrátiť na európsky súd so žiadosťou o poradné stanovisko, poukazujú na širší rozsah subjektov, než sa pôvodne predpokladalo. Prvotné návrhy hovorili o národných súdoch, proti rozhodnutiam ktorých podľa vnútroštátneho práva nie je možné podať opravný prostriedok. Zámerom pravdepodobne bolo zahrnúť medzi oprávnené subjekty súdy a tribunály, ktoré sú síce ústavnému alebo najvyššiemu súdu podria-

Protokol č. 16

k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

dené, no napriek tomu sú významné vzhľadom na to, že sa nachádzajú v postavení „najvyššej inšancie“ vo vzťahu k určitej kategórii rozhodnutí. Myšlienkou bolo zabezpečiť flexibilitu potrebnú na pokrytie 47 rôznych súdnych systémov.¹⁰

Obmedzením počtu oprávnených subjektov, ktoré môžu požiadať o poradné stanovisko, sa európsky súd snažil o dosiahnutie troch vecí: dodržať pravidlo o vyčerpaní vnútroštátnych prostriedkov nápravy, predísť hromadeniu žiadostí a zároveň poukázať na vhodnú úroveň, na ktorej by mal medzi súdmi prebiehať zamýšľaný dialóg.¹¹

Z prvého článku protokolu možno tiež vyvodit' dobrovoľný charakter žiadosti o vydanie poradného stanoviska. Podľa čl. 1 ods. 1 [protokolu č. 16 k dohovoru](#) je na zväzání národného súdu či európsky súd požiada o vydanie poradného stanoviska, alebo nie. Je potrebné si uvedomiť, že dobrovoľnosť tiež znamená možnosť vziať žiadosť späť.

Protokol č. 16 taktiež presne definuje kedy môže vnútroštátny súd podať žiadosť na Európsky súd pre ľudské práva. V zmysle čl. 1 ods. 2 je národný súd alebo tribunál oprávnený žiadať o vydanie poradného stanoviska výlučne v súvislosti s vecami, v ktorých koná.

Rozsah a obsah žiadosti

Z článku 1 ods. 1 protokolu č. 16 k dohovoru vyplýva, že otázky

položené v žiadosti o vydanie poradného stanoviska musia byť zásadné a týkať sa interpretácie alebo aplikácie dohovoru, resp. protokolov k nemu. Formulácia tohto ustanovenia pripomína znenie čl. 43 ods. 2 dohovoru o predložení veci veľkej komore, hoci sú tieto dve konania, samozrejme, celkom odlišné.

Definícia toho, čo presne spadá do rozsahu poradných stanovísk s najväčšou pravdepodobnosťou vyplynie z judikatúry súdu pri posudzovaní žiadosti o vydanie poradného stanoviska. V súlade s článkom 2 ods. 1 protokolu č. 16 k dohovoru bude totiž o prijatí žiadosti rozhodovať 5-členný senát veľkej komory. Možno preto očakávať, že sa na základe odmietnutých žiadostí o vydanie poradného stanoviska vytvorí séria kritérií, ktoré poslúžia na zodpovedanie otázky, čo spadá do rozsahu protokolu č. 16 k dohovoru a čo nie. O danú judikatúru budú mať následne možno záujem i tí, ktorí žiadajú o predloženie veci veľkej komore v zmysle čl. 43 ods. 2 dohovoru, ako aj samotní sudcovia európskeho súdu rozhodujúci o takýchto žiadostiach. Vzhľadom na to, že porota piatich sudcov veľkej komory vo svojom rozhodnutí neuvádza dôvody prijatia alebo odmietnutia žiadosti o predloženie veci veľkej komore podľa čl. 43 dohovoru, neexistuje žiadna ustálená judikatúra ohľadne toho, čo presne predstavuje „závažnú otázku týkajúcu sa výkladu a aplikácie dohovoru alebo jeho protokolov alebo závažnú otázku všeobecného vý-

znamu“ ako je špecifikovaná v čl. 43 ods. 2 [dohovoru](#).

KONANIE O PORADNOM STANOVISKU

Postup európskeho súdu v konaní o poradnom stanovisku vykresľuje protokol č. 16 v základných rysoch. Podrobnejšie ustanovenia, najmä ohľadne samotného konania, sú definované v [rokovacom poriadku](#) súdu v IX. kapitole (pravidlo 82 až 90). Kapitola IX. s názvom Odborné posudky hovorí o poradných stanoviskách v zmysle, v akom sa používajú v civilnom sporovom poriadku. Oba výrazy, odborný posudok i odborné stanovisko, sú prekladom anglického slova *advisory opinion* a označujú teda rovnaký inštitút.

Žiadosť o poskytnutie poradného stanoviska sa v súlade s pravidlom 83 posielajú tajomníkovi Európskeho súdu pre ľudské práva. Ten následne zabezpečí distribúciu kópie žiadosti a jej príloh všetkým sudcom európskeho súdu.¹² Jeho úlohou je aj informovať zmluvnú stranu o možnosti podať písomné vyjadrenia k žiadosti, pričom lehotu na zaslanie ustanovuje predseda súdu.¹³

Náležitosti žiadosti

Protokol č. 16 k dohovoru sám osebe upravuje náležitosti žiadosti o vydanie poradného stanoviska iba v základných črtách, keď v čl. 1 ods. 3 stanovuje, že: „Dožadujúci súd alebo tribunál

Protokol č. 16

k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

je povinný svoju žiadosť odôvodniť a uviesť relevantné právne a skutkové pozadie prípadu, o ktorom koná.“ Takto definované procesné požiadavky majú zabezpečiť, aby na jednej strane národný súd zväžil využiteľnosť a nevyhnutnosť poradného stanoviska, čo sa odzrkadlí v odôvodnení žiadosti. A na strane druhej, aby sa európsky súd mohol zamerať na otázky týkajúce sa princípov ohľadne interpretácie a aplikácie dohovoru, čo bude možné, keďže vnútroštátne súdy poskytnú potrebné informácie o prípade.

Základ článku o náležitostiach žiadosti ďalej rozvíja dôvodová správa k [protokolu č. 16](#), podľa ktorej by dožadujúci súd alebo tribunál mal uviesť:

- predmet vnútroštátneho konania a podstatné skutkové zistenia uskutočnené v priebehu konania pred národným súdom alebo aspoň zhrnutie relevantných skutkových otázok,
- ustanovenia vnútroštátneho práva týkajúce sa prípadu,
- predkladané otázky vychádzajúce z dohovoru, najmä v súvislosti s konkrétnymi právami a slobodami, ktoré sú ohrozené,
- ak je to potrebné, zhrnutie tvrdení strán v konaní pred národným súdom týkajúce sa predkladanej otázky,

- ak je to možné a vhodné, názor vnútroštátneho súdu vo vzťahu k predkladanej otázke, vrátane akýchkoľvek analýz, ktoré v súvislosti s riešením predkladanej otázky vypracoval.

Cieľom poskytnutia širšieho množstva dokumentov je snaha oboznámiť európsky súd s dostatkom informácií na to, aby mohol zmysluplne zodpovedať otázky ohľadne aplikácie dohovoru v konaní pred vnútroštátnym súdom.

Protokol č. 16 neustanovuje, do akej miery sa môžu na iniciovaní konania o poskytnutí poradného stanoviska podieľať samotní účastníci vnútroštátneho konania. Faktom však zostáva, že len určené národné súdy budú môcť žiadosť podať. Preto možno predpokladať, že s konečnou platnosťou o predložení, resp. nepredložení žiadosti budú rozhodovať vnútroštátne súdy.

Jazyk žiadosti o poskytnutie poradného stanoviska nie je v protokole č. 16 výslovne uvedený. [Dôvodová správa](#) však uvádza, že súd bude schopný prijímať žiadosti aj v iných jazykoch, než v angličtine a vo francúzštine, tak ako je to v súčasnosti pri individuálnych sťažnostiach. Národné súdy sa preto budú môcť so žiadosťami obracať na európsky súd v štátnom jazyku.

Prijatie žiadosti

Podanie žiadosti o vydanie poradného stanoviska automaticky

neznamená, že ho európsky súd vždy aj poskytne. Článok 2 ods. 1 protokolu č. 16 hovorí, že po prijatí súd žiadosť preskúma v 5-člennom senáte veľkej komory a rozhodne, či žiadosť prijme. Rozhodnutie o odmietnutí žiadosti ale podľa druhej vety daného článku musí obsahovať odôvodnenie. Možno však predpokladať, že žiadosti spĺňajúce procesné požiadavky v zmysle čl. 1 protokolu č. 16, obzvlášť ak budú obsahovať závažné otázky, súd prijme.

Posudzovanie žiadosti sa v základoch podobá postupu podľa čl. 43 ods. 2 [dohovoru](#) o predložení veci veľkej komore. No na rozdiel od konania na základe čl. 43 ods. 2 dohovoru, rozhodnutie o neprijatí žiadosti o vydanie poradného stanoviska musí obsahovať dôvody, pre ktoré žiadosť nebola prijatá. Cieľom by malo byť upevnenie justičného dialógu medzi európskym súdom a vnútroštátnymi súdmi, pričom súd takýmto spôsobom aj nepriamo určí, čo konkrétne spadá pod závažnú otázku týkajúcu sa interpretácie alebo aplikácie práv a slobôd nachádzajúcich sa v dohovore. Odmietnuté žiadosti by boli následne pre národné súdy smerodajné pri rozhodovaní sa, či žiadosť o poradné stanovisko podajú alebo nie, čím by sa malo znížiť i množstvo nedôvodných žiadostí.

Ďalším rozdielom medzi prijatím žiadosti v zmysle protokolu č. 16 a postupom podľa čl. 43 ods. 2 dohovoru je zloženie 5-členného senátu veľkej komory

Protokol č. 16

k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

rozhodujúceho o prijatí žiadosti. V [protokole č. 16 k dohovoru](#) sa v čl. 2 ods. 3 píše, že členom senátu je *ex offio* sudca európskeho súdu zastupujúci členský štát, v ktorom pôsobí dožadujúci súd. Ide o podmienku, ktorá sa nevzťahuje na konanie o predložení veci veľkej komore na základe čl. 43 ods. 2 [dohovoru](#). Práve naopak, z rozhodovania o prijatí žiadosti v zmysle čl. 43 ods. 2 dohovoru je vylúčený sudca zastupujúci štát, proti ktorému sťažnosť smeruje.

Konanie o žiadosti

Ak 5-členný senát európskeho súdu žiadosť prijme, v zmysle čl. 2 ods. 2 protokolu č. 16 vydáva poradné stanoviská veľká komora súdu. Vzhľadom na povahu otázok, ktoré môžu byť predmetom žiadostí, skutočnosť, že žiadosti pochádzajú od najvyšších národných súdov alebo tribunálov, ako aj podobnosť s konaním o predložení veci veľkej komore na základe čl. 43 dohovoru, to možno považovať za vhodné riešenie. Zloženie veľkej komory by sa potom malo riadiť pravidlom č. 24 [rokovacieho poriadku](#) o zložení veľkej komory, konkrétne ods. 2 písm. a), b) a e). Veľká komora bude tak pri rozhodovaní o poradných stanoviskách zasadať v zložení: predseda a podpredsedovia európskeho súdu, predsedovia sekcií, sudca zvolený za štát, z ktorého žiadosť pochádza a ďalší sudcovia a ich náhradníci.

Ústne pojednávanie v konaní o poradnom stanovisku nie je vy-

lúčené, no ani obligatórne. V zmysle pravidla 86 rokovacieho poriadku súdu „*po ukončení písomnej časti konania, predseda súdu rozhodne, či zmluvné strany, ktoré predložili písomné vyjadrenia, dostanú príležitosť bližšie sa k nim vyjadriť na ústnom pojednávaní.*“ Inými slovami, predseda súdu zváži a rozhodne o nariadení ústneho pojednávania. Možnosť nariadiť ústne pojednávanie vyplýva aj z protokolu č. 16 vzhľadom na to, že v čl. 3 sa píše o účasti na prípadnom pojednávaní. Vo veciach, o ktorých rozhoduje veľká komora, sa spravidla ústne pojednávanie nariaďuje. Je však potrebné myslieť na to, že ak bude nariadené ústne pojednávanie, konanie o poradnom stanovisku sa, samozrejme, predĺži.

Na konaní o poradnom stanovisku pred veľkou komorou sa podľa čl. 3 protokolu č. 16 môže zúčastniť komisár Rady Európy pre ľudské práva ako i zmluvná strana, v ktorej pôsobí dožadujúci súd, resp. tribunál. Sú oprávnení predkladať písomné vyjadrenie a zúčastniť sa na ústnom pojednávaní. Nie sú však povinní tak urobiť. Komisár Rady Európy pre ľudské práva má obdobné práva vo vzťahu ku konaniam pred komorami a pred veľkou komorou na základe čl. 36 ods. 3 dohovoru. [Dôvodová správa](#) uvádza, že napriek odlišnej formulácii protokolu č. 16 a dohovoru, zámerom bolo obdobne upraviť pôsobnosť Komiséra Rady Európy pre ľudské práva v konaní o poradnom stanovisku. Na rozdiel od kontradiktórnych

konaní, kde je účasť vlády zmluvného štátu povinná, je na zvážení štátu, či sa do konania o poradnom stanovisku zapojí. Rovnako, ako je to v prípade individuálnych sťažností podaných proti inému zmluvnému štátu, než ktorého je sťažovateľ občanom, pri ktorých sa oprávnenie vstúpiť do konania odvodzuje z čl. 36 ods. 1 dohovoru.

Okrem toho druhá veta čl. 3 protokolu č. 16 hovorí, že:

„*Predseda súdu môže v záujme riadneho výkonu spravodlivosti požiadať ktorúkoľvek ďalšiu zmluvnú stranu alebo osobu, aby predložila písomné vyjadrenie alebo sa zúčastnila ústneho pojednávania.*“

Z dôvodovej správy vyplýva, že sa predpokladá, že strany z pôvodného vnútroštátneho konania budú prizvané do konania o poradnom stanovisku.

Protokol č. 16 k dohovoru sa výslovne nezaobera problematikou preformulovania otázok, ktoré vnútroštátny súd v žiadosti predloží. Z judikatúry európskeho súdu je ale zjavné, že sťažnosti európsky súd niekedy prekvalifikuje. Ak by sa daný princíp uplatnil na postup podľa protokolu č. 16, znamenalo by to, že poradné stanoviská by mohli zahŕňať i články dohovoru, ktoré pôvodná žiadosť neoznačovala. A to buď popri namietaných článkoch dohovoru, alebo i namiesto nich.

Protokol č. 16

k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Rýchlosť konania

Závažnou otázkou dotýkajúcou sa efektivity a skutočnej využiteľnosti postupu na základe protokolu č. 16 je rýchlosť konania. [Protokol č. 16](#) sa zásade rýchlosti konania v žiadnom svojom článku nevenuje. [Dôvodová správa](#) však uvádza, že bude na zvážení európskeho súdu, do akej veľkej miery budú mať žiadosti prednosť, tak ako to v zásade robí pri všetkých ostatných konaniach. Z charakteru otázok, ku ktorým budú poradné stanoviská vydávané, možno ale vyvodiť záver, že konanie o poradnom stanovisku bude mať vysokú prioritu. Prednostné vybavenie vecí týkajúcich sa žiadosti sa bude, na jednej strane, vzťahovať na celé konanie a na strane druhej, i na všetkých zúčastnených. Inými slovami, nielen európsky súd bude musieť vykonávať úkony vo veci prednostne, ale aj vnútroštátne súdy budú povinné prispieť k rýchlemu vybaveniu žiadosti najmä zrozumiteľnou a úplnou formuláciou otázok v žiadosti. Zásada rýchlosti konania sa dotkne i osôb, ktoré môžu predložiť písomné vyjadrenia alebo sa zúčastniť na pojednávaní. Európsky súd si uvedomuje, že zdĺhavé konanie o vydání poradného stanoviska sa premietne do predĺženia vnútroštátneho súdneho konania, čomu sa treba snažiť vyhnúť.

Európsky súd teda uznáva potrebu vyhýbať sa prietahom v konaní. Čo však možno považovať za prietahy? Priemerná dĺžka konania pri predložení veci veľ-

kej komore v súlade s čl. 43 dohovoru bola v roku 2015 15,6 mesiaca a v roku 2016 17,1 mesiaca. Pri postúpení právomoci veľkej komore na základe čl. 30 dohovoru bola vec v priemere vybavená za 17,5 mesiaca v roku 2015 a za 17,4 v roku 2016. Rýchlosť konania určite ovplyvnil aj zvýšený nápad vecí v roku 2016.

Len pre porovnanie, podľa údajov uvedených vo Výročnej správe Súdneho dvora Európskej únie - Súdna činnosť z roku 2016 trvalo konanie o prejudiciálnej otázke v danom roku v priemere 15 mesiacov. V prípade skráteného prejudiciálneho konania, ktoré bolo uplatnené v 4 veciach, trvalo vybavenie žiadosti v roku 2016 v priemere 2,7 mesiaca. A v prípade naliehavého prejudiciálneho konania, aplikovaného v 8 veciach, boli v roku 2016 žiadosti rozhodnuté v priemere za 2,7 mesiaca.¹⁴

Poradné stanovisko

V súlade s pravidlom 88 ods. 1 [rokovacieho poriadku](#) súdu prijíma poradné stanovisko 5-členný senát veľkej komory jednoduchou väčšinou, pričom presný počet sudcov tvoriacich väčšinu sa v rozhodnutí musí uviesť. Ak niektorý zo sudcov s prijatým poradným stanoviskom nesúhlasí, čl. 4 ods. 2 protokolu č. 16 (odzrkadľujúci sa v pravidle 88 ods. 2 rokovacieho poriadku súdu) mu dáva možnosť pripojiť k rozhodnutiu svoje nesúhlasné stanovisko.

Rozhodnutie vo forme poradného stanoviska musí podľa čl. 4 ods. 1 protokolu č. 16 obsahovať odôvodnenie. Poradné stanovisko podpisuje predseda veľkej komory a tajomník súdu, pričom originál bude uložený v archívoch európskeho súdu. Stranám sa zasiela overená kópia.¹⁵

O zverejňovaní poradného stanoviska sa protokol č. 16 zmieňuje len v krátkosti s tým, že danú povinnosť iba zakladá. Rokovací poriadok súdu na ňu potom nadväzuje v pravidle 89 v prvej vete, ktorá hovorí:

„Odôvodnené rozhodnutie alebo poradné stanovisko môže predseda veľkej komory alebo ním poverený sudca vyhlásiť v jednom z dvoch úradných jazykov súdu na verejnom zasadnutí, pričom o tom musí byť vopred upovedomený Výbor ministrov a všetky zmluvné strany.“

Bez ohľadu na to, či európsky súd zvolí tento postup, protokol č. 16 ustanovuje, že:

„Poradné stanoviská sa doručia dožadujúcemu súdu alebo tribunálu a zmluvnej strane, v ktorej dožadujúci súd alebo tribunál pôsobí.“

ZÁVÄZNOSŤ PORADNÉHO STANOVISKA

Článok 5 protokolu č. 16 k dohovoru ustanovuje, že: „Poradné stanoviská nie sú záväzné.“ S ohľadom na kontext justičného dialógu medzi národným a eu-

Protokol č. 16

k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

rópskym súdom bude na zvážení vnútroštátneho súdu, ktorý o poradné stanovisko požiadal, ako a či takéto stanovisko nakoniec ovplyvní konanie pred ním.

To, že z [protokolu č. 16 k dohovoru](#) explicitne vyplýva nezáväznosť pre národné súdy a záväznosť pre samotný Európsky súd pre ľudské práva sa výslovne nespomína, môže v praxi priniesť niekoľko problémov. Ak sa vnútroštátne súdy napríklad budú pravidelne odchyľovať od názorov vyjadrených v poradných stanoviskách, mohlo by to ovplyvniť a spochybniť legitimitu a postavenie Európskeho súdu pre ľudské práva.

Je potrebné si tiež uvedomiť, že poskytnutie poradného stanoviska nevyklučuje, aby sa účastník konania následne po vyčerpaní všetkých vnútroštátnych prostriedkov nápravy obrátil na európsky súd s individuálnou sťažnosťou. Vzhľadom na to, že poradné stanoviská nie sú pre európsky súd bezpodmienečne záväzné by v praxi potom prichádzala do úvahy situácia, kedy by sa vo svojom konečnom rozsudku európsky súd odchyľil od názoru, ktorý bol sformulovaný v poradnom stanovisku. Obzvlášť diskutabilný by bol takýto postup v prípade, kedy by vnútroštátny súd rozhodol v súlade so zásadami vyjadrenými v poradnom stanovisku. Vo svojej ustálenej rozhodovacej praxi Európsky súd pre ľudské práva totiž často využíva argumentáciu, že na to, aby nahradil názor národného súdu svojím vlastným,

musia existovať silné dôvody. [Dôvodová správa k protokolu č. 16](#) v tejto súvislosti uvádza, že sa predpokladá, že ak vnútroštátny súd aplikoval poradné stanovisko, sťažnosť, resp. jej časť zaoberajúca sa otázkami, ktoré sa vzťahujú na problematiku interpretovanú v poradnom stanovisku, by bola vyhlásená za neprijateľnú alebo vyškrtnutá zo zoznamu prípadov.

V zmysle dôvodovej správy by sa poradné stanoviská mali stať súčasťou judikatúry európskeho súdu. Výklad obsiahnutý v poradných stanoviskách by bol svojou povahou analogický výkladu nachádzajúcemu sa v rozsudkoch a rozhodnutiach európskeho súdu. To by potom znamenalo, že hoci by poradné stanovisko nebolo záväzné pre národný súd, ktorý oň požiadal, išlo by o oficiálny výklad ustanovení dohovoru. Je pomerne ťažké si predstaviť, že by takýto výklad istým spôsobom členské štáty *de facto* nezaväzoval. A to aj bez ohľadu na to, či sa rozhodli protokol č. 16 ratifikovať, alebo nie.

V neposlednom rade je tiež otázka, či by poradné stanoviská nemali mať prednosť pred rozsudkami komôr a komisie vzhľadom na to, že ich bude prijímať veľká komora, hoci nebudú záväzné pre národný súd.

ZÁVER

Nie je možné povedať, kedy presne protokol č. 16 nadobudne účinnosť a aké praktické výzvy

jeho realizácia nakoniec prinesie. Poradné stanoviská však majú potenciál stať sa neoceniteľnou pomocou pri ochraňovaní ľudských práv na národnej úrovni. Obzvlášť vzhľadom na to, že by vnútroštátne súdy rozhodovali veci s vedomím, že ich rozhodnutie je v súlade s Európskym dohovorem o ochrane ľudských práv a základných slobôd a judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva.

Mgr. Barbara Babáková
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Poznámky:

¹ Vid' návrh zákona a schválené znenie zákona dostupné na internete: <<https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=5174>>.

² Výrazy použité v článku vyjadrujúce čas, resp. obdobie ako napr. „v súčasnej dobe“, „v súčasnosti“ a „dodnes“ sa viažu na obdobie napísania článku, t. j. na október 2017.

³ Vid' zoznam dostupný na internete: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/214/signatures?p_auth=VdHAAF56>.

⁴ Vid' dokument CM(2006)203, ods. 81. Dostupné na internete: <https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805d7893>.

⁵ Návrh je sumarizovaný v dokumente CDDH(2012)R74 dodatok I, príloha V. Dostupné na internete: <<https://rm.coe.int/168045fdc5>>.

⁶ Diskusný dokument o návrhu na rozšírenie poradnej právomoci súdu. Dostupné na internete: <http://echr.coe.int/Documents/Curts_advisory_jurisdiction_ENG.pdf>.

Protokol č. 16

k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

⁷ Úplný text Protokolu č. 16 k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je dostupný v anglickom jazyku na internete: <http://www.echr.coe.int/Documents/Protocol_16_ENG.pdf>.

⁸ Tiež možno použiť termín „súdy najvyššieho stupňa“ alebo „najvyššie súdy“.

⁹ V anglickom origináli sú použité výrazy „highest“ a „the highest“.

¹⁰ Dôvodová správa k Protokolu č. 16 k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Dostupné na internete: <http://www.echr.coe.int/Documents/Protocol_16_explanatory_report_ENG.pdf>.

¹¹ Tamže.

¹² Pravidlo 84 ods. 1 Rokovacieho poriadku Európskeho súdu pre ľudské práva. Dostupné na internete: <http://www.echr.coe.int/Documents/Rules_Court_ENG.pdf>.

¹³ Tamže. Pravidlo 84 ods. 2 a pravidlo 85 ods. 1 Rokovacieho poriadku Európskeho súdu pre ľudské práva.

¹⁴ Vid' Výročná správa Súdneho dvora Európskej únie - Súdna činnosť z roku 2016, strana 13. Dostupné na internete: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2017-06/ra_2016_sk_web.pdf>.

¹⁵ Pravidlo 89 Rokovacieho poriadku Európskeho súdu pre ľudské práva. Dostupné na internete: <http://www.echr.coe.int/Documents/Rules_Court_ENG.pdf>.

Zdroje:

1. *Protocol No. 16 to the Convention on the protection of Human Rights and Fundamental Freedoms* [online]. Štrasburg : Rada Európy, 2013 [cit. 2017-10-23]. Dostupné na internete: <http://www.echr.coe.int/Documents/Protocol_16_ENG.pdf>.

2. *Protocol No. 16 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Explanatory Report* [online]. Štrasburg : Rada Európy, 2013 [cit. 2017-10-23]. Dostupné na internete: <http://www.echr.coe.int/Documents/Protocol_16_explanatory_report_ENG.pdf>.

3. O'LEARY, S.: *Some Reflections On Protocol N° 16* [SCN 1st Focal Point Forum]. Štrasburg, 2017.

4. *Rules of Court* [online]. Štrasburg : Kancelária Európskeho súdu pre ľudské práva, 2016 [cit. 2017-10-23]. Dostupné na internete: <http://www.echr.coe.int/Documents/Rules_Court_ENG.pdf>.

Podané predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

OBLASŤ TRESTNÉHO PRÁVA

C – 510/17

M. L.

Ú. v. C 374 z 6. novembra 2017, s. 19

Dátum podania návrhu

22. augusta 2017

Dátum prijatia veci

20. októbra 2017

Právna oblasť

súdna spolupráca v trestných veciach

Pôvod prejudiciálnych otázok

Okresný súd Bratislava II

Položené otázky:

Je v súlade s ustanovením článku 4 [Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní](#) (ďalej aj ako „smernica č. 2012/13/EÚ“); článkom 8 ods. 2 smernice č. 2012/13/EÚ; s právom na osobnú slobodu a bezpečnosť podľa článku 6 [Charty základných práv Európskej únie](#) (ďalej aj „charta“); s právom na obhajobu podľa článku 48 ods. 2 charty a s právom na spravodlivý proces podľa článku 47 charty, taký postup vnútroštátnych orgánov, ktorý zadržanej osobe počas doby zadržania, nesprístupní v písomnej forme všetky (t. j. kompletne) informácie v zmysle ustanovení čl. 4 ods. 2 smernice 2012/13/EÚ (a to najmä právo na prístup k spisu) a ani neumožní namietat' neposkytnutie všetkých informácií v zmysle čl. 8 ods. 2 smernice

2012/13/EÚ?

V prípade zápornej odpovede na túto otázku, má vplyv toto porušenie práva Európskej únie na zákonnosť obmedzenia osobnej slobody vzatím zadržanej osoby do väzby ako i jej ďalšie trvanie v ktoromkoľvek štádiu trestného konania, zohľadňujúc pritom článok 6 charty ako i článok 5 ods. 1 písm. c) [Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd](#) a článok 5 ods. 4 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd?

Má vplyv na odpoveď na predchádzajúce otázky tá okolnosť, že zadržaná osoba je obvinená zo závažného trestného činu, za ktorý vnútroštátna úprava ukladá uložiť trest odňatia slobody na minimálnej spodnej sadzbe 15 rokov?

Je v súlade s článkom 4 [Rámcového rozhodnutia Rady 2004/757/SVV2 zo dňa 25. októbra 2004, ktorým sa stanovujú minimálne ustanovenia o znakových skutkových podstatách trestných činov a trestov v oblasti nezákonného obchodu s drogami](#); so zásadou lojality podľa článku 4 odsek 3 [Zmluvy o Európskej únii](#) a článku 267 [Zmluvy o fungovaní Európskej únie](#); ako i s článkom 82 Zmluvy o fungovaní Európskej únie a článkom 83 Zmluvy o fungovaní Európskej únie; ako i s právom na spravodlivé súdne konanie, ktoré je garantované čl. 47 Charty základných práv Európskej únie; ako i s právom na primeraný

trest, ktoré je garantované článkom 49 ods. 3 charty; ako aj so zásadou proporcionality a zásadou jednoty, účinnosti a prednosti práva Únie, také ustanovenie vnútroštátneho zákona, akým je ustanovenie § 172 ods. 3 slovenského Trestného zákona postihujúce nedovolený obchod s drogami, ktoré neumožňuje súdu uložiť trest odňatia slobody na spodnej sadzbe nižšej ako 15 rokov, bez možnosti zohľadniť zásadu individualizácie trestu?

Má na odpoveď na túto otázku vplyv tá okolnosť, že nedovolený obchod s drogami nebol spáchaný zločineckou organizáciou v zmysle práva Európskej únie?

Má pojem zločinecká organizácia v zmysle ustanovení článku 1 [Rámcového rozhodnutia 2008/841/SVV 3 zo dňa 24. októbra 2008 o boji proti organizovanému zločinu](#) autonómny význam s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora z požiadaviek jednotného uplatňovania práva Únie?

Podané predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

OBLASŤ SPRÁVNEHO PRÁVA

C – 533/16

Volkswagen

Ú. v. C 22 z 23. januára 2017 s. 5

Dátum podania návrhu

20. októbra 2016

Dátum prijatia veci

06. januára 2017

Právna oblasť

daň z pridanej hodnoty

Pôvod prejudiciálnych otázok

Najvyšší súd SR

Položené otázky

Je potrebné smernicu 2008/9 [Smernica Rady 2008/9/ES z 12. februára 2008, ktorou sa ustanovujú podrobné pravidlá pre vrátenie dane z pridanej hodnoty ustanovené v smernici 2006/112/ES zdaniteľným osobám, ktoré nie sú usadené v členskom štáte vrátenia dane, ale ktoré sú usadené v inom členskom štáte (ďalej len "smernica 2008/9")] a právo na vrátenie dane vykladať tak, že na uplatnenie práva na vrátenie DPH je nevyhnutné kumulatívne splnenie dvoch podmienok, ktorými sú dodanie tovaru alebo služby a uplatnenie DPH dodávateľom na faktúre? Inými slovami, je možné, aby si o vrátenie dane požiadala zdaniteľná osoba, voči ktorej nebola DPH uplatnená faktúrou?

Je v súlade s princípom proporcionality alebo fiškálnej neutrali-

ty DPH, ak sa lehota na vrátenie dane počíta od momentu, v ktorom nie sú splnené všetky hmotnoprávne podmienky na uplatnenie práva na vrátenie dane?

Vykladajú sa ustanovenia článku 167 a 178 písm. a) DPH smernice [Smernice Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH smernica“)] vo svetle princípu fiškálnej neutrality tak, že za okolností prípadu ako je vo veci samej a za predpokladu splnenia ostatných hmotnoprávnych a procesnoprávnych podmienok potrebných na uplatnenie práva na odpočítanie dane, bránia takému postupu daňových orgánov, ktorým sa zdaniteľnej osobe odmieta právo uplatnené v lehote na vrátenie dane podľa smernice 2008/9, ktorá bola voči nemu uplatnená dodávateľom na faktúre a odvedená dodávateľom pred uplynutím lehoty, ktorá je stanovená národným právom na zánik práva?

Prekročili slovenské daňové orgány vo svetle princípu neutrality a princípu proporcionality, ktoré sú základnými princípmi spoločného systému DPH, medzi toho, čo je potrebné pre dosiahnutie cieľa definovaného DPH smernicou, ak odmieta právo na vrátenie odvedenej dane zdaniteľnej osobe z dôvodu, že prekluzívna lehota stanovená národným právom na vrátenie dane uplynula, hoci v tejto lehote si zdaniteľná osoba nemohla právo na vrátenie dane uplatniť a hoci daň bola správne vybraná a

hrozba krátenia dane alebo neodvedenia dane bola úplne odstránená?

Je možné vykladať princíp právnej istoty, princíp legitímnych očakávaní a právo na dobrú správu vecí verejných podľa čl. 41 Charty základných práv Európskej únie tak, že bránia takému výkladu predpisov národného práva, podľa ktorého je pre dodržanie lehoty na vrátenie dane rozhodujúci moment rozhodnutia správneho orgánu o vrátení dane a nie moment uplatnenia práva na vrátenie dane zdaniteľnou osobou?

C – 113/17

Q. J.

Ú. v. C 168 z 29. mája 2017, s. 23

Dátum podania návrhu

06. marca 2017

Právna oblasť

azyl

Pôvod prejudiciálnych otázok

Najvyšší súd SR

Položené otázky

Má sa článok 46 ods. 3 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ (1) z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytnutí a odnímaní medzinárodnej ochrany (prepracované znenie) (ďalej len „procedurálna smernica“) vykladať tak, že vnútroštátny súd posudzujúci dôvodnosť potreby medzinárodnej ochrany žiadateľa môže z dôvodu predchádzajúceho opakovaného zrušenia zamietavého

Podané predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

rozhodnutia a vrátenia vecí späť správne orgánu na základe opakovane úspešného opravného prostriedku, ktorý sa tým javí ako neúčinný, sám rozhodnúť o jej udelení žiadateľovi, i keď z domácej právnej úpravy takáto právomoc pre súd nevyplýva?

Ak je odpoveď na predchádzajúcu otázku kladná, vzťahuje sa takáto právomoc aj na odvolací (najvyšší) súd?

C – 302/17 **PPC POWER**

Ú. v. C 269 z 14. augusta 2017, s. 4

Dátum podania návrhu

24. mája 2017

Dátum prijatia veci

28. júla 2017

Právna oblasť

životné prostredie

Pôvod prejudiciálnych otázok

Krajský súd v Bratislave

Položené otázky

Majú sa ciele a zásady [Smernice 2003/87/ES \[Európskeho parlamentu a Rady s 13. októbra 2003\] o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v spoločenstve, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 96/61/ES](#) (ďalej len „smernica“), najmä

(i) cieľ zníženia emisií prostredníctvom zlepšenia technológií (článok 1 a odôvodnenia 2 a 20);

(ii) cieľ zachovania hospodár-

skeho rozvoja a zachovania integrity vnútorného trhu a zachovania podmienok hospodárskej súťaže (odôvodnenie 5 a 7);

(iii) cieľ zachovania finančne a ekonomicky výhodných podmienok znižovania emisií (článok 1), zásada istoty prevádzkovateľov definovaných v článku 3 písm. f), spočívajúca v tom, že prevádzkovatelia sa majú právo v zmysle článku 9 spoliehať na nemennosť Národného alokačného plánu po dobe neskôr ako 18 mesiacov pred začiatkom príslušného obdobia (t. j. pre obdobie 2008 až 2012 najneskôr do 30. júna 2006);

(iv) požiadavka, že emisné kvóty sa majú prideliť bezodplatne (článok 10);

(v) právo osôb uvedených v druhom pododseku článku 13 ods. 3, aby im boli vydané náhradné emisné kvóty, ktorých boli držiteľmi, a ktoré členské štáty nezrušia v súlade s prvým pododsekcom článku 13 ods. 3,

vykladať v tom zmysle, že im odporuje vnútroštátna právna úprava členského štátu, ktorá ukladá prevádzkovateľom definovaným v článku 3 písm. f) smernice zdaňovaným na území tohto členského štátu povinnosť platiť osobitnú daň,

(i) ktorej právny základ spočíva v tom, že sa zdaňuje nakladanie s emisnými kvótami (nespotrebovanie, predaj) bez ohľadu na to, či pri takomto nakladaní nadobudne prevádzkovateľ zisk;

(ii) pričom tieto emisné kvóty boli týmto prevádzkovateľom pridelené na základe Národného alokačného plánu, ktorý bol členským štátom predložený Európskej komisii na obdobie rokov 2008 – 2012 na základe článku 9 smernice (t. j. bol oznámený Európskej komisii a členským štátom podľa článku 9 ods. 1 smernice a nebol Európskou komisiou zamietnutý v zmysle článku 9 ods. 3 smernice), a ktorý stanovuje v zmysle článku 10 smernice, že pre päťročné obdobie začínajúce 1. januára 2008 sa prideliť 100 % emisných kvót bezodplatne;

(iv) pričom sadzba tejto dane predstavuje 80 % zo základu dane z emisných kvót, ktorý sa zistí ako súčet násobkov prevedených (predaných) emisných kvót v jednotlivých kalendárnych mesiacoch a priemernej trhovej ceny emisných kvót za kalendárny mesiac predchádzajúci mesiacu, v ktorom sa uskutočnil ich prevod, a násobku nespotrebovaných emisných kvót a priemernej trhovej ceny emisných kvót za príslušný kalendárny rok;

(v) pričom priemerné trhové ceny sa vypočítavajú ako jednoduchý aritmetický priemer cien posledného uskutočneného obchodu v dni na burze (t. j. daň sa odvíja nie od ceny, za ktorú sa emisné kvóty v skutočnosti predali)?

Podané predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

C – 305/17

FENS

Ú. v. C 269 z 14. augusta 2017, s. 7

Dátum podania návrhu

26. mája 2017

Dátum prijatia veci

28. júla 2017

Právna oblasť

poplatky s rovnocenným účinkom ako clo

Pôvod prejudiciálnych otázok

Okresný súd Bratislava

Položené otázky

Má sa článok 30 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že bráni takej vnútroštátnej úprave, akou je § 12 ods. 9 Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 317/2007 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou, ktorá zavádza osobitnú platbu pre vývozcu elektriny z územia Slovenskej republiky do členských štátov Európskej únie alebo tretích krajín, a to v prípade, ak výrobca elektriny nepreukáže, že vyvážaná elektrina bola na územie Slovenskej republiky dovezená, teda uplatňuje sa výlučne na elektrinu vyrobenú v Slovenskej republike, ktorá bola z územia Slovenskej republiky vyvezená?

Má sa za poplatok s rovnakým účinkom ako clo v zmysle článku 28 ods. 1 ZFEÚ považovať aj peňažná platba, tak ako bola zavedená ustanovením v § 12 ods. 9 Nariadenia vlády Slovenskej

republiky č. 317/2007 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou, a teda poplatok aplikovaný výlučne na elektrinu, ktorá bola v Slovenskej republike vyrobená a zároveň sa z územia Slovenskej republiky vyvážala, bez ohľadu na skutočnosť, či išlo o vývoz do tretích krajín alebo vývoz do členských štátov EÚ?

Je vnútroštátna právna úprava, akou je § 12 ods. 9 Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 317/2007 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou, zlučiteľná so zásadou zabezpečenia voľného pohybu tovaru v zmysle článku 28 ZFEÚ?

OBLASŤ

OBČIANSKEHO PRÁVA

C – 448/17

EOS KSI Slovensko

Ú. v. C 382 z 13. novembra 2017, s. 28

Dátum podania návrhu

25. júla 2017

Právna oblasť

ochrana spotrebiteľa

Pôvod prejudiciálnych otázok

Krajský súd v Prešove

Položené otázky:

Odporuje s poukazom na rozsudok o veci [C-470/12 Pohotovosť, s. r. o., proti Miroslavovi Vašutovi](#) a úvahy Súdneho dvora EÚ vyjadrené aj v bode 46 jeho odôvodnenia princípu ekvivalencie európskeho práva taká právna úprava, ktorá pri ekvivalencii právom chránených záujmov ochrane práv spotrebiteľa pred neprijateľnými zmluvnými podmienkami, na jednej strane neumožňuje právnickej osobe, ktorej predmetom činnosti je kolektívna ochrana spotrebiteľov pred neprijateľnými zmluvnými podmienkami, a ktorá sleduje naplnenie čl. 7 ods. 1 [Smernice 93/13/EHS \[z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách\]](#) (ďalej aj „smernica 93/13/EHS“) v jeho transponovanom ustanovení § 53a ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka, ako vedľajšiemu účastníkovi v súdnom konaní, účasť v súdnom konaní od jeho začatia a účinné uplatnenie prostriedkov procesnej obrany a útoku v pro-

Podané predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

spech spotrebiteľa s cieľom naplniť ochranu pred sústavným používaním neprijateľných zmluvných podmienok v tomto konaní, bez súhlasu žalovaného spotrebiteľa, hoci v inom prípade vedľajší účastník vystupujúci v súdnom konaní na strane žalovaného, ktorý má záujem na hmotnoprávnom (majetkovom) vysporiadaní predmetu konania, na rozdiel od združenia na ochranu spotrebiteľa, na účasť v súdnom konaní od jeho začatia a účinné uplatňovanie prostriedkov procesnej obrany a útoku, v prospech žalovaného súhlas žalovaného, na ktorého strane vystupuje, vôbec nepotrebuje?

Má sa, aj v nadväznosti na závery Súdneho dvora EÚ v rozsudkoch [C-26/13](#) a [C-96/14](#), pojem „zrozumiteľné“ uvedený v čl. 4 ods. 2 [smernice 93/13/EHS](#) vykladať v tom zmysle, že podmienka sa môže považovať za nezrozumiteľnú, čoho právnym dôsledkom je, že zmluvná podmienka podlieha súdnemu preskúmaniu neprijateľnosti, aj vtedy, ak právny inštitút (nástroj), ktorý táto zmluvná podmienka upravuje, je sám osebe komplikovaný, jeho právne dôsledky sú pre priemerného spotrebiteľa ťažko predvídateľné a na jeho pochopenie je spravidla potrebné odborné právne poradenstvo, ktorého náklady sú neúmerné hodnote plnenia, ktoré podľa zmluvy spotrebiteľ dostáva?

Či v okolnostiach prípadu, že súd o nárokoch zo spotrebiteľskej zmluvy uplatnených proti spotrebiteľovi ako žalovanej

strane rozhoduje len na základe tvrdení žalobcu platobným rozkazom v skrátanom konaní a v konaní vôbec neuplatní ustanovenie § 172 ods. 9 Občianskeho súdneho poriadku o nevydaní platobného rozkazu pre existenciu neprijateľných zmluvných podmienok v spotrebiteľskej zmluve, neodporuje unijnému právu práva úprava členského štátu, ktorá neumožňuje, aby jedinou možnou obranu spotrebiteľa, pri rezignácii súdu na povinnosť ustanovenú v § 172 ods. 9 Občianskeho súdneho poriadku, v podobe odporu proti platobnému rozkazu uplatnilo, vzhľadom na krátku časovú lehotu podania odporu a možnú nekontaktnosť spotrebiteľa, účinne bez jeho súhlasu (bez vyjadrenia nesúhlasu spotrebiteľa) združenie na ochranu spotrebiteľa, ktoré je spôsobilé a povolané naplniť čl. 7 ods. 1 smernice 93/13/EHS v jeho transponovanom ustanovení § 53a ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka?

Možno na účely odpovede na druhú a tretiu otázku považovať za relevantné, že spotrebiteľ nemá podľa právneho poriadku právo na obligatórne právne zastúpenie a jeho neznalosť bez právneho zastúpenia zakladá nezanedbateľné nebezpečenstvo, že nepoukáže na neprijateľnosť zmluvných podmienok a ani neurobí úkon smerujúci k umožneniu účasti združenia na ochrane spotrebiteľa na svojej strane v súdnom konaní, ktoré je spôsobilé a povolané naplniť čl. 7 ods. 1 smernice 93/13/EHS v jeho transponovanom ustanovení §

53a ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka?

Či neodporuje unijnému právu, a to požiadavke vyhodnotiť všetky okolnosti prípadu podľa čl. 4 ods. 1 smernice 93/13/EHS, taká právna úprava, akou je skrátané konanie o vydanie platobného rozkazu (§ 172 ods. 1 OSP a nasledovné), ktorá umožňuje (1). priznať obchodníkovi s účinkami rozsudku peňažné plnenie (2). v skrátanom konaní, (3). administratívnym zamestnancom súdu (4). len na základe tvrdení obchodníka, a to (5). bez dokazovania a za stavu, že (6). spotrebiteľ nie je zastúpený odborníkom na právo a (7). jeho obranu nemôžu účinne bez jeho súhlasu uplatniť ani združenie na ochranu spotrebiteľa, ktoré je spôsobilé a povolané naplniť čl. 7 ods. 1 smernice 93/13/EHS v jeho transponovanom ustanovení § 53a ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka?

Mgr. Ivana Mičková
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

V minulom čísle Bulletinu (1/2017), vydanom v marci tohto roku, sme sa v rámci prehľadu aktuálnych žiadostí o rozhodnutie o prejudiciálnych otázkach položených najvyšším súdom (rubrika: Analýza, strany 31 až 34) bližšie venovali dvom podaným návrhom na rozhodnutie (veci C-73/16 Puškár a C-89/16 Szoja). Analýzy sa zameriavali na priblíženie okolností celého súdneho konania, z ktorého vyplynula potreba položenia predbežných otázok na zodpovedanie Súdnemu dvoru Európskej únie a tiež na rozpracovanie samotných dôvodov položenia tých konkrétnych otázok. Od vydania predchádzajúceho čísla boli obe konania súdnym dvorom preskúmané a rozhodnuté.

C-73/16

Puškár

Ú. v. C 175 z 17. mája 2016, s. 7 (návrh)

Rozsudok zatiaľ nie je zverejnený vo vestníku.

Dátum podania návrhu

10. februára 2016

Dátum rozsudku

27. septembra 2017

Právna oblasť

základné práva
ochrana údajov

Pôvod prejudiciálnych otázok

Najvyšší súd SR

Súdny dvor po preskúmaní veci rozhodol o prvej, druhej a tretej prejudiciálnej otázke položenej najvyšším súdom, a

to nasledovne:

1. Článok 47 Charty základných práv Európskej únie sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá podmieňuje podanie súdneho opravného prostriedku osobou, ktorá tvrdí, že sa zasiahlo do jej práva na ochranu osobných údajov zaručeného [Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 95/46/\[ES\] z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov](#), [ďalej aj „smernica 95/46“] predchádzajúcim vyčerpaním opravných prostriedkov dostupných pred vnútroštátnymi správnyimi orgánmi pod podmienkou, že konkrétne postupy uplatnenia týchto opravných prostriedkov neprimerane nezasahujú do práva na účinný prostriedok nápravy pred súdom podľa tohto ustanovenia. Predovšetkým treba, aby predchádzajúce vyčerpanie opravných prostriedkov dostupných pred vnútroštátnymi správnyimi orgánmi nespôsobilo podstatné oneskorenie podania súdneho opravného prostriedku, aby pozastavilo premlčanie dotknutých práv a aby neviedlo ku vzniku nadmerných nákladov.

2. Článok 47 Charty základných práv Európskej únie [ďalej aj „charta“] sa má vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby vnútroštátny súd zamietol ako dôkazný prostriedok porušenia ochrany osobných údajov priznanej smernicou 95/46 zoznam, akým je sporný zoznam, predložený dotknutou osobou a obsahujúci

jej osobné údaje, za predpokladu, že táto osoba získala tento zoznam bez legálneho súhlasu prevádzkovateľa spracovania týchto údajov, ibaže takéto odmietnutie je stanovené vnútroštátnou právnou úpravou a rešpektuje súčasne podstatu práva na účinný prostriedok nápravy a zásadu proporcionality.

3. Článok 7 písm. e) smernice 95/46 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni spracovaniu osobných údajov orgánmi členského štátu na účely správy daní a potláčania daňových podvodov, akým je spracovanie, ku ktorému dochádza vytvorením zoznamu dotknutého vo veci samej, bez súhlasu dotknutých osôb, pod podmienkou, na jednej strane, že tieto orgány boli vnútroštátnou právnou úpravou poverené úlohami vo verejnom záujme v zmysle tohto ustanovenia, vytvorenie tohto zoznamu a zápis mien dotknutých osôb do uvedenej zoznamu sú skutočne spôsobilé a nevyhnutné na účely uskutočnenia sledovaných cieľov a existujú dostatočné dôvody domnievať sa, že dotknuté osoby sa nachádzajú v uvedenom zozname oprávnene, a na druhej strane, že všetky podmienky zákonnosti tohto spracovania osobných údajov uložené smernicou 95/46 sú splnené.

V odôvodnení svojho rozhodnutia k prvej otázke súdny dvor dôvodil:

54. Článok 22 smernice 95/46 výslovne vyžaduje, aby členské štáty zabezpečili každej osobe

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

právo na súdny opravný prostriedok pri akomkoľvek porušení práv, ktoré im zaručuje vnútroštátne právo vzťahujúce sa na spracovanie uvedených osobných údajov.

67. Zdá sa teda, že povinnosť vyčerpať dostupné správne opravné prostriedky má za cieľ odľahčiť súdy od sporov, ktoré možno priamo vyriešiť pred dotknutým správnym orgánom, ako aj zvýšiť efektívnosť súdnych konaní, pokiaľ ide o spory, v ktorých je začaté súdne konanie napriek skutočnosti, že už bola podaná sťažnosť. Táto povinnosť v dôsledku toho sleduje legitímne ciele všeobecného záujmu.

68. Ako vyplýva z bodu 62 návrhov generálnej advokátky, obligatórne vyčerpanie dostupných správnych opravných prostriedkov sa zdá ako vhodné na dosiahnutie týchto cieľov, pričom neexistuje žiadny miernejší prostriedok ako táto povinnosť, ktorý by bol spôsobilý tieto ciele dosiahnuť tak účinne.

69. Okrem toho sa nezdá, že existuje zjavný nepomer medzi týmito cieľmi a prípadnými nepríjemnosťami, ktoré spôsobí povinnosť vyčerpať dostupné správne opravné prostriedky (pozri analogicky [rozsudok z 18. marca 2010, Alassini a i., C-317/08 až C-320/08, ECLI:EU:C:2010:146](#), bod 65).

74. Čo sa týka oneskorení, treba pripomenúť, že článok 47 druhý odsek [charty](#) stanovuje, že každý

má právo na to, aby jeho záležitosť bola prejednaná v primeranej lehote. Toto právo sa síce vzťahuje na samotné súdne konanie, napriek tomu však nesmie byť obmedzené ani podmienkou predchádzajúcou podaniu súdneho opravného prostriedku.

75. Pokiaľ ide o náklady, ktoré môžu vzniknúť v súvislosti s predchádzajúcou správnou sťažnosťou, členské štáty v zásade môžu uložiť povinnosť zaplatiť primeraný poplatok za podanie opravného prostriedku pred správnym orgánom, takýto poplatok, ako uviedla aj generálna advokátka v bodoch 68 a 69 svojich návrhov, však nemôže byť stanovený na úrovni, ktorá by mohla predstavovať prekážku výkonu práva na súdny prostriedok nápravy zaručeného v článku 47 charty. V tomto ohľade treba zohľadniť skutočnosť, že tento poplatok sa pripočítava k nákladom súdneho konania.

Spôsob zodpovedania tretej prejudiciálnej otázky súdny dvor odôvodnil nasledovne:

89. Preto predtým, než by vnútroštátny súd mohol odmietnuť sporný zoznam ako dôkazný prostriedok, musí sa najskôr ubezpečiť, že toto obmedzenie práva na účinný prostriedok nápravy je skutočne stanovené vnútroštátnym právom.

90. Uvedený súd musí ďalej preskúmať, či takéto odmietnutie zasahuje do podstaty základného práva na účinnú súdnu ochranu,

ako je upravené článkom 47 charty. V tomto kontexte treba najmä overiť, či existencia sporného zoznamu a skutočnosť, že obsahuje osobné údaje pána Puškára, sú spochybnené v rámci sporu vo veci samej a prípadne či má táto osoba v tomto ohľade k dispozícii iné dôkazné prostriedky.

93. Aj keď sa odmietnutie dôkazného prostriedku, akým je sporný zoznam, získaného bez legálneho súhlasu prevádzkovateľa spracovania údajov nachádzajúcich sa v tomto zozname zdá ako vhodné na dosiahnutie týchto cieľov, je napriek tomu úlohou vnútroštátneho súdu overiť, či takéto odmietnutie neprímerane nezasahuje do práva na účinný prostriedok nápravy pred súdom podľa článku 47 charty.

97. S cieľom posúdiť primeranosť odmietnutia sporného zoznamu ako dôkazného prostriedku tak musí vnútroštátny súd preskúmať, či vnútroštátna právna úprava obmedzuje alebo neobmedzuje, vo vzťahu k údajom nachádzajúcim sa v tomto zozname, práva na informácie a prístupu uvedené v článkoch 10 až 12 [smernice 95/46](#) a či je takéto obmedzenie prípadne odôvodnené. Okrem toho aj keď ide o takýto prípad a existujú dôvody oprávneného záujmu na prípadnej dôvernosti sporného zoznamu, musia vnútroštátne súdy jednotlivito podľa prípadu preskúmať, či prevažujú nad záujmom na ochrane práv jednotlivca a či existujú v rámci konania pred uvedeným súdom iné prostried-

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

ky na zabezpečenie tejto dôverylosti, najmä pokiaľ ide o osobné údaje iných fyzických osôb nachádzajúcich sa v tomto zozname.

K druhej otázke súd dôvodil:

103. Ako vyplýva z bodov 33 a 34 tohto rozsudku, vytvorenie zoznamu, akým je sporný zoznam, ktorý obsahuje mená určitých fyzických osôb a priradzuje ich k jednej alebo viacerým právnickým osobám, v rámci ktorých tieto fyzické osoby fiktívne zastávajú riadiace funkcie, predstavuje „spracovanie osobných údajov“ v zmysle článku 2 písm. b) [smernice 95/46](#).

105. Rovnako treba pripomenúť, že z cieľa spočívajúceho v zabezpečení rovnakej úrovne ochrany vo všetkých členských štátoch sledovaného uvedenou smernicou vyplýva, že jej článok 7 stanovuje taxatívny a obmedzujúci zoznam prípadov, v ktorých možno spracovanie osobných údajov považovať za prípustné (pozri [rozsudok z 24. novembra 2011, ASNEF a FE-CEMD, C-468/10 a C-469/10, ECLI:EU:C:2011:777](#), bod 30).

111. Úlohou vnútroštátneho súdu je tiež overiť, či je vytvorenie sporného zoznamu nevyhnutné na výkon predmetných úloh vo verejnom záujme vo veci samej, najmä s prihliadnutím na presný účel vytvorenia sporného zoznamu, právne účinky, ktorým podliehajú osoby nachádzajúce sa v tomto zozname, a verejnú či neverejnú povahu tohto zoznamu.

113. Je tak úlohou vnútroštátneho súdu overiť, či vytvorenie sporného zoznamu a zápis mien dotknutých osôb do tohto zoznamu sú spôsobilé uskutočniť nimi sledované ciele a či neexistujú iné menej obmedzujúce prostriedky na dosiahnutie týchto cieľov.

114. Skutočnosť, že určitá osoba je zapísaná v spornom zozname, môže zasiahnuť niektoré z jej práv. Zápis do tohto zoznamu totiž môže poškodiť jej povesť a dotknúť sa jej vzťahov s daňovými orgánmi. Tento zápis by rovnako mohol zasiahnuť do prezumpcie neviny tejto osoby zakotvenej v článku 48 ods. 1 [charty](#), ako aj do slobody podnikania právnických osôb priradených k fyzickým osobám zapísaným v spornom zozname stanovenej v článku 16 charty. Zdá sa, že takýto zásah môže byť primeraný len vtedy, ak existujú dostatočné dôvody na podozrenie, že dotknutá osoba fiktívne vykonáva riadiace funkcie v právnických osobách, s ktorými bola spojená, a tým narúša správu daní a potláčanie daňových podvodov.

115. Ak vnútroštátny súd dospie k záveru, že vytvorenie sporného zoznamu je nevyhnutné na výkon úloh vo verejnom záujme, ktorými je poverený prevádzkovateľ spracovania v súlade s článkom 7 písm. e) smernice 95/46, mal by tiež overiť, či sú splnené aj ostatné podmienky zákonnosti tohto spracovania osobných údajov uložené touto smernicou, najmä tie, ktoré vy-

plývajú z jej článku 6 a článkov 10 až 12.

116. Okrem toho ak existoval dôvod obmedziť podľa článku 13 smernice 95/46 niektoré z práv upravených v týchto posledných uvedených článkoch, ako je právo na informácie dotknutej osoby, takéto obmedzenie by malo byť, ako vyplýva z bodu 96 tohto rozsudku, nevyhnutné na ochranu záujmu spomenutého v odseku 1 tohto článku 13, akým je dôležitý hospodársky a finančný záujem v daňovej oblasti, a mať základ v legislatívnych opatreniach.

A štvrtú položenú otázku, z dôvodu, že táto nezodpovedala požiadavkám obsiahnutým v článku 94 Rokovacieho poriadku, označil súdny dvor za neprípustnú.

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

C-89/16

Szoja

Ú. v. C 293 z 04. septembra 2017, s. 6 (rozsudok)

Ú. v. C 175 z 17. mája 2016, s. 7 (návrh)

Dátum podania návrhu

28. januára 2016

Dátum rozsudku

13. júla 2017

Právna oblasť

sociálne zabezpečenie

Pôvod prejudiciálnych otázok

Najvyšší súd SR

Súdny dvor po preskúmaní veci rozhodol len o prvej prejudiciálnej otázke položenej najvyšším súdom, a to nasledovne:

Článok 13 ods. 3 [Nariadenia \(ES\) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, zmeneného a doplneného nariadením \(EÚ\) Európskeho parlamentu a Rady č. 465/2012 z 22. mája 2012](#), sa má vykladať v tom zmysle, že s cieľom určiť vnútroštátnu právnu úpravu uplatňujúcu sa v zmysle tohto ustanovenia na osobu, akou je žalobca vo veci samej, ktorý je zvyčajne zamestnancom v jednom členskom štáte a samostatne zárobkovo činnou osobou v druhom členskom štáte, je potrebné zohľadniť požiadavky uvedené v článku 14 ods. 5b a článku 16 [Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady \(ES\) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa sta-](#)

[novuje postup vykonávania nariadenia \(ES\) č. 883/2004 \[o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia\], zmeneného a doplneného nariadením č. 465/2012.](#)

V odôvodnení svojho rozhodnutia k prvej otázke Súdny dvor dôvodil:

33. Preto je potrebné chápať prvú otázku tak, že sa snaží zistiť, či sa má článok 13 ods. 3 základného nariadenia vykladať v tom zmysle, že s cieľom určiť vnútroštátnu právnu úpravu uplatňujúcu sa v zmysle tohto ustanovenia na osobu, ako je žalobca vo veci samej, ktorý je zvyčajne zamestnancom v jednom členskom štáte a samostatne zárobkovo činnou osobou v druhom členskom štáte, je potrebné zohľadniť požiadavky uvedené v článku 14 ods. 5b a článku 16 vykonávacieho nariadenia.

34. Ako vyplýva z odôvodnení 1 a 45 základného nariadenia, jeho cieľom je zabezpečiť koordináciu vnútroštátnych systémov sociálneho zabezpečenia v členských štátoch, aby sa zaručil účinný výkon práva na voľný pohyb osôb, a aby sa tak prispelo k zlepšeniu životnej úrovne a podmienok zamestnávania osôb pohybujúcich sa v rámci Únie.

35. Článok 11 ods. 1 základného nariadenia uvádza zásadu výlučnosti rozhodnej právnej úpravy, podľa ktorej osoby, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, podliehajú právnej úprave len jedného členského štátu. Cieľom tejto

zásady výlučnosti je vyhnúť sa komplikáciám, ktoré môžu vyplývať zo súbežného uplatňovania viacerých vnútroštátnych právnych úprav, a odstrániť nerovnosti v zaobchádzaní s osobami pohybujúcimi sa v rámci Únie, ktoré by boli dôsledkom čiastočnej alebo úplnej kumulácie uplatňujúcich sa právnych úprav (pozri v tomto zmysle [rozsudok z 9. marca 2006, L. H. Piatkowski, C-493/04](#), ECLI: EU:C:2006:167, bod 21).

36. Podľa prvého predpokladu uvedeného v článku 13 ods. 3 základného nariadenia, ktorého účelom je určiť vnútroštátnu právnu úpravu uplatňujúcu sa na osobu, ktorá je zamestnancom v jednom členskom štáte a samostatne zárobkovo činnou osobou v druhom členskom štáte, táto osoba podlieha právnej úprave členského štátu, v ktorom je zamestnancom.

38. Vykonávacie nariadenie, ktorého cieľom je stanoviť podrobnosti uplatňovania základného nariadenia, pritom vo svojom článku 14 ods. 5b stanovuje, že na určenie rozhodnej právnej úpravy podľa článku 13 základného nariadenia sa neberú do úvahy zanedbateľné činnosti.

41. Okrem toho je potrebné pripomenúť, že z článku 14 ods. 5b vykonávacieho nariadenia vyplýva, že článok 16 tohto nariadenia sa vzťahuje na všetky prípady uvedené v tomto článku 14. Preto je v prípade, ako je prípad vo veci samej, potrebné zohľadniť tiež článok 16 uvedeného

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

nariadenia, ktorý uvádza postup, ktorý sa má dodržať s cieľom určiť na základe článku 13 základného nariadenia rozhodnú právnu úpravu.

42. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že kolízne normy upravené základným nariadením sú pre členské štáty kogentné a nemožno pripustiť, aby sociálne poistené osoby patriace do pôsobnosti týchto noriem mohli zabrániť ich účinkom tým, že by mali možnosť vyhnúť sa im (pozri v tomto zmysle [rozsudok zo 14. októbra 2010, J. A. van Delft a i., C-345/09](#), ECLI:EU:C:2010:610, bod 52).

Vzhľadom na spôsob zodpovedania prvej prejudiciálnej otázky, súdny dvor nepovažoval za potrebné zaoberať sa druhou otázkou. A tretiu položenú otázku, z dôvodu nedostatku skutkových okolností o existencii konkrétneho rozhodnutia správnej komisie a jeho prípadnom vplyve, označil za neprípustnú.

Mgr. Ivana Mičková
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Smernica 32016L0943

o ochrane nesprístupneného know-how a obchodných informácií

K prijatiu právnej úpravy [Smer-nice Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2016/943 o ochrane nesprístupneného know-how a obchodných informácií \(obchodného tajomstva\)](#) (ďalej len „smernica“) došlo z dôvodu existencie významných rozdielov v právnych predpisoch členských štátov v oblasti ochrany obchodného tajomstva pred neoprávneným získaním, využitím alebo sprístupnením inými osobami, ktoré majú za následok roztrieštenosť vnútorného trhu a oslabenie celkového odrádzajúceho účinku príslušných pravidiel.

Za obchodné tajomstvo sa v zmysle článku 2 smernice považujú informácie, ktoré spĺňajú nasledovné požiadavky:

- sú tajné v zmysle, že nie sú ako celok alebo pri presnom usporiadaní a spojení ich častí všeobecne známe alebo bežne prístupné osobám v kruhoch, ktoré sa dotknutým druhom informácií bežne zaoberajú;
- majú obchodnú povahu, pretože sú tajné;
- osoba, ktorá s týmito informáciami oprávnené nakladá, podnikla za daných okolností primerané kroky, aby ich udržala v tajnosti.

Za oprávnené získanie obchodného tajomstva smernica považuje jeho získanie prostredníctvom niektorého z nasledovných prostriedkov:

- nezávislého objavu alebo vytvorenia;
- pozorovania, skúmania, demontáže alebo testovania výrobku alebo predmetu, ktorý bol sprístupnený verejnosti alebo ktorý oprávnené vlastní osoba, ktorá informácie získala a na ktorú sa nevzťahuje žiadna právna povinnosť obmedziť získanie obchodného tajomstva;
- výkonu práva pracovníkov alebo zástupcov pracovníkov na informácie a konzultácie v súlade s právom alebo postupmi únie a vnútroštátnym právom alebo postupmi;
- akéhokoľvek iného postupu, ktorý je za daných okolností v súlade so zásadami poctivého obchodného styku.

Za vlastníka obchodného tajomstva sa považuje fyzická alebo právnická osoba, ktorá oprávnené nakladá s obchodným tajomstvom. Porušovateľom sa v zmysle smernice rozumie fyzická alebo právnická osoba, ktorá neoprávnené získala, využila alebo sprístupnila obchodné tajomstvo.

Smernica definuje oprávnené a neoprávnené získanie, využitie a sprístupnenie obchodného tajomstva, limituje maximálnu dĺžku premlčacej doby v prípade uplatnenia hmotnoprávnych nárokov a krokov týkajúcich sa

opatrení, postupov a prostriedkov nápravy na šesť rokov.

Osobitne sa smernica venuje problematike zachovania dôvernosti obchodného tajomstva v priebehu súdneho konania. Členským štátom sa ukladá povinnosť, aby stranám konania, ich advokátom, súdnym úradníkom, svedkom, znalcom a všetkým ostatným osobám, ktoré sa zúčastňujú na súdnom konaní vo veci neoprávneného získania, využitia alebo sprístupnenia obchodného tajomstva, alebo ktoré majú prístup k dokumentom, ktoré sú súčasťou uvedeného súdneho konania, nebolo povolené použiť ani sprístupniť žiadne obchodné tajomstvo alebo údajné obchodné tajomstvo, ktoré príslušné súdne orgány na základe riadne odôvodneného návrhu zainteresovanej strany kvalifikovali ako dôverné, a o ktorom sa dozvedeli v dôsledku účasti na tomto konaní alebo pri prístupe k týmto dokumentom. Táto povinnosť trvá aj po skončení súdneho konania.

Opatrenia zahŕňajú možnosť:

- úplne alebo čiastočne obmedziť prístup k akémukoľvek dokumentu obsahujúcemu obchodné tajomstvo alebo údajné obchodné tajomstvo, ktorý predložili strany konania alebo tretie strany na obmedzený počet osôb;
- obmedziť účasť na pojednávaní, na ktorom môže byť sprístupnené obchodné

Smernica 32016L0943

o ochrane nesprístupneného know-how a obchodných informácií

tajomstvo alebo údajné obchodné tajomstvo, a k príslušným záznamom z týchto vypočutí alebo k ich prepisom na obmedzený počet osôb;

- sprístupniť akejkoľvek osobe inej, ako sú osoby, ktoré patria do obmedzeného počtu osôb uvedeného v písm. a) a b), verziu akéhokoľvek súdneho rozhodnutia, ktorá nemá dôverný charakter, a v ktorej boli časti obsahujúce obchodné tajomstvo vypustené alebo inak upravené.

Z prostriedkov ochrany obchodného tajomstva smernica upravuje predbežné a preventívne opatrenia, konkrétne:

- predbežné ukončenie alebo predbežný zákaz využívania alebo sprístupňovania obchodného tajomstva;
- zákaz výroby, ponúkania, uvádzania na trh alebo využívania tovaru porušujúceho právo k obchodnému tajomstvu alebo dovozu, vývozu alebo skladovania tovaru porušujúceho právo k obchodnému tajomstvu, na uvedené účely;
- zaistenie alebo odovzdanie tovaru podozrivého z porušovania práva, vrátane dovozaného tovaru, s cieľom zabrániť jeho vstupu na trh alebo jeho obehu na trhu.

Predbežné a preventívne opatrenia sa môžu viazať na splnenie preukázania určitých skutočností, ako je preukázanie, že obchodné tajomstvo existuje, že navrhovateľ je vlastníkom obchodného tajomstva, a že obchodné tajomstvo bolo získané neoprávnene, využíva sa alebo sprístupňuje neoprávnene, alebo hrozí neoprávnené získanie, využitie alebo sprístupnenie obchodného tajomstva.

Článok 12 smernice upravuje súdne príkazy a nápravné opatrenia. Smernica umožňuje využiť navrhovateľovi niektoré, prípadne kombináciu nasledovných opatrení proti porušeniu obchodného tajomstva:

- ukončenie alebo zákaz využívania alebo sprístupňovania obchodného tajomstva;
- zákaz výroby, ponúkania, uvádzania na trh alebo využívania tovaru porušujúceho právo k obchodnému tajomstvu, alebo dovážania, vývozu alebo skladovania tovaru porušujúceho právo k obchodnému tajomstvu na uvedené účely;
- prijatie primeraných nápravných opatrení, pokiaľ ide o tovar porušujúci právo k obchodnému tajomstvu;
- zničenie všetkých dokumentov, predmetov, materiálov, látok alebo elektronických súborov obsahujú-

cich alebo predstavujúcich obchodné tajomstvo alebo ich častí alebo odovzdanie všetkých uvedených dokumentov, predmetov, materiálov, látok alebo elektronických súborov alebo ich častí navrhovateľovi.

Súdne orgány sú pri posudzovaní návrhu na vydanie súdnych príkazov a nápravných opatrení povinné zohľadniť osobitné okolnosti daného prípadu. Na návrh poškodenej strany súdne orgány môžu nariadiť porušovateľovi, aby vlastníkov obchodného tajomstva vyplatil náhradu škody primeranú k skutočne spôsobenej ujme v dôsledku neoprávneného získania, využitia alebo sprístupnenia obchodného tajomstva. Pri stanovení náhrady škody príslušné súdne orgány zohľadňujú všetky náležité faktory ako sú negatívne hospodárske dôsledky vrátane ušlého zisku, ktoré boli spôsobené poškodenou stranou, prípadný neoprávnený zisk porušovateľa a vo vhodných prípadoch iné skutočnosti, než ekonomické faktory ako je morálna ujma spôsobená vlastníkom obchodného tajomstva neoprávneným získaním, využitím alebo sprístupnením obchodného tajomstva.

Osobitne je upravené zverejňovanie súdnych rozhodnutí vo veciach neoprávneného získania, využitia alebo sprístupnenia obchodného tajomstva za súčasného zachovania dôvernosti obchodného tajomstva.

Slovenská republika transpono-

Smernica 32016L0943

o ochrane nesprístupneného know-how a obchodných informácií

vala smernicu zákonom č. [264/2017 Z. z.](#) zo dňa 12. októbra 2017, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Nová právna úprava obsiahnutá v ustanoveniach §55a až §55d Obchodného zákonníka - Osobitné ustanovenia k právnym prostriedkom ochrany obchodného tajomstva nadobúda účinnosť 1. januára 2018.

JUDr. Kristína Trubianska
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Smernica EP a Rady (EÚ) 2016/943 z 8. júna 2016

o ochrane nesprístupneného know-how a obchodných informácií (obchodného tajomstva)

Oblasť úpravy

obchodné právo
obchodné tajomstvo

Autor predpisu

Európsky parlament
Rada Európskej únie

Úradný vestník

Ú. v. EÚ L 157, 15. júna 2016, s. 1 - 18

Dátum prijatia predpisu

8. jún 2016 (2016/943)

Dátum účinnosti

5. júl 2016

Dátum transpozície

do 9. júna 2018 (čl. 19)

Deskriptor EUROVOC-u

dôverný charakter informácií
duševné vlastníctvo
inovácia
intelektuálny kapitál
know-how
obchodné informácie
ochrana údajov
právny proces
priemyselné tajomstvo
sprístupnenie informácií

Nenávistné prejavy

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

Sloboda prejavu je jedným zo základných pilierov [demokratickej] spoločnosti, jedna zo základných podmienok pre jej pokrok a pre rozvoj každého človeka. Podľa odseku 2 článku 10 [Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv], **sa vzťahuje nielen na také „informácie“ alebo „myšlienky“, ktoré sú priaznivo prijímané alebo považované za neškodné či bezvýznamné, ale tiež na tie, ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú štát alebo akúkoľvek skupinu obyvateľstva.** Také sú požiadavky plurality, tolerance a otvorenosti, bez ktorých neexistuje „demokratická spoločnosť“. To okrem iného znamená, že každá „formálna požiadavka“, „podmienka“, „obmedzenie“ alebo „sankcia“ uložená v tejto oblasti musí byť primeraná legitímnemu sledovanému cieľu.“ (*Handyside proti Spojenému kráľovstvu*, rozsudok zo 7. decembra 1976, ods. 49).

„...Tolerancia a úcta k rovnakej dôstojnosti všetkých ľudských bytostí predstavujú základ demokratickej, pluralitnej spoločnosti. Napriek uvedenému, **môže byť** z principiálneho hľadiska **nevyhnutné** v niektorých demokratických spoločnostiach **postihovať alebo dokonca brániť** takým formám prejavov, ktoré **sú založené na netolerancii, ktoré šíria, podnecujú, podporujú alebo ospravedlňujú nenávisť**... za predpokladu, že akékoľvek uložené „formálne požiadavky“, „podmienky“, „obmedzenia“ alebo „sankcie“ sú primerané legitímnemu sledovanému cieľu.“ (*Erbakan proti Turecku*, rozsudok zo 6. júla 2006, ods. 56).

1. Pri riešení prípadov týkajúcich sa podnecovania k nenávisti a slobody prejavu Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj ako „ESLP“ alebo „Súd“) využíva dva prístupy, ktoré poskytuje [Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd](#) (ďalej aj ako „Dohovor“):

- prístup vylúčenia z ochrany poskytovanej Dohovorom, stanovený v článku 17 (zákaz zneužitia práva), v prípadoch, v ktorých dotknuté komentáre predstavujú nenávistné prejavy a negáciu základných hodnôt Dohovoru;
- prístup stanovenia obmedzení poskytovanej ochrany, uvedený v článku 10 ods. 2 Dohovoru (tento prístup je používaný v prípadoch, keď dotknutý pre-

jav síce je nenávistným prejavom, nie je však pravdepodobné, že by ničil základné hodnoty Dohovoru).

2. Spravodajské internetové portály, zriadené na obchodné a profesijné účely, ktoré poskytujú priestor pre užívateľské komentáre, preberajú na seba "povinnosti a zodpovednosť" spojenú so slobodou prejavu v súlade s článkom 10 ods. 2 Dohovoru, keď ich používatelia šíria nenávistné prejavy a komentáre vedúce k priamemu podnecovaniu násilia.

VYLÚČENIE Z OCHRANY, KTORÚ POSKYTUJE DOHOVOR

„Niet pochyb o tom, že každá poznámka namierená proti základným hodnotám Dohovoru by mala byť vyňatá z ochrany podľa článku 10 [sloboda prejavu] prostredníctvom článku 17 [zákaz zneužitia práva] (...)“ (*Seurot proti Francúzsku*, rozhodnutie o prijateľnosti z 18. mája 2004).

ETNICKÁ NENÁVISŤ

Pavel Ivanov proti Rusku

Rozhodnutie o prijateľnosti z 20. februára 2007

Sťažovateľ, majiteľ a editor novín, bol odsúdený za verejnú

Nenávistné prejavy

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

podnecovanie k etnickej, rasovej a náboženskej nenávisti prostredníctvom masmédií. Je autorom a vydavateľom série článkov znázorňujúcich Židov ako zdroj zla v Rusku, požadujúcich ich vylúčenie zo spoločenského života. Obviňoval celú etnickú skupinu z prípravy sprisahania proti ruskému ľudu a pripísal fašistickú ideológiu židovským čelným predstaviteľom. Sťažovateľ vo svojich publikáciách, ako aj vo svojich ústnych vyjadreniach na súde sústavne upieral Židom právo na národnú hrdosť, tvrdiac, že netvorí národ. Sťažovateľ sa sťažoval najmä na to, že jeho odsúdenie za podnecovanie k rasovej nenávisti bolo neodôvodnené.

ESLP vyhlásil sťažnosť za **ne-prijateľnú** (nezlučiteľnú *ratione materiae*). Nemal pochyb o výrazne antisemitskom charaktere názorov sťažovateľa a súhlasil s posúdením zo strany vnútroštátnych súdov, že prostredníctvom svojich publikácií sa snažil podnecovať nenávisť voči židovskému obyvateľstvu. Takýto všeobecný a prudký útok na jednu etnickú skupinu je namierený proti základným hodnotám Dohovoru, predovšetkým proti tolerancii, sociálnemu zmieru a nediskriminácii. Preto podľa článku 17 Dohovoru (zákaz zneužitia práv), sťažovateľ nemohol požívať ochranu v zmysle článku 10 Dohovoru (sloboda prejavu).

Pozri tiež: *W. P. a ďalší proti Poľsku* (č. 42264/98), rozhodnutie o prijateľnosti z 2. septembra

2004 (týkajúce sa odmietnutia povoliť založenie združenia so stanovami obsahujúcimi antisemitské vyhlásenia zo strany poľských orgánov – Súd rozhodol, že sťažovatelia nemohli požívať ochranu podľa článku 11 Dohovoru (sloboda zhromažďovania a združovania).

POPIERANIE A REVIZIONIZMUS HISTORICKÝCH UDALOSTÍ

Garaudy proti Francúzsku

Rozhodnutie o prijateľnosti z 24. júna 2003

Sťažovateľ, autor knihy s názvom „Zakladajúce mýty moderného Izraela“, bol odsúdený za spochybňovanie existencie zločinov proti ľudskosti, ohováranie skupiny osôb na verejnosti (v tomto prípade židovskej komunity) a podnecovanie k rasovej nenávisti. Tvrdil, že tým bolo porušené jeho právo na slobodu prejavu.

ESLP vyhlásil sťažnosť za **ne-prijateľnú** (nezlučiteľnú *ratione materiae*). Mal za to, že obsah poznámok sťažovateľa vyústil do popierania holokaustu a poukázal na to, že popieranie zločinov proti ľudskosti bolo jedným z najzávažnejších foriem rasového hanobenia Židov a podnecovania nenávisti k nim. Spochybňovanie existencie jasne definovaných historických udalostí nepredstavovalo vedecký alebo historický výskum; skutočným účelom bolo rehabilitovať národno-socialistický režim

a obviniť samotné obete z falšovanie histórie. Nakoľko tieto činy boli zjavne nezlučiteľné so základnými hodnotami, ktoré Dohovor presadzuje, ESLP uplatnil článok 17 (zákaz zneužitia práv), a rozhodol, že sťažovateľ nie je oprávnený sa odvolávať na článok 10 Dohovoru (sloboda prejavu).

Pozri tiež: *Honsik proti Rakúsku*, rozhodnutie Európskej komisie pre ľudské práva (ďalej ako „Komisia“) z 18. októbra 1995 (týkajúce sa publikácie popierajúcej spáchanie genocídy v plynových komorách v koncentračných táboroch počas národného socializmu); *Marais proti Francúzsku*, rozhodnutie Komisie z 24. júna 1996 (týkajúce sa článku v odbornom periodiku zameranom na demonštrovanie vedeckej nevierohodnosti „údajného splyňovania“).

M'Bala M'Bala proti Francúzsku

Rozhodnutie o prijateľnosti z 20. októbra 2015

Tento prípad sa týkal odsúdenia Dieudonného M'Balu M'Balu, komika s politickými aktivitami, pre verejné urážky namierené proti osobe alebo skupine osôb na základe ich pôvodu alebo príslušnosti k určitej etnickej skupine, národu, rase alebo náboženstvu, konkrétne sa v tomto prípade jednalo o osoby židovského pôvodu alebo viery. Na konci svojej šou v decembri 2008 v „Zénithe“ v Paríži, si sťažovateľ pozval Roberta Faurissona, akademika, ktorý bol vo Francúzsku

Nenávistné prejavy

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

viackrát odsúdený za svoje revizionistické názory a názory spochybňujúce historické udalosti, predovšetkým v súvislosti s popieraním existencie plynových komôr v koncentračných táboroch, aby sa k nemu pridala javisku a prijal „cenu za nečesťnosť a zlomyseľnosť“. Cena, ktorá mala podobu trojramenného svietnika s jablkom na každom ramene, mu bola udelená hercom, ktorý mal na sebe oblečenie nazvané „odev svetla“ – pásikavé pyžamo s prišitou žltou hviezdou s nápisom „Žid“ – ktorý tak zobrazoval žida deportovaného do koncentračného tábora.

ESLP vyhlásil sťažnosť za **ne-prijateľnú** (nezlučiteľnú *ratione materiae*) podľa článku 35 Dohovoru (podmienky prijateľnosti), pričom dospel k záveru, že podľa článku 17 Dohovoru (zákaz zneužitia práv), sťažovateľ nebol oprávnený na ochranu podľa článku 10 Dohovoru (sloboda prejavu). ESLP predovšetkým vzal do úvahy, že počas urážajúcej scény už vystúpenie nebolo vnímané ako zábava, ale pripomínalo politické stretnutie, ktoré pod rúskom humoru hlásalo spochybňovanie historických udalostí prostredníctvom kľúčovej úlohy, ktorá bola zverená vystúpeniu Roberta Faurissona a ponižujúcemu zobrazeniu obetí židovskej deportácie mužom, ktorý popiera ich vyhladzovanie. Podľa názoru ESLP toto vystúpenie nepatrilo medzi také, ktoré napriek svojmu satirickému a provokačnému charakteru požívajú ochranu podľa článku 10

Dohovoru, ale v skutočnosti bolo s prihliadnutím na okolnosti iba demonštráciou nenávisti a antisemitizmu a podpory popieračov holokaustu. Predstierajúc, že ide o umeleckú tvorbu, vystúpenie v skutočnosti vyvolalo rovnaké nebezpečenstvo ako nečakaný a náhly útok, pričom poskytl priestor pre prezentáciu ideológie, ktorá je v rozpore s hodnotami Dohovoru. ESLP dospel k záveru, že sťažovateľ sa snažil odkloniť článok 10 od jeho skutočného účelu tým, že využil svoje právo na slobodu prejavu na účely, ktoré sú nezlučiteľné s literou a duchom Dohovoru, a ktoré, ak by boli povolené, by prispeli k deštrukcii práv a slobôd chránených Dohovorom.

RASOVÁ NENÁVISTĽ

Glimmerveen a Hagenbeek proti Holandsku

Rozhodnutie Európskej komisie pre ľudské práva z 11. októbra 1979

V tomto prípade boli sťažovatelia odsúdení za držanie letákov určených „Bielym Holanďanom“, ktoré hlásali, aby každý, kto nie je biely, opustil Holandsko.

Komisia vyhlásila sťažnosť za **ne-prijateľnú**, konštatujúc, že článok 17 Dohovoru (zákaz zneužitia práv) neumožňuje použitie článku 10 (sloboda prejavu) k šíreniu myšlienok, ktoré sú rasovo diskriminačné.

NÁBOŽENSKÁ NENÁVISTĽ

Norwood proti Spojenému kráľovstvu

Rozhodnutie o prijateľnosti zo 16. novembra 2004

Sťažovateľ vo svojom okne umiestnil plagát Britskej národnej strany, ktorej bol členom, znázorňujúci budovu Twin Towers v plameni. Plagát bol doplnený slovami: "Islam z Británie - chráňte britský národ". V dôsledku toho bol sťažovateľ odsúdený za nepriateľstvo voči náboženskej skupine s prítiažujúcimi okolnosťami. Sťažovateľ okrem iného tvrdil, že bolo porušené jeho právo na slobodu prejavu.

ESLP vyhlásil sťažnosť za **ne-prijateľnú** (nezlučiteľnú *ratione materiae*). Konštatoval, že vo všeobecnosti platí, že takýto prudký útok proti náboženskej skupine, spájajúcej skupinu ako celok s vážnym teroristickým činom, bol nezlučiteľný s hodnotami hlásanými a zaručenými Dohovorom, najmä s toleranciou, sociálnym zmierom a nediskrimináciou. ESLP preto rozhodol, že umiestnenie plagátu sťažovateľom v jeho okne predstavovalo skutok v zmysle článku 17 Dohovoru (zákaz zneužitia práv), a že sťažovateľ teda nemôže požadovať ochranu v zmysle článku 10 Dohovoru (sloboda prejavu).

Nenávistné prejavy

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

Belkacem proti Belgicku

Rozhodnutie o prijateľnosti z 27. júna 2017

Prípado sa týkal odsúdenia sťažovateľa, vodcu a hovorcu organizácie „Sharia4Belgium“ [Šaría pre Belgicko], ktorá bola v roku 2012 zrušená kvôli podnecovaniu k diskriminácii, nenávisti a násiliu v súvislosti so sťažovateľovými vyjadreniami o nemoslimských skupinách a práve šaría vo videách zverejnených na webovej stránke YouTube. Sťažovateľ namietal, že vôbec nemal v úmysle podnecovať iných k nenávisti, násiliu alebo diskriminácii, ale sa len snažil šíriť svoje myšlienky a názory. Tvrdil, že poznámky boli iba vyjadrením jeho slobody prejavu a slobody náboženského vyznania a neboli spôsobilé ohroziť verejný poriadok.

ESLP vyhlásil sťažnosť za **ne-prijateľnú** (nezlučiteľnú *ratione materiae*). Poznamenal najmä, že sťažovateľ vo svojich vyjadreniach vyzýval divákov, aby premohli nemoslimov, dali im príučku a bojovali proti nim. ESLP skonštatoval, že predmetné poznámky boli značne nenávistné, a že sa sťažovateľ usiloval prostredníctvom videonahravok vyvolať nenávisť, násilie a diskriminačné správanie voči všetkým nemoslimom. ESLP zastával názor, že takýto všeobecný a prudký útok je nezlučiteľný s hodnotami tolerancie, sociálneho mieru a nediskriminácie, na ktorých je založený Európsky dohovor o ochrane

ľudských práv a základných slobôd. V súvislosti so sťažovateľovými vyjadreniami ohľadne práva šaría ESLP ďalej podotkol, že v minulosti už rozhodol, že obhajovanie práva šaría za súčasného vyzývania k násiliu s cieľom zaviesť ho možno považovať za nenávistný prejav, a že každý zmluvný štát je oprávnený chrániť sa pred politickými hnutiami založenými na náboženskom fundamentalizme. V súvislosti s prejednávanej prípadom sa ESLP domnieval, že sa sťažovateľ snažil odkloniť článok 10 (sloboda prejavu) od jeho skutočného účelu tým, že využil svoje právo na slobodu prejavu na účely, ktoré sú zjavne v rozpore s duchom Dohovoru. Preto ESLP rozhodol, že v zmysle článku 17 Dohovoru (zákaz zneužitia práv) sťažovateľ nemohol požadovať ochranu podľa článku 10.

HROZBA PRE DEMOKRATICKÝ PORIADOK

ESLP spravidla vyhlási z dôvodov nezlučiteľnosti s hodnotami obsiahnutými v Dohovore za neprijateľné tie sťažnosti, ktoré sú inšpirované totalitnými doktrínami alebo tie, ktoré vyjadrujú názory, ktoré predstavujú hrozbu pre demokratický poriadok a ktoré majú tendenciu viesť k obnoveniu totalitného režimu.

Pozri, okrem iného: Komunistická strana Nemecka proti Spolkovej republike Nemecko, rozhodnutie Komisie z 20. júla 1957; B. H., M. W., H.P. a G. K. proti

Rakúsku (sťažnosť č. 12774/87), rozhodnutie Komisie z 12. októbra 1989; Nachtmann proti Rakúsku, rozhodnutie Komisie z 9. septembra 1998; Schimanek proti Rakúsku, rozhodnutie o prijateľnosti z 1. 2. 2000.

Nenávistné prejavy

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

OBMEDZENIA OCHRANY, KTORÚ POSKYTUJE ČLÁNOK 10 DOHOVORU (SLOBODA PREJAVU)

Podľa článku 10 ods. 2 Dohovoru ESLP postupne skúma, či existuje zásah do práva na slobodu prejavu, či tento zásah je v súlade s právom, a či sleduje jeden alebo viacero legitímnych cieľov a nakoniec aj to, či zásah je v demokratickej spoločnosti na naplnenie týchto cieľov nevyhnutný.

OSPRAVEDLŇOVANIE NÁSILIA A PODNECOVANIE K NENÁVISTI

Sűrek proti Turecku (č. 1)

Rozsudok Veľkej komory z 8. júla 1999

Sťažovateľ bol majiteľom týždenníka, ktorý uverejnil dva „listy čitateľov“, dôrazne odsudzujúce vojenské akcie v juhovýchodnom Turecku a obviňujúce orgány z brutálneho potláčania kurdského ľudu pri jeho boji za nezávislosť a slobodu. Sťažovateľ bol odsúdený za „šírenie propagandy proti nedeliteľnosti štátu a vyvolávanie nepriateľstva a nenávisti medzi ľuďmi“. Sťažoval sa, že jeho právo na slobodu prejavu bolo porušené.

ESLP rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 10 Dohovoru (sloboda prejavu)**. Poukázal na to, že predmetné listy vyzývali

na krvavú pomstu, a že jeden z článkov označoval konkrétne osoby menami, čím vzbudzoval nenávisť voči nim a vystavoval ich tak možnému riziku fyzického násilia. Napriek tomu, že sťažovateľ sa osobne nestotožňoval s názormi obsiahnutými v listoch, poskytol ich pisateľom priestor pre podnecovanie násilia a nenávisti. ESLP mal za to, že sťažovateľ ako vlastník týždenníka, bol sprostredkovane subjektom povinností a zodpovedností, ktoré majú editori článkov a novinári pri zbere a rozširovaní informácií verejnosti, a ktoré nadobúdajú ešte väčšiu dôležitosť v situáciách konfliktu a napätia.

Pozri, okrem iného: Özgür Gündüz proti Turecku, rozsudok zo 16. marca 2000 (odsúdenie denníka za zverejnenie troch článkov s pasážami, ktoré obhajovali zintenzívnenie ozbrojeného odporu, oslavovali vojnu a hlásali úmysel bojovať do poslednej kvapky krvi); Medya FM Reha Radyo vo İletişim Hizmetleri A.Ş. proti Turecku, rozhodnutie o prijateľnosti zo 14. novembra 2006 (pozastavenie práva na vysielanie na jeden rok po opakovanom vysielaní rozhlasových programov, ktoré boli považované za odporujúce zásadám národnej jednoty a územnej celistvosti a mali tendencie vyvolávať násilie, nenávisť a rasovú diskrimináciu).

Gündüz proti Turecku

Rozhodnutie o prijateľnosti z 13. novembra 2003

Sťažovateľ, vodca islamskej sek-

ty, bol odsúdený za navádzanie k spáchaniu trestného činu a podnecovanie k náboženskej neznášanlivosti kvôli vyhláseniam, ktoré sa objavili v tlači. Bol odsúdený na štyri roky a dva mesiace väzenia a na pokutu. Sťažovateľ okrem iného tvrdil, že bolo porušené jeho právo na slobodu prejavu.

ESLP vyhlásil sťažnosť za **ne-prijateľnú** (zjavne nepodloženú), konštatujúc, že závažnosť sankcie uloženej sťažovateľovi nemožno považovať za neprimeranú vo vzťahu k legitímnemu cieľu, ktorým bolo predchádzanie verejnému navádzaniu na páchanie trestných činov. ESLP zdôraznil, že vyhlásenia, ktoré môžu vyústiť do nenávistných prejavov alebo do obhajovania, alebo podnecovania násilia tak, ako to bolo v danom prípade, nemôžu byť považované za zlučiteľné s predstavou o tolerancii, a preto sú v rozpore so základnými hodnotami spravodlivosti a mieru uvádzanými v preambule Dohovoru. ESLP uznal, že trest uložený sťažovateľovi, ktorý bol vyšší, vzhľadom na to, že trestný čin bol spáchaný prostredníctvom masmédií, bol prísny. Avšak domnieval sa, že ustanovenia vo vnútroštátnom práve, obsahujúce odstrašujúce tresty, môžu byť nevyhnutné, ak správanie dosiahne úroveň pozorovanú v danom prípade a stáva sa neúnosné tým, že popiera základné princípy pluralitnej demokracie.

Nenávistné prejavy

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

Gündüz proti Turecku

Rozsudok zo 4. decembra 2003

Sťažovateľ bol samozvaným členom islamskej sekty. V televíznej debate vysielanej v neskorých večerných hodinách sa veľmi kriticky vyjadroval o demokracii, opisujúc súčasné svetské inštitúcie ako „bezbožné“, ostro kritizujúc sekulárne a demokratické princípy a otvorene vyzýval na zavedenie práva šaria. Bol odsúdený za verejné podnecovanie obyvateľstva k neznášanlivosti a nepriateľstvu na základe príslušnosti k náboženstvu alebo vierovyznaniu. Sťažovateľ tvrdil, že došlo k porušeniu jeho práva na slobodu prejavu.

ESLP rozhodol, že **došlo k porušeniu článku 10 Dohovoru** (sloboda prejavu). Poznamenal najmä, že sťažovateľ, ktorý hlásal extrémistické myšlienky sekty, ktorej bol príslušníkom, s ktorými bola verejnosť už oboznámená, zohrával aktívnu úlohu v živej verejnej diskusii. Pluralitná debata sa snažila predstaviť sektu a jej neortodoxné názory, vrátane idey, že demokratické hodnoty sú nezlučiteľné s jej poňatím islamu. Téma bola predmetom širokej debaty v tureckých médiách a týkala sa otázky všeobecného záujmu. ESLP mal preto za to, že poznámky sťažovateľa nemôžu byť považované za vyvolávanie násilia alebo nenávistné prejavy založené na náboženskej neznášanlivosti. Samotná skutočnosť, že bránil právo šaria, bez výzvy k jeho násilnému zavádzaniu, nemohlo byť považované za nenávistný prejav.

jav.

Faruk Temel proti Turecku

Rozsudok z 1. februára 2011

Sťažovateľ, predseda povolenej politickej strany, prečítal na stretnutí strany pred médiami vyjadrenie, v ktorom kritizoval vojenskú intervenciu Spojených štátov amerických v Iraku a samoväzbu vodcu teroristickej organizácie. Kritizoval tiež zmiznutie osôb, ktoré boli v cele politického zadržania. V dôsledku tohto prejavu bol sťažovateľ odsúdený za hlásanie propagandy z dôvodu, že verejne obhajoval použitie násilia a iné teroristické metódy. Sťažovateľ tvrdil, že bolo porušené jeho právo na slobodu prejavu.

ESLP rozhodol, že v tomto prípade **bol porušený článok 10 Dohovoru** (sloboda prejavu). Poukázal predovšetkým na to, že sťažovateľ uskutočnil svoj prejav ako politický predstaviteľ a člen opozičnej politickej strany, ktorý tým vyjadroval názory svojej politickej strany na otázky, ktoré boli predmetom verejného záujmu. ESLP dospel k záveru, že sťažovateľov prejav ako-taký nenabádal k použitiu násilia, ozbrojenému odporu či povstaniu, a preto nevyústil do nenávistného prejavu.

Pozri, okrem iného: Dicle (č. 2) proti Turecku, rozsudok z 11. apríla 2006 (odsúdenie za podnecovanie k nenávisti a nepriateľstvu na základe rozlišovania medzi spoločenskými triedami, rasami a náboženstvami, po zve-

rejení správy zo seminára); Erdal Taş proti Turecku, rozsudok z 19. decembra 2006 (odsúdenie za hlásanie propagandy proti nedeľiteľnosti štátu z dôvodu uverejnenia vyhlásenia teroristickou organizáciou, po uverejnení článku v novinách, týkajúceho sa analýzy kurdskej otázky).

ROZŠIROVANIE HOMO-FÓBNYCH LETÁKOV

Vejdeland a ďalší proti Švédsku

Rozsudok z 9. februára 2012

Tento prípad sa týkal odsúdenia sťažovateľov z dôvodu rozširovania približne 100 letákov na strednej škole, ktoré boli súdmi považované za urážlivé voči homosexuálom. Sťažovatelia šíрили letáky organizácie s názvom „Mládež národa“ tak, že ich nechávali na alebo v skrinkách žiakov. V letákoch sa uvádzali tvrdenia, že homosexualita je „deviantná sexuálna úchylka“, má „morálne deštruktívny účinok na jadro spoločnosti“ a je zodpovedná za rozvoj HIV a AIDS. Sťažovatelia tvrdili, že ich cieľom nebolo vyjadrenie opovrhnutia homosexuálmi ako skupiny, ale že cieľom ich aktivity bolo začať diskusiu o nedostatku objektivity vo vzdelávaní na švédskych školách.

ESLP rozhodol, že tieto výroky boli vážnymi obvineniami obsahujúcimi predsudky, a to napriek tomu, že priamo nenabádali na nenávistné činy. ESLP zdôraznil, že diskriminácia založená na sexuálnej orientácii je rovnako

Nenávistné prejavy

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

závažnou diskrimináciou ako tá, ktorá je založená na rase, pôvode alebo farbe pleti. Dospel k záveru, že **článok 10 Dohovoru** (sloboda prejavu) **porušený nebol**, keďže obmedzenie práva na slobodu prejavu sťažovateľov bolo primerane švédskymi orgánmi vyhodnotené ako nevyhnutné v demokratickej spoločnosti za účelom ochrany povesti a práv iných.

OSPRAVEDLŇOVANIE TERORIZMU

Leroy proti Francúzsku

Rozsudok z 2. októbra 2008

Sťažovateľ, karikaturista, sa sťažoval na svoje odsúdenie za verejné ospravedlňovanie terorizmu, po tom, ako 13. septembra 2011 uverejnil v novinách Basque, ktoré vychádzajú s týždňovou periodicitou, kresbu znázorňujúcu útok na dvojčky Svetového obchodného centra s nápisom imitujúcim slogan známej značky v znení: „Všetci sme o tom snívali... Hamas to urobil.“ Sťažovateľ tvrdil, že bola porušená jeho sloboda prejavu.

ESLP rozhodol, že v tomto prípade **nebol porušený článok 10 Dohovoru** (sloboda prejavu), pokiaľ ide o sťažovateľovo odsúdenie za spoluúčasť na ospravedlňovaní terorizmu. Vzal do úvahy predovšetkým skutočnosť, že kresba sa neobmedzovala na kritiku amerického imperializmu, ale podporovala a glorifikovala jeho násilnú deštrukciu. V tejto súvislosti ESLP za-

ložil svoje odôvodnenia na nápis, ktorý sa pri kresbe nachádzal a uviedol, že sťažovateľ vyjadril svoju morálnu podporu tým, ktorí boli považovaní za strojcov útokov z 11. septembra 2001. Výberom jazykových prostriedkov sťažovateľ schvaľoval násilie vykonané proti tisíciam civilistov a znížil tak ľudskú dôstojnosť obetí. Navyše, ESLP považoval za potrebné poukázať na to, že kresba mala za daných okolností osobitný význam, čo si sťažovateľ musel uvedomovať. Následok takejto správy v politicky citlivom regióne Baskicka nemožno prehliadať, keďže napriek obmedzenému obehu týždenníka, si ESLP všimol, že uverejnenie kresby vyvolalo určitú reakciu verejnosti, schopnú ďalej podnecovať násilie, čo predpokladá určitý dopad na verejný poriadok v regióne. V dôsledku toho ESLP považoval dôvody uvedené vnútroštátnymi súdmi pri odsúdení sťažovateľa za relevantné a dostatočné, aj vzhľadom na mierny charakter pokuty uloženej sťažovateľovi a kontext, v ktorom bola uverejnená kresba zverejnená, a preto konštatoval, že opatrenie uložené sťažovateľovi nebolo nepriemerané vo vzťahu k sledovanému legitímnemu cieľu.

OSPRAVEDLŇOVANIE VOJNOVÝCH ZLOČINOV

Lehideux a Isorni proti Francúzsku

Rozsudok z 23. septembra 1998

Sťažovatelia napísali text, ktorý

bol uverejnený v denníku Le Monde a ktorý zobrazoval maršala Pétaina v pozitívnom svetle, zakrývajúc jeho politiku kolaborácie s nacistickým režimom. Text sa končil výzvou napísať dvom združeniam, ktoré sa venovali ochrane pamiatky maršala Pétaina v snahe o znovuoživenie jeho prípadu, zrušenie rozsudku z roku 1945, ktorým bol odsúdený na smrť a boli mu odňaté občianske práva a navrhnúť jeho rehabilitáciu. Na základe sťažnosti Národného združenia bývalých členov odboja boli obaja autori odsúdení za verejné obhajovanie vojnových zločinov a zločinov spolupráce s nepriateľmi. Sťažovatelia tvrdili, že došlo k porušeniu ich práva na slobodu prejavu.

ESLP rozhodol, že v tomto prípade **bol porušený článok 10 Dohovoru** (sloboda prejavu). ESLP nepovažoval predmetný text, aj keď je možné sa naň pozerať prinajmenšom ako na polemický, za popierajúci historické udalosti, keďže autori ho nepísali vo vlastnom mene, ale v mene dvoch podľa zákona vytvorených združení a nevyzdvihovali v ňom pro-nacistickú politiku ako-takú, ale predovšetkým osobu jednotlivca. Napokon ESLP vzal do úvahy skutočnosť, že udalosti, na ktoré sa v texte odkazuje, sa stali viac ako štyridsať rokov pred jeho uverejnením a uplynutie tohto času neumožňuje s takými výrokmi po štyridsiatich rokoch nakladať rovnako prísne ako pred desiatimi alebo dvadsiatimi rokmi.

Nenávistné prejavy

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

HANOBIENIE NÁRODNEJ IDENTITY

Dink proti Turecku

Rozsudok zo 14. septembra 2010

Firat (Hrank) Dink, turecký novinár arménskeho pôvodu, bol novinárom a šéfredaktorom dvojjazyčného turecko-arménskeho časopisu vychádzajúcom v Istanbuli. Po uverejnení ôsmich článkov v týchto novinách, v ktorých vyjadril svoje názory na identitu tureckých občanov arménskeho pôvodu, bol v roku 2006 uznaný vinným za „znevažovanie tureckej identity“. V roku 2007 bol zastrelený troma guľkami do hlavy, keď opúšťal kanceláriu novín, kde pracoval. Sťažovatelia, jeho príbuzní, sa sťažovali najmä na odsudzujúci rozsudok proti nemu, ktorý podľa nich z neho urobil cieľ pre extrémistické nacionalistické skupiny.

ESLP rozhodol, že **došlo k porušeniu článku 10 Dohovoru** (sloboda prejavu) a konštatoval, že neexistovala žiadna naliehavá spoločenská potreba, ktorá by odôvodňovala uznanie Firata Dinka vinným z poškodenia "tureckosti". Poznamenal najmä, že séria článkov, ktoré boli vydané, nepodnecovala ostatných k násiliu, odporu alebo vzbury. Autor ich napísal v pozícii novinára a šéfredaktora turecko-arménskych novín a komentoval otázky týkajúce sa arménskej menšiny ako hráča na politickej scéne. Týmto spôsobom len vyjadroval svoje myšlienky a názory na otázku verejného záujmu v

demokratickej spoločnosti. V takýchto spoločnostiach by sa diskusia o historických udalostiach mimoriadne závažnej povahy mala uskutočňovať voľne a mala by byť neoddeliteľnou súčasťou slobody prejavu s cieľom hľadať historickú pravdu. Predmetné články neboli bezdôvodne urážlivé a nepodnecovali iných k neúcte alebo nenávisti.

ZOBRAZENIE VLAJKY S KONTROVERZNÝMI HISTORICKÝMI VÝZNAMAMI

Fáber proti Maďarsku

Rozsudok z 24. júla 2012

Sťažovateľ sa sťažoval, že mu bola uložená pokuta za vystavenie pruhovanej vlajky Arpádovcov, ktorá mala kontroverzné historické významy, vo vzdialenosti menej ako 100 metrov od demonštrácie proti rasizmu a nenávisti.

ESLP rozhodol, že **došlo k porušeniu článku 10 Dohovoru** (sloboda prejavu) **v spojení s článkom 11 Dohovoru** (sloboda zhromažďovania a združovania). Uznané, že zobrazenie symbolu vlády totalitného režimu v Maďarsku by mohlo vyvolať neprijemné pocity u obetí a ich príbuzných, ktorí by správne takéto prejavy považovali za neúčtivé, ale napriek tomu skonštatoval, že takéto pocity, hoci pochopiteľné, nemôžu stanoviť obmedzenia slobody prejavu. Sťažovateľ nekonal zneužívajúcim alebo ohrozujúcim spôsobom. Vzhľadom na jeho nenásilné

správanie, vzdialenosť medzi ním a demonštrantmi a absenciu akéhokoľvek preukázateľného rizika pre verejnú bezpečnosť, ESLP zistil, že maďarské orgány dostatočne neodôvodnili stíhanie a uloženie pokuty sťažovateľovi za odmietnutie zloženia predmetnej vlajky. Samotné vystavovanie tejto vlajky nezasahovalo do verejného poriadku ani nebránilo demonštrantom, aby sa zhromažďovali, pretože nebolo ani zbraňujúce, ani schopné podnecovať násilie.

PODNECOVANIE K ETNICKEJ NENÁVISTI

Balsytė-Lideikienė proti Litve

Rozsudok zo 4. novembra 2008

Sťažovateľka vlastnila vydavateľskú spoločnosť. V marci 2001 litovské súdy zistili, že porušila zákon o správnych deliktach z dôvodu uverejnenia a distribúcie „litovského kalendára 2000“, ktorý podľa záverov odborníkov z oblasti politológie, podporoval etnickú neznášanlivosť. Sťažovateľke bolo vydané administratívne upozornenie a nepredané kópie kalendára boli zhabané. Sťažovateľka predovšetkým tvrdila, že zhabanie kalendára a zákaz jeho ďalšieho šírenia porušil jej právo na slobodu prejavu.

ESLP rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 10 Dohovoru** (sloboda prejavu). Konštatoval najmä, že sťažovateľka vyjadrila agresívny nacionalizmus a etnocentrizmus a jej vyhlásenia podnecovali nenávisť voči Poliakom

Nenávistné prejavy

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

a Židom, čo mohlo vyvolať u litovských orgánov vážne obavy. Vzhľadom na priestor pre voľnú úvahu, ponechaný zmluvným štátom, ESLP dospel k záveru, že v prejednávanej veci vnútroštátne orgány neprekročili svoju mieru voľnej úvahy, keď usúdili, že existuje naliehavá spoločenská potreba prijať opatrenia proti sťažovateľke. ESLP tiež poznamenal, že napriek tomu, že zhabanie uložené sťažovateľke mohlo byť považované za relatívne závažné opatrenie, nebola jej udelená pokuta, ale len upozornenie, ktoré bolo najmenej prísnou administratívnou sankciou. ESLP preto dospel k záveru, že zásah do práva sťažovateľky na slobodu prejavu mohol byť rozumne považovaný za nevyhnutný v demokratickej spoločnosti na ochranu povesti alebo práv iných.

PODNECOVANIE K NÁRODNEJ NENÁVISTI

Hösl-Daum a ďalší proti Poľsku

Rozhodnutie o prijateľnosti zo 7. októbra 2014

Sťažovatelia boli obvinení z urážky poľského národa a podnecovania k národnostnej nenávisti. Tvrdili, že došlo k porušeniu ich práva na slobodu prejavu z dôvodu ich odsúdenia za umiestňovanie plagátov v nemeckom jazyku, ktoré popisujú zverstvá spáchané po druhej svetovej vojne Poliakmi a Čechmi proti nemeckému národu.

ESLP vyhlásil sťažnosť za **ne-prijateľnú** (nevyčerpanie vnútroštátnych prostriedkov nápravy). ESLP konštatoval, že sťažovatelia tým, že nepodali ústavnú sťažnosť proti napadnutým ustanoveniam trestného zákonníka, nevyčerpali prostriedok nápravy stanovený poľským právom.

PODNECOVANIE K RASOVEJ DISKRIMINÁCI ALEBO NENÁVISTI

Jersild proti Dánsku

Rozsudok z 23. septembra 1994

Sťažovateľ, novinár, vytvoril dokument obsahujúci výňatky z televízneho rozhovoru s tromi členmi skupiny mladých ľudí nazývaných „Greenjackets“, ktorí sa dopustili urážlivých a hanlivých poznámok o prisťahovalcoch a etnických skupinách žijúcich v Dánsku. Sťažovateľ bol odsúdený za napomáhanie šírenia rasistických poznámok. Tvrdil, že bolo porušené jeho právo na slobodu prejavu.

ESLP urobil rozdiel medzi členmi „Greenjackets“, ktorí šíрили otvorene rasistické poznámky a sťažovateľom, ktorý sa snažil odhaliť, analyzovať a vysvetliť túto konkrétnu skupinu mladých ľudí a ktorý sa zaoberal „špecifickými aspektmi veci, ktorá už aj tak bola predmetom veľkého záujmu verejnosti“. Cieľ dokumentu nebol zameraný na šírenie rasistických názorov a myšlienok, ale na informovanie verejnosti o tejto spoločenskej problematike. Preto ESLP roz-

hodol, že **došlo k porušeniu článku 10 Dohovoru** (sloboda prejavu).

Soulas a ďalší proti Francúzsku

Rozsudok z 10. júla 2008

Tento prípad sa týkal trestného konania začatého proti sťažovateľom po uverejnení knihy s názvom „Kolonizácia Európy“ s podnadpisom „Pravdivé poznámky o prisťahovalectve a islame“, ktoré viedli k ich odsúdeniu za podnecovanie nenávisti a násilia voči moslimským komunitám zo severnej a strednej Afriky, pričom sťažovatelia najmä namietali, že bola porušená ich sloboda prejavu.

ESLP rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 10 Dohovoru** (sloboda prejavu). Poznamenal najmä, že pri odsúdení sťažovateľov vnútroštátne súdy zdôraznili, že pojmy použité v knihe mali viesť k tomu, aby u čitateľov vyvolali pocit odmietnutia a antagonizmu, ktorý bol ešte zhoršený používaním vojenského jazyka, pokiaľ ide o predmetné komunity, ktoré boli označené za hlavného nepriateľa, a mali čitateľov knihy vyzvať, aby sa spolupodieľali na riešení, ktoré navrhuje autor, a to je vojna s etnickým pozadím. ESLP usúdil, že dôvody predložené ako odôvodnenie odsúdenia sťažovateľov boli dostatočné a relevantné, a preto usúdil, že v tomto prípade bol zásah do práva na slobodu prejavu v demokratickej spoločnosti nevyhnutný. Nakoniec ESLP poznamenal, že predmetné

Nenávistné prejavy

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

časti knihy neboli dostatočne závažné, aby odôvodnili uplatnenie článku 17 Dohovoru (zákaz zneužitia práv) v prípade sťažovateľov.

Féret proti Belgicku

Rozsudok zo 16. júla 2009

Sťažovateľ bol poslancom belgického parlamentu a predsedom politickej strany Front National (Národný front) v Belgicku. Počas volebnej kampane boli distribuované viaceré typy letákov, ktoré obsahovali slogany ako napríklad: „Postavte sa proti islamizácii Belgicka“, „Zastavte falošnú integračnú politiku“ a „Pošlite neeurópskych uchádzačov o prácu naspäť domov“. Sťažovateľ bol odsúdený za podnecovanie k rasovej diskriminácii. Bol odsúdený na verejné práce a bol mu uložený zákaz vykonávania poslaneckého mandátu na 10 rokov. Tvrdil, že tým došlo k porušeniu jeho práva na slobodu prejavu.

ESLP rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 10 Dohovoru** (sloboda prejavu). Podľa jeho názoru boli komentáre sťažovateľa zjavne spôsobilé vyvolávať pocity nedôvery, odmietnutia alebo dokonca nenávisti voči cudzincom, najmä medzi menej informovanými občanmi. Jeho poslanstvo, vyslané vo volebnom kontexte, prinieslo zvýšenú rezonanciu a jasne predstavovalo podnecovanie rasovej nenávisti. Odsúdenie sťažovateľa bolo opodstatnené v záujme predchádzania nepokojom a ochrany práv iných, konkrétne členov

prist'ahovaleckej komunity.

Le Pen proti Francúzsku

Rozhodnutie o prijateľnosti z 20. apríla 2010

V čase skutkových okolností bol sťažovateľ predsedom francúzskej strany "Národný front". Predovšetkým tvrdil, že jeho odsúdenie za podnecovanie k diskriminácii, nenávisti a násiliu voči skupine ľudí kvôli ich pôvodu, príslušnosti alebo nepríslušnosti k určitej etnickej skupine, národu, rase alebo náboženstvu na základe vyhlásení, ktoré urobil o moslimoch vo Francúzsku v rozhovore s denníkom Le Monde - okrem iného tvrdil, že „v deň, keď už nebude vo Francúzsku 5 miliónov, ale 25 miliónov moslimov, budú rozhodovať o tejto krajine oni“ – porušilo jeho právo na slobodu prejavu.

ESLP vyhlásil sťažnosť za **ne-prijateľnú** (zjavne nepodloženú). Uviedol, že vyhlásenia sťažovateľa boli urobené v rámci všeobecnej diskusie o problémoch spojených s integráciou prist'ahovalcov do ich hostiteľských krajín. Navyše, rôznorodosť dotknutých problémov, ktorá by mohla niekedy spôsobiť nedorozumenie a nepochopenie, si vyžadovala ponechanie značnej voľnosti štátu pri posudzovaní potrebnosti zásahu do slobody prejavu osoby. V tomto prípade, však komentáre sťažovateľa smerovali proti moslimskej komunite ako celku v rušivom svetle, ktoré pravdepodobne vyvolalo pocity odmietnutia a nepriateľstva. Postavil Francúzov

proti komunite, ktorej náboženské presvedčenie bolo vo výrokoch výslovne spomenuté a ktorej rýchly rast bol prezentovaný ako skryté ohrozenie dôstojnosti a bezpečnosti francúzskeho ľudu. Dôvody, ktoré uviedli vnútroštátne súdy pri odsúdení žalobcu boli preto relevantné a postačujúce. Ani uložená sankcia nebola neprimeraná. Súd preto zistil, že zásah do práva sťažovateľa na slobodu prejavu bol nevyhnutný v demokratickej spoločnosti.

Perinçek proti Švajčiarsku

Rozsudok Veľkej komory z 15. októbra 2015

Tento prípad sa týkal trestného odsúdenia sťažovateľa, tureckého politika, za to, že vo Švajčiarsku verejne vyjadril názor, že masové deportácie a masakre, ktoré utrpeli Arméni v Osmanскеj ríši v roku 1915 a v nasledujúcich rokoch, nepredstavovali genocídu. Švajčiarske súdy predovšetkým uviedli, že jeho motívy sa zdali byť rasistické a nacionalistické, a že jeho vyhlásenia neprispievali k historickej diskusii. Sťažovateľ sa sťažoval, že jeho odsúdenie a trest boli v rozpore s jeho právom na slobodu prejavu.

ESLP rozhodol, že **došlo k porušeniu článku 10 Dohovoru** (sloboda prejavu). Uvedomujúc si veľký význam, ktorý pripisuje arménske spoločenstvo otázke, či tieto masové deportácie a masakre majú byť považované za genocídu, zistil, že dôstojnosť obetí a dôstojnosť a identita sú-

Nenávistné prejavy

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

časných Arménov bola chránená článkom 8 Dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného života). Súd preto musel nájsť rovnováhu medzi dvoma právami Dohovoru – právom na slobodu prejavu a právom na rešpektovanie súkromného života – pri zohľadnení osobitných okolností prípadu a proporcionality medzi použitými prostriedkami a cieľom. V tomto prípade ESLP dospel k záveru, že v demokratickej spoločnosti nebolo potrebné, aby bol sťažovateľovi uložený trest odňatia slobody s cieľom chrániť práva príslušného arménskeho spoločenstva. ESLP zohľadnil najmä tieto prvky: vyhlásenia sťažovateľa o veciach verejného záujmu nepredstavovali výzvu k nenávisti alebo neznášanlivosti; kontext, v ktorom boli urobené, nebol poznačený zvýšeným napätím alebo osobitným historickým podtextom vo Švajčiarsku; vyhlásenia nemohli byť považované za útok na dôstojnosť členov arménskej komunity, ktorý by vyžadoval trestnoprávnu odpoveď vo Švajčiarsku; pre Švajčiarsko z medzinárodného práva nevyplývala povinnosť kriminalizovať takéto vyhlásenia; švajčiarske súdy zjavne odsúdili sťažovateľa len za vyjadrenie stanoviska, ktoré sa odlišovalo od tých oficiálne stanovených vo Švajčiarsku; zásah do jeho práva na slobodu prejavu mal vážnu formu odsúdenia v trestnom konaní.

PODNECOVANIE K NÁBOŽENSKEJ NETOLERANCII

İ. A. proti Turecku

Rozsudok z 13. septembra 2005

Sťažovateľ, majiteľ a generálny riaditeľ vydavateľskej spoločnosti, uverejnil 2 000 výtlačkov knihy, ktorá sa venovala teologickým a filozofickým otázkam v románovom štýle. Istanbulský prokurátor obvinil sťažovateľa z urážky „Boha, náboženstva, Proroka a svätej knihy“. Súd prvého stupňa odsúdil sťažovateľa na dva roky odňatia slobody a zaplatenie pokuty, avšak okamžite zmenil trest odňatia slobody na malú pokutu. Sťažovateľ podal odvolanie na kasačný súd, ktorý potvrdil rozsudok. Sťažovateľ tvrdil, že jeho odsúdenie a trest porušili jeho právo na slobodu prejavu.

ESLP rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 10 Dohovoru** (sloboda prejavu). Opätovne zdôraznil, že tí, ktorí sa rozhodli uplatňovať slobodu manifestácie svojho náboženstva, bez ohľadu na to, či to robili ako členovia náboženskej väčšiny alebo menšiny, nemohli odôvodnene očakávať, že budú oslobodení od každej kritiky. Museli tolerovať a akceptovať popieranie zo strany osôb iného náboženského presvedčenia a dokonca aj rozširovanie doktrín nepriateľských k ich viere. Tento prípad sa však netýkal iba znepokojujúcich, šokujúcich alebo „provokatívnych“ názorov, ale aj znevažujúceho útoku na Proroka islamu. Bez ohľadu na skutočnosť, že v tu-

reckej spoločnosti existovala určitá tolerancia voči kritike náboženskej náuky, ktorá bola hlboko spojená s princípom sekularizácie, veriaci mohli legítimne pociťovať, že niektoré časti tejto knihy predstavujú neoprávnený a ofenzívny útok na nich. Za týchto okolností sa ESLP domnieval, že cieľom predmetného opatrenia bolo poskytnúť ochranu proti ofenzívnym útokom na veci považované moslimami za posvätné, a preto spĺňalo „naliehavú spoločenskú potrebu“. Takisto ESLP zohľadnil skutočnosť, že turecké súdy sa nerozhodli zabaviť predmetnú knihu, a preto rozhodol, že nevýznamná pokuta bola primeraná cieľu sledovanému príslušným opatrením.

Erbakan proti Turecku

Rozsudok zo 6. júla 2006

Sťažovateľ, politik, bol v prvom rade predsedom vlády Turecka. V čase skutkových okolností bol predsedom organizácie Refah Partisi (sociálna strana), ktorá bola v roku 1998 zrušená z dôvodu vykonávania činností, ktoré boli v rozpore so zásadami sekularizmu. Sťažoval sa najmä na to, že jeho odsúdenie za komentáre vo verejnom prejave, ktoré boli považované za podnecujúce k nenávisti a náboženskej neznášanlivosti, porušilo jeho právo na slobodu prejavu.

ESLP rozhodol, že **došlo k porušeniu článku 10 Dohovoru** (sloboda prejavu). Zistil, že takéto komentáre, ak boli urobené známym politikom na verejnom

Nenávistné prejavy

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

zhromaždení, naznačovali víziu spoločnosti, ktorá bola štruktúrovaná výlučne okolo náboženských hodnôt, a preto ju bolo len ťažké zladit' s pluralizmom typickým pre súčasné spoločnosti, kde je vzájomne konfrontovaná široká škála rôznych skupín. Zdôrazňujúc, že boj proti všetkým formám neznášanlivosti je neoddeliteľnou súčasťou ochrany ľudských práv, ESLP rozhodol, že je veľmi dôležité, aby sa politici vo svojich prejavoch vyhli komentárom, ktoré by podporovali neznášanlivosť. Vzhľadom na základnú povahu slobodnej politickej diskusie v demokratickej spoločnosti však ESLP dospel k záveru, že dôvody odôvodňujúce trestné stíhanie sťažovateľa nie sú dostatočné na to, aby preukázali, že zásah do výkonu jeho práva na slobodu prejavu bol nevyhnutný v demokratickej spoločnosti.

URÁŽKA ŠTÁTNYCH ORGÁNOV

Otegi Mondragon proti Španielsku

Rozsudok z 15. marca 2011

Sťažovateľ, hovorca ľavicovej baskickej separatistickej parlamentnej skupiny sa na tlačovej konferencii vyjadril k zrušeniu baskického denníka (kvôli jeho podozrivým spojeniam so skupinou ETA) a údajnému zlému zaobchádzaniu so zatknutými osobami počas policajnej operácie. Vo svojom vyhlásení sa odvolal na španielskeho kráľa ako „najvyššieho veliteľa španiel-

ských ozbrojených síl, inými slovami osobu zodpovednú za mučenie, ktorá presadzuje svoj monarchický režim nad našim ľudom prostredníctvom mučenia a násilia“. Sťažovateľ bol odsúdený na trest odňatia slobody za trestný čin vážnej urážky kráľa. Tvrdil, že bolo porušené jeho právo na slobodu prejavu.

ESLP rozhodol, že **došlo k porušeniu článku 10 Dohovoru** (sloboda prejavu), ktorý zistil, že odsúdenie a sankcia sťažovateľa boli neprimerané k legitímnemu sledovanému cieľu, a to k ochrane dobrého mena kráľa Španielska, ako ju zaručuje španielska ústava. ESLP najmä poznamenal, že hoci je pravda, že jazyk použitý sťažovateľom mohol byť považovaný za provokatívny, bolo nevyhnutné mať na pamäti, že aj keď niektoré slová použité vo vyhlásení sťažovateľa boli nepriateľské, nedošlo k podnecovaniu k násiliu a nepredstavovali nenávistné prejavy. Okrem toho išlo o ústne vyhlásenia, ktoré boli urobené počas tlačovej konferencie, čo znamenalo, že sťažovateľ nebol schopný ich preformulovať, odvolať alebo stiahnuť ich skôr než boli uverejnené.

NENÁVISTNÉ PREJAVY A INTERNET

Delfi AS proti Estónsku

Rozsudok Veľkej komory zo 16. júna 2015

Toto bol prvý prípad, v ktorom mal ESLP preskúmať sťažnosť týkajúcu sa zodpovednosti za komentáre uverejňované používateľmi na internetovom spravodajskom portáli. Sťažujúca sa spoločnosť, ktorá prevádzkuje spravodajský portál na komerčnom základe, sa sťažovala, že ju vnútroštátne súdy považovali za zodpovednú za urážlivé komentáre, ktoré jej čitatelia napísali pod jeden z jej online spravodajských článkov o trajektovej spoločnosti. Na žiadosť právnikov majiteľa trajektovej spoločnosti sťažovateľka odstránila útočné komentáre asi šesť týždňov po ich uverejnení.

ESLP rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 10 Dohovoru** (sloboda prejavu). Najprv vzal do úvahy proti sebe stojace aspekty týkajúce sa prínosov internetu, bezprecedentnej platformy, ktorá zabezpečuje slobodu prejavu a jeho nebezpečenstva, spočívajúceho v možnosti, že nenávistné prejavy a prejavy podnecujúce násilie sa šíria po celom svete v priebehu niekoľkých sekúnd a niekedy zostávajú naďalej k dispozícii online. ESLP ďalej poznamenal, že protiprávnosť predmetných komentárov bola zjavne založená na skutočnosti, že väčšina komentárov mala charakter podnecovania k nenávisti alebo k násiliu voči majite-

Nenávistné prejavy

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

ľovi trajektovej spoločnosti. V dôsledku toho sa prípad týkal povinností a zodpovedností podľa článku 10 ods. 2 Dohovoru internetových spravodajských portálov, ktoré na komerčnom základe poskytovali platformu pre komentáre uverejňované používateľmi o predtým uverejnenom obsahu a niektorí užívatelia – či už identifikovaní, alebo anonymní – v zjavne nezákonnom prejave, ktorý porušoval osobnostné práva iných a predstavoval nenávistné prejavy a podnecovanie k násiliu voči nim. V prípadoch, ako je to v posudzovanom prípade, keď komentáre tretích strán majú formu nenávistných prejavov a priamo ohrozujú fyzickú integritu jednotlivcov, EŠLP usúdil, že práva a záujmy ostatných a spoločnosti ako celku môžu oprávňovať zmluvné strany, aby bez porušenia článku 10 Dohovoru uznali za zodpovedné internetové spravodajské portály, ak neprijmú opatrenia na bezodkladné odstránenie protiprávných komentárov, a to aj bez oznámenia zo strany údajnej obete alebo tretích strán. Na základe konkrétného posúdenia týchto aspektov a berúc do úvahy najmä extrémnu povahu predmetných komentárov, skutočnosť, že boli zverejnené v reakcii na článok uverejnený sťažujúcou sa spoločnosťou na jej profesionálne spravovanom spravodajskom portáli na komerčnom základe, nedostatočnosť opatrení prijatých sťažujúcou sa spoločnosťou bezodkladne po uverejnení komentárov predstavujúcich prejavy nenávisti a prejavy podnecujúce k násiliu

liu a zabezpečenia reálnej perspektívy zodpovednosti autorov takýchto pripomienok a miernej sankcie (320 eur), ktoré boli uložené sťažujúcej sa spoločnosti, EŠLP konštatoval, že uznanie zodpovednosti estónskych súdov voči sťažujúcej sa spoločnosti bolo odôvodneným a primeraným obmedzením slobody prejavu.

Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete and Index.hu Zrt proti Maďarsku

Rozsudok z 2. februára 2016

Tento prípad sa týkal zodpovednosti samoregulačného orgánu poskytovateľov internetového obsahu a internetového spravodajského portálu za vulgárne a urážlivé online komentáre uverejnené na svojich webových stránkach po uverejnení stanoviska kritizujúceho zavádzajúce obchodné praktiky dvoch webových stránok o nehnuteľnostiach. Sťažovatelia sa sťažovali na rozhodnutia maďarských súdov v ich neprospech, ktoré ich v skutočnosti nútili upraviť obsah komentárov, ktoré čitatelia uverejnili na svojich internetových stránkach, tvrdiac, že to bolo v rozpore s podstatou slobodného prejavu na internete.

EŠLP rozhodol, že **došlo k porušeniu článku 10 Dohovoru** (sloboda prejavu). Opätovne zdôraznil, že hoci vydavatelia v tradičnom zmysle nie sú zodpovední za komentáre, internetové spravodajské portály musia v zásade na seba prevziať povinnosti a zodpovednosť. EŠLP

však dospel k záveru, že maďarské súdy pri rozhodovaní o zodpovednosti v prípade sťažovateľov nevykonali riadne vyvažovanie medzi konkurujúcimi právami, a to medzi právom sťažovateľov na slobodu prejavu a právom na rešpektovanie dobrého obchodného mena. Predovšetkým maďarské orgány prijali ako fakt to, že komentáre boli nezákonné, pretože poškodzovali dobré meno realitných webových stránok.

Treba poznamenať, že prípad sťažovateľov bol v niektorých aspektoch odlišný od prípadu *Delfi AS proti Estónsku* (pozri vyššie), v ktorom EŠLP rozhodol, že komerčne spravovaný internetový spravodajský portál bol zodpovedný za útočné komentáre uverejnené online jeho čitateľmi. Prípad sťažovateľov bol predovšetkým zbavený kľúčových prvkov vyskytujúcich sa v prípade *Delfi AS*, ktorými boli nenávistné prejavy a podnecovanie k násiliu. Komentáre v tomto prípade, hoci boli urážlivé a vulgárne, neboli jednoznačne protiprávnym prejavom. Okrem toho, hoci Index je majiteľom veľkej mediálnej divízie, ktorú treba považovať za majúcu hospodárske záujmy, Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete je neziskové samoregulačné združenie poskytovateľov internetových služieb bez takýchto záujmov.

Pihl proti Švédsku

Rozhodnutie o prijateľnosti zo 7. februára 2017

Sťažovateľ bol predmetom han-

Nenávistné prejavy

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

livého online komentára, ktorý bol anonymne zverejnený na blogu. Podal občianskoprávnu žalobu proti malému neziskovému združeniu, ktoré spravovalo tento blog, a tvrdil, že to by malo byť zodpovedné za uverejnený komentár tretej strany. Tvrdenie bolo zamietnuté švédskymi súdmi a kancelárom spravodlivosti. Sťažovateľ sa sťažoval ESLP, že tým, že vnútroštátne orgány združenie nepovažovali za zodpovedné, neposkytli tým ochranu jeho povesti a porušili jeho právo na rešpektovanie súkromného života.

ESLP vyhlásil sťažnosť za **ne-prijateľnú** ako zjavne nepodloženú. Zdôraznil najmä, že v takých prípadoch, ako je tento, je potrebné dosiahnuť rovnováhu medzi právom jednotlivca na rešpektovanie súkromného života a právom na slobodu prejavu, ktorým disponuje jednotlivec alebo skupina, ktorá prevádzkuje internetový portál. Vzhľadom na okolnosti prejednávanej veci ESLP konštatoval, že vnútroštátne orgány dosiahli spravodlivú rovnováhu, keď odmietli združenie považovať za zodpovedné za anonymný komentár. Bolo to najmä preto, že hoci tento komentár bol urážlivý, nepredstavoval nenávistný prejav ani podnecovanie k násiliu; bol uverejnený na malom blogu, ktorý spravuje nezisková asociácia; komentár bol odstránený deň po tom, čo sťažovateľ podal sťažnosť; a bol na blogu uverejnený asi len deväť dní.

Preklad:

Kancelária zástupcu Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva

Zdroj:

Factsheet — Hate Speech [online]. Štrasburg : Európsky súd pre ľudské práva, 2014 [cit. 2017-11-02]. Dostupné na internete: <http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Hate_speech_ENG.pdf>

Príručka judikatúry ESLP

Právo na spravodlivý súdny proces z trestnoprávneho hľadiska

Preklad Príručky judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), strany 49-53.

4. VÝSLUCH SVEDKOV (článok 6 odsek 3 písm. d))

Článok 6 odsek 3 písm. d) dohovoru

„3. Každý kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva:

...

d) vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie na vypočúvanie svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako v prípade svedkov proti nemu;“

a. Autonómny význam pojmu svedok

298. Pojem „svedok“ má v systéme európskeho dohovoru autonómny význam bez ohľadu na klasifikáciu podľa vnútroštátneho práva ([Damir Sibgatulin proti Rusku](#), ods. 45; [S. N. proti Švédsku](#), ods. 45). Ak môže výpoveď slúžiť ako materiálny základ pre odsúdenie, predstavuje pre prokuratúru dôkazný prostriedok, na ktorý sa vzťahujú záruky založené článkom 6 odsekmi 1 a 3 písm. d) dohovoru ([Kaste a Mathisen proti Nórsku](#), ods. 53; [Lucà proti Taliansku](#), ods. 41).

299. Pojem zahŕňa i spoluobvinených ([Trofimov proti Rusku](#), ods. 37), obeť ([Vladimir Romanov proti Rusku](#), ods. 97) a znalcov ([Doorson proti Holandsku](#), ods. 81-82).

300. Článok 6 odsek 3 písm. d) možno aplikovať aj na písomné dôkazy ([Mirilashvili proti Rusku](#), ods. 158-159).

b. Právo vypočúť alebo dať vypočúť svedkov

i. Všeobecné princípy

301. Článok 6 odsek 3 písm. d) obsahuje zásadu, že predtým, ako možno obvineného odsúdiť, musia byť všetky dôkazy proti nemu vykonané v jeho prítomnosti na verejnom pojednávaní v súlade so zásadou kontradiktórnosti. Výnimky z tohto pravidla sú možné, nesmú však obmedzovať práva obvineného. Tie vo všeobecnosti vyžadujú, aby bola obvinenému daná primeraná a vhodná možnosť svedka, vypovedajúcemu proti nemu, vypočúť a klásť mu otázky buď hneď pri prvom výsluchu svedka, alebo v neskoršom štádiu konania ([Hümmer proti Nemecku](#), ods. 38; [Lucà proti Taliansku](#), ods. 39; [Solakov proti Bývalej juhoslovanskej republike Macedónsku](#), ods. 57).

302. Vyššie uvedeného všeobecného princípu sa týkajú dve požiadavky. Po prvé, neprítomnosť svedka na pojednávaní musí byť odôvodnená. Po druhé, ak sa ob-

vinenie zakladá výlučne alebo v rozhodujúcej miere na výpovedi osoby, ktorú obvinený nemal možnosť vypočúť alebo dať vypočúť či už v štádiu vyšetrovania, alebo počas konania pred súdom, práva obvineného môžu byť obmedzené do takej miery, ktorá nie je v súlade so zárukami poskytnutými článkom 6 (tzv. „pravidlo jediného alebo rozhodujúceho dôkazu“) ([Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému Kráľovstvu](#) [veľká komora], ods. 119).

303. Vzhľadom na miesto, ktoré právo na riadny výkon spravodlivosti zaujíma v demokratickej spoločnosti, akékoľvek opatrenia obmedzujúce práva obvineného musia byť striktné nevyhnutné. Ak postačuje menej obmedzujúce opatrenie, potom by sa práve také opatrenie malo aplikovať ([Van Mechelen a ostatní proti Holandsku](#), ods. 58).

304. Možnosť obvineného konfrontovať korunného svedka¹ v prítomnosti sudcu je dôležitá súčasť spravodlivého súdneho procesu ([Tarău proti Rumunsku](#),

Príručka judikatúry ESLP

Právo na spravodlivý súdny proces z trestnoprávneho hľadiska

ods. 74; [Graviano proti Taliansku](#), ods. 38).

ii. Povinnosť vynaložiť primerané úsilie na zabezpečenie prítomnosti svedka

305. Požiadavka, že neprítomnosť svedka na pojednávaní musí byť odôvodnená je predbežnou otázkou, ktorá musí byť preskúmaná ešte predtým, než sa akákoľvek pozornosť upriami na to či bol predmetný dôkaz jediný, alebo v rozhodujúcej miere významný. Ak sa svedkovia nedostavia pred súd, aby vypovedali, je daná povinnosť zistiť, či ich neprítomnosť bola oprávnená ([Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému Kráľovstvu](#) [Veľká komora], ods. 120, [Gabrielyan proti Arménsku](#), ods. 78, 81-84).

306. Článok 6 odsek 1 spolu s odsekom 3 od zmluvných štátov vyžaduje, aby podnikli aktívne kroky k tomu, aby umožnili obvinenému vypočuť alebo dať vypočuť svedkov vypovedajúcich proti nemu ([Trofimov proti Rusku](#), ods. 33; [Sadak a ostatní proti Turecku \(č. 1\)](#), ods. 67).

307. V prípade, že nemožnosť vypočuť alebo dať vypočuť svedkov má pôvod v skutočnosti, že títo sú nezvestní, musia príslušné orgány vynaložiť primerané úsilie na zabezpečenie ich prítomnosti ([Karpenko proti Rusku](#), ods. 62, [Damir Sibgatullin proti Rusku](#), ods. 51, [Pello proti Estónsku](#), ods. 35, [Bonev proti Bulharsku](#), ods. 43).

308. Avšak, *impossibilium nulla*

est obligatio; v prípade, že nie je možné viniť orgány z nedostatku snahy poskytnúť obvinenému možnosť určitého svedka vypočuť, neprítomnosť svedkov sama o sebe nie je dôvodom na zastavenie trestného stíhania ([Gossa proti Poľsku](#), ods. 55; [Haas proti Nemecku](#) (rozh.); [Calabrò proti Taliansku a Nemecku](#) (rozh.); [Ubach Mortes proti Andorre](#) (rozh.)).

iii. Povinnosť uviesť dôvody pri odmietnutí vypočuť svedka

309. Napriek tomu, že úlohou Európskeho súdu pre ľudské práva nie je vyjadrovať sa k relevantnosti predložených dôkazov, nedostatočné odôvodnenie odmietnutia vypočuť alebo predvolať svedka môže predstavovať také obmedzenie práv obvineného, ktoré je v rozpore so zárukami spravodlivého súdneho procesu ([Popov proti Rusku](#), ods. 188; [Bocos-Cuesta proti Holandsku](#), ods. 72; [Wierzbicki proti Poľsku](#), ods. 45; [Vidal proti Belgicku](#), ods. 34).

iv. Spol'ahnutie sa na svedeckú výpoveď neuskutočnenú priamo pred súdom

310. V istých prípadoch je nevyhnutné odkázať na výpovede uskutočnené v štádiu vyšetrovania ([Lucà proti Taliansku](#), ods. 40), napríklad, ak svedok zomrel ([Mika proti Švédsku](#) (rozh.) ods. 37; [Ferrantelli a Santangelo proti Taliansku](#), ods. 52) alebo využil svoje právo odoprieť výpoveď ([Vidgen proti Holandsku](#), ods. 47; [Sofri a ostatní proti Talian-](#)

[sku](#) (rozh.); [Craxi proti Taliansku](#) (č. 1), ods. 86), alebo ak primerané úsilie orgánov zabezpečiť prítomnosť svedka zlyhalo ([Mirilashvili proti Rusku](#), ods. 217).

311. So zreteľom na mieru, akou neprítomnosť svedka nepriaznivo ovplyvňuje práva obvineného, ak svedok nebol vypočutý v žiadnom predchádzajúcom štádiu konania, prečítanie svedeckej výpovede namiesto vypočutia svedka priamo na súdnom pojednávaní je poslednou možnosťou ([Al-Khawaja a proti Spojenému Kráľovstvu](#) [Veľká Komora], ods. 125).

312. S dôkazmi, získanými od svedka za podmienok, kedy práva obvineného nemôžu byť zabezpečené na úrovni obvykle vyžadovanej dohovorom, by sa malo zaobchádzať s extrémnou opatrnosťou ([S. N. proti Švédsku](#), ods. 53, [Doorson proti Holandsku](#), ods. 76).

313. Ak sa svedok nedostavil na kontradiktórny výsluch z dobrého dôvodu, môže vnútroštátny súd zohľadniť výpoveď podanú svedkom v prípravnom konaní, ak je takáto výpoveď podporená ďalšími dôkazmi ([Mirilashvili proti Rusku](#), ods. 217; [Scheper proti Holandsku](#) (rozh.); [Calabrò proti Taliansku a Nemecku](#) (rozh.); [Ferrantelli a Santangelo proti Taliansku](#), ods. 52).

314. Článok 6 odsek 3 písm. d) vyžaduje, aby bol umožnený krížový výsluch svedkov, ktorých výpoveď nebola prednesená

Príručka judikatúry ESLP

Právo na spravodlivý súdny proces z trestnoprávneho hľadiska

priamo na súdnom pojednávaní, iba vtedy, ak takáto výpoveď hrala hlavnú alebo rozhodujúcu rolu pri zabezpečovaní odsúdenia ([Kok proti Holandsku](#) (rozh.); [Krasniki proti Českej republike](#), ods. 79).

315. Aj keď je svedecká výpoveď o počutí jediný alebo v rozhodujúcej miere významný dôkaz proti obžalovanému, jej pripustenie ako dôkazu automaticky nevedie k porušeniu článku 6 odseku 1. Skutočnosť, že odsúdenie je založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere na výpovedi neprítomného svedka by však predstavovala veľmi dôležitý faktor na zváženie, ktorý by vyžadoval dostatočné vyvažujúce protiopatrenia, vrátane existencie silných procesných záruk. V každom prípade je vždy potrebné zodpovedať si otázku, či sú dané dostatočné vyvažujúce protiopatrenia, vrátane tých, ktoré umožňujú spravodlivé a riadne posúdenie spoľahlivosti dôkazov. Odsúdenie by preto bolo možné založiť na takých dôkazoch jedine vtedy, ak sú dostatočne spoľahlivé s ohľadom na ich význam pre prípad ([Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému Kráľovstvu](#) [veľká komora], ods. 147).

v. Anonymní svedkovia

316. Hoci problémy vznikajúce v súvislosti s anonymnými a neprítomnými svedkami nie sú totožné, tieto dve situácie sa v zásade nelíšia, keďže obe môžu potenciálne znevýhodniť obvineného. Základným princípom je,

že obvinený v trestnom konaní by mal mať účinnú možnosť napadnúť dôkazy proti nemu ([Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému Kráľovstvu](#) [veľká komora], ods. 127).

317. Využitie výpovede anonymných svedkov na založenie odsúdenia nie je za každých okolností v rozpore s dohovorom ([Doorson proti Holandsku](#), ods. 69; [Van Mechelen a ostatní proti Holandsku](#), ods. 52; [Krasniki proti Českej republike](#), ods. 76).

318. Zatiaľ čo článok 6 výslovne nevyžaduje zohľadnenie záujmov svedkov; môže sa stať, že ich život, sloboda a osobná bezpečnosť, tak ako i záujmy vo všeobecnosti spadajúce do rámca článku 8 dohovoru, budú ohrozené. Zmluvné štáty by mali viesť svoje trestné stíhanie takým spôsobom, aby tieto záujmy neboli neoprávnene ohrozované. Zásady spravodlivého súdneho procesu preto vyžadujú, aby boli vo vhodných prípadoch záujmy obvineného vyvážené vo vzťahu k záujmom svedkov alebo obetí povolaných vypovedať ([Doorson proti Holandsku](#), ods. 70; [Van Mechelen a ostatní proti Holandsku](#), ods. 53).

319. Vnútroštátne orgány musia predložiť relevantné a dostatočné dôvody na zachovanie identity určitých svedkov v tajnosti ([Doorson proti Holandsku](#), ods. 71; [Visser proti Holandsku](#), ods. 47; [Sapunarescu proti Nemecku](#) (rozh.); [Dzelili proti Nemecku](#) (rozh.)).

320. Ak sa anonymní svedkov obžaloby zachová, tak obvinený bude čeliť ťažkostiam, ktoré by sa v trestnom konaní za normálnych okolností nemali vyskytnúť. V takýchto prípadoch nevýhody, ktorým je obhajoba vystavená, musia byť dostatočne vyvážené úkonmi, ktoré uskutočňujú justičné orgány ([Doorson proti Holandsku](#), ods. 72; [Van Mechelen a ostatní proti Holandsku](#), ods. 54; [Haas proti Nemecku](#) (rozh.)).

321. Sťažovateľovi by najmä nemalo byť zabránené preveriť spoľahlivosť anonymného svedka ([Birutis a ostatní proti Litve](#), ods. 29; [Van Mechelen a ostatní proti Holandsku](#), ods. 59 a 62; [Kostovski proti Holandsku](#), ods. 42).

322. Navyše, pri posudzovaní, či postupy použité pri výsluchu anonymného svedka postačovali na vyváženie ťažkostí spôsobených obhajobe, musí byť náležitý dôraz kladený na rozsah v akom bola anonymná svedecká výpoveď rozhodujúca pre odsúdenie sťažovateľa. Ak svedectvo nebolo v žiadnom ohľade rozhodujúce, obvinený bol znevýhodnený v oveľa menšej miere ([Kok proti Holandsku](#) (rozh.); [Krasniki proti Českej republike](#), ods. 79).

vi. Svedkovia v prípadoch pohlavného zneužívania

323. Trestné konania týkajúce sa sexuálnych trestných činov obeť často vnímajú ako utrpenie najmä, ak sú nedobrovoľne kon-

Príručka judikatúry ESLP

Právo na spravodlivý súdny proces z trestnoprávneho hľadiska

frontované s obvineným. Tieto črty sú ešte výraznejšie v prípade maloletých. Pri posudzovaní otázky, či v takomto konaní bolo zachované právo obvineného na spravodlivý súdny proces, sa musí vziať do úvahy právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života údajnej obete. Preto môžu byť v trestnom konaní vo veciach sexuálneho zneužívania uskutočnené isté opatrenia s cieľom ochrany obete za predpokladu, že takéto opatrenia možno zosúladiť s riadnym a účinným výkonom práv obvineného. Pri zabezpečovaní práv obvineného bude možno nevyhnutné, aby justičné orgány podnikli kroky, ktoré vyvážia nevýhody, ktorým obhajoba čelí ([Aigner proti Rakúsku](#), ods. 37; [D. proti Fínsku](#), ods. 43; [F a M proti Fínsku](#), ods. 58; [Accardi a ostatní proti Taliansku](#) (rozh.), [S. N. proti Švédsku](#), ods. 47; [Vronchenko proti Estónsku](#), ods. 56).

324. Berúc do úvahy špecifiká trestného konania vo veciach sexuálnych trestných činov, článok 6 odsek 3 písm. d) nemožno interpretovať ako požiadavku, aby vo všetkých prípadoch otázky kládol priamo obvinený alebo jeho obhajca či už prostredníctvom krížového výsluchu, alebo iným spôsobom ([S. N. proti Švédsku](#), ods. 52; [W. S. proti Poľsku](#), ods. 55).

325. Obvinený musí mať možnosť pozorovať správanie sa svedkov pri výsluchu a spochybniť ich výroky a dôveryhodnosť ([Bocos-Cuesta proti Holandsku](#), ods. 71; [P. S. proti Nemecku](#),

ods. 26; [Accardi a ostatní proti Taliansku](#) (rozh.); [S. N. proti Švédsku](#), ods. 52).

326. Prehratie videonahrávky výpovede svedka nemôže byť samé o sebe považované za dostatočne zaručujúce práva obvineného, ak orgány nedali obvinenému žiadnu príležitosť položiť vypovedajúcej osobe otázky ([D. proti Fínsku](#), ods. 50; [A. L. proti Fínsku](#) ods. 41).

vii. Výhody ponúknuté svedkom výmenou za ich výpoveď

327. Použitie výpovede svedka výmenou za imunitu alebo iné výhody predstavuje dôležitý nástroj pre boj vnútroštátnych orgánov proti závažnej kriminalite. No použitie takýchto výpovedí môže spochybniť spravodlivosť konania voči obvinenému a môže nastoliť chýlostivé otázky, keďže takéto výpovede sú svojím charakterom otvorené manipulácii a môžu byť podané výlučne za účelom získania výhody, ponúkanej za výmenu, alebo pre osobnú pomstu. Niekedy nejednoznačná povaha takýchto výpovedí a riziko, že osoba môže byť obvinená a stíhaná na základe neoverených obvinení, ktoré nie sú nevyhnutne objektívne, preto nesmie byť podceňovaná. Použitie takýchto výpovedí však samo osebe nepostačuje na to, aby sa konanie stalo nespravodlivým ([Cornelis proti Holandsku](#) (rozh.), s ďalšími odkazmi).

viii. Svedecká výpoveď o počutom

328. Článok 6 odseky 1 a 3 písm. d) dohovoru obsahujú predpoklad nepripustenia svedeckej výpovede o počutom proti obvinenému v trestnom konaní. Vylúčenie použitia svedeckej výpovede o počutom je opodstatnené aj vtedy, ak by takýto dôkaz bol v prospech obvineného ([Thomas proti Spojenému Kráľovstvu](#) (rozh.)).

ix. Právo povolať svedkov v prospech obvineného

329. Vo všeobecnosti je na vnútroštátnych súdoch, aby posúdili predložené dôkazy, ako aj relevantnosť dôkazov, ktoré sa obžalovaný snaží predložiť. Článok 6 odsek 3 písm. d) tiež vo všeobecnosti ponecháva na vnútroštátne súdy, aby posúdili, či je vhodné predvolať svedkov. Nevyžaduje prítomnosť a vypočutie každého svedka v mene obvineného; hlavným cieľom článku je, ako to naznačujú slová „za rovnakých podmienok“, úplná „rovnosť zbraní“ vo veci ([Perna proti Taliansku](#) [veľká komora], ods. 29; [Solakov proti bývalej Juhoslovanskej republike Macedónsko](#), ods. 57).

330. Z tohto dôvodu nepostačuje, aby obvinený namietal, že mu nebolo umožnené klásť otázky určitým svedkom. Musí svoju žiadosť tiež doplniť tým, že vysvetlí prečo je dôležité, aby bol daný svedok vypočutý a dôkazy získané svedeckou výpoveďou musia byť nevyhnutné na určenie

Príručka judikatúry ESLP

Právo na spravodlivý súdny proces z trestnoprávneho hľadiska

nie pravdy a zabezpečenie práv obvineného ([Perna proti Taliansku](#) [veľká komora], ods. 29; [Băcanu a SC «R» S. A. proti Rumunsku](#), ods. 75).

331. Ak návrh obžalovaného na vypočutie svedkov nie je účelový, je dostatočne zdôvodnený, relevantný k podstate obvinenia a pravdepodobne by mohol posilniť pozíciu obžalovaného alebo dokonca viesť k jeho oslobodeniu, vnútroštátne orgány musia uviesť patričné dôvody pre zamietnutie takého návrhu ([Topić proti Chorvátsku](#), ods. 42; [Polyakov proti Rusku](#), ods. 34-35).

332. Článok 6 negarantuje obvinenému absolútne právo na zabezpečenie prítomnosti svedkov na pojednávaní. Zvyčajne je na vnútroštátnych súdoch, aby rozhodli, či je nevyhnutné alebo vhodné svedka vypočuť ([S. N. proti Švédsku](#), ods. 44; [Accardi a ostatní proti Taliansku](#) (rozh.)).

333. Vo výnimočných prípadoch sa môže stať, že Európsky súd pre ľudské práva musí dospieť k záveru, že nevypočutie osoby ako svedka bolo v rozpore s článkom 6 ([Dorokhov proti Rusku](#), ods. 65; [Popov proti Rusku](#), ods. 188; [Bricmont proti Belgicku](#), ods. 89).

Poznámky:

¹ V origináli je použitý anglický výraz „*material witness*“ označujúci svedka, pri ktorom sa predpokladá, že má informácie o predmete trestného stíhania, ktoré sú rozhodujúce, kritické pre výsledok prípadu.

Zdroj:

Guide on Article 6 of the European Convention on human Rights. Right to a fair trial (criminal limb) [online]. Štrasburg : Európsky súd pre ľudské práva, 2014 [cit. 2017-09-20]. Dostupné na internete: <http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_ENG.pdf>

Preklad:

Mgr. Barbara Babáková

Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

LL.B. Petronela Halamová

Diplomatische Akademie Wien

C-186/16 Andriciuć a i.

Súdny dvor Európskej únie

Dátum rozhodnutia

20. septembra 2017

Právna oblasť

ochrana spotrebiteľa

Kľúčové slová

nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách
zmluva o úvere uzatvorená v cudzej mene
kurzové riziko

Záver

Článok 4 ods. 2 [Smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách](#) (ďalej len „smernica“) sa má vykladať v tom zmysle, že pojem *hlavný predmet zmluvy* v zmysle tohto ustanovenia zahŕňa zmluvnú podmienku, akou je zmluvná podmienka v spore vo veci samej, uvedenú v zmluve o úvere vyjadrenom v cudzej mene, ktorá nebola individuálne dohodnutá a na základe ktorej sa má úver splatiť v rovnakej cudzej mene, v akej bol dohodnutý, keďže táto podmienka určuje základné plnenie charakterizujúce túto zmluvu. Táto podmienka, pokiaľ je formulovaná jasne a zrozumiteľne, tak nemôže byť považovaná za nekalú.

Skutkové okolnosti prípadu

Medzi rokmi 2007 a 2008 pani Ruxandra Paula Andriciuć a iné osoby, ktoré počas tohto obdobia mali príjmy v rumunských lei (RON) uzavreli s bankou zmluvy o úvere, ktoré boli vyjadrené v švajčiarskych frankoch (CHF).

Dlžníci boli povinní splácať me-

sačné splátky úverov v rovnakej mene, ako tej, v akej boli tieto úvery dohodnuté, t. j. vo švajčiarskych frankoch, čo malo za následok, že v celom rozsahu znášali kurzové riziko zahŕňajúce zvýšenie mesačných splátok v prípade zníženia výmenného kurzu. Okrem toho zmluvy obsahovali zmluvné podmienky, podľa ktorých mal akékoľvek rozdiely výmenného kurzu znášať výhradne dlžník.

Devalváciou rumunského lei voči švajčiarskemu franku sa následne výmenný kurz na škodu dlžníkov značne zvýšil. Dlžníci považovali zmluvné podmienky stanovujúce splatenie úveru vo švajčiarskych frankoch a prenášajúce kurzové riziko na dlžníkov za nekalé a obrátili sa na rumunské súdy. Dlžníci tvrdili, že banka bola schopná predvídať vývoj a pohyby výmenného kurzu švajčiarskeho franku a kurzové riziko bolo vysvetlené nedostatočne, vyhýbavo. Dlžníci uviedli, že z dôvodu, že ich banka transparentným spôsobom neinformovala o týchto pohyboch, porušila svoje povinnosti informovať, upozorniť a poskytnúť poradenstvo, ako aj svoju povinnosť vypracovať zmluvné podmienky jasne a zrozumiteľne, aby mohol každý dlžník posúdiť rozsah záväzkov vyplývajúcich zo zmluvy, ktorú uzavrel.

Právne posúdenie veci

Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „súdny dvor“) konštatoval, že sporná podmienka je súčasťou hlavného predmetu zmluvy o úvere, takže jej nekalú

povahu možno posúdiť vzhľadom na smernicu iba v prípade, ak nebola formulovaná jasne a zrozumiteľne. Skutočnosť, že úver sa musí splatiť v určitej mene, sa v zásade netýka spôsobu platenia, ktorý je vedľajší, ale samotnej povahy záväzku dlžníka, čím predstavuje základnú zložku zmluvy o úvere.

V tejto súvislosti súdny dvor pripomína, že požiadavka, podľa ktorej zmluvná podmienka musí byť formulovaná jasne a zrozumiteľne, stanovuje aj to, aby zmluva transparentným spôsobom vyjadrovala konkrétne fungovanie mechanizmu, na ktorý sa odvoláva dotknutá zmluvná podmienka.

Súvisiaca judikatúra

vec C-186/16 Andriciuć a i.

[ECLI:EU:C:2017:703](#)

vec C-26/13

[ECLI:EU:C:2014:282](#)

vec C-92/11

[ECLI:EU:C:2013:180](#)

spojené veci C-154/15, C-307/15 a C-308/15

[ECLI:EU:C:2016:980](#)

C-559/16 Bossen a i.

Súdny dvor Európskej únie

Dátum rozhodnutia

7. septembra 2017

Právna oblasť

doprava

Kľúčové slová

systém náhrad pri meškaní letu
vzdialenosť letu
let s prestupom

Záver

Článok 7 ods. 1 [Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady \(ES\) č. 261/2004 z 11. februára 2004, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá systému náhrad a pomoci cestujúcim pri odmietnutí nástupu do lietadla, v prípade zrušenia alebo veľkého meškania letov a ktorým sa zrušuje nariadenie \(EHS\) č. 295/91](#) (ďalej len „nariadenie“), sa má vykladať v tom zmysle, že pojem *vzdialenosť* zahŕňa v prípade leteckých spojení s prestupom jedine vzdialenosť medzi miestom prvého odletu a cieľovým miestom meranú vzdušnou čiarou, inými slovami vypočítanú metódou ortodromickej dráhy, a to bez ohľadu na skutočnú vzdialenosť prekonanú letom.

Skutkové okolnosti prípadu

Birgit Bossen, Anja Bossen a Gudula Gräßmann cestovali letom prevádzkovaným spoločnosťou Brussels Airlines z Ríma do Hamburgu cez Brusel. Keďže ich let pristál v Hamburgu s meškaním troch hodín a päťdesiatich minút voči pôvodne plánovanému času priletu, podali na Amtsgericht Hamburg (Okresný súd Hamburg, Nemecko) žalobu o náhradu vo výške 400 eur pre

každú z nich na základe článku 7 ods. 1 nariadenia. Nariadenie stanovuje, že v prípade meškania troch hodín alebo viac má cestujúci právo na náhradu vo výške 250 eur pri letoch do 1 500 km alebo vo výške 400 eur pri letoch nad 1 500 km medzi členskými štátmi. Vzdialenosť medzi Rímom a Hamburgom je podľa metódy ortodromickej dráhy (vzdušnou čiarou) 1 326 km. Vzdialenosť medzi Rímom a Bruselom je 1 173 km a vzdialenosť medzi Bruselom a Hamburgom je 483 km, celková vzdialenosť týchto dvoch letov spolu je teda 1 656 km.

Právne posúdenie veci

Amtsgericht Hamburg položil Súdnemu dvoru Európskej únie (ďalej len „súdny dvor“) prejudiciálnu otázku, ktorou sa pýta, či v prípade letu s prestupom celková vzdialenosť letu zodpovedá vzdialenosti medzi miestom prvého odletu a cieľovým miestom, alebo či sa má určiť podľa skutočne prekonanej vzdialenosti. Od odpovede na túto otázku závisí výška náhrady, ktorá sa má vyplatiť cestujúcim. Súdny dvor skonštatoval, že v rámci práva na náhradu nariadenie nerozlišuje, či sa cestujúci dostanú do svojho cieľového miesta priamym letom, alebo prostredníctvom letu s prestupom. Súdny dvor z toho vyvodzuje, že pri určení výšky náhrady sa v oboch prípadoch musí s cestujúcimi zaobchádzať rovnako. V tejto súvislosti súdny dvor uvádza, že rozličné úrovne výšky náhrady upravené nariadením odrážajú rozdiely v rozsahu ne-

pohodlia, ktoré bolo cestujúcim spôsobené tým, že nemajú možnosť voľne si zreorganizovať svoju cestu a vyhnúť sa tak strate času spojenej so zrušením alebo veľkým meškaním svojho letu. Súdny dvor na záver uviedol, že povaha letu (priamy let alebo let s prestupom) nemá sama osebe vplyv na rozsah nepohodlia spôsobeného cestujúcim. V dôsledku toho sa pri určení výšky náhrady v prípade letu s prestupom musí zohľadniť jedine vzdialenosť vzdušnou čiarou (ortodromická dráha), ktorá by bola prekonaná priamym letom z letiska odletu do letiska priletu. Okolnosť, že skutočne prekonaná vzdialenosť je z dôvodu prestupu väčšia než vzdialenosť medzi letiskom odletu a letiskom priletu, nemá vplyv na určenie výšky náhrady.

Súvisiaca judikatúra

vec C-559/16 Bossen a i.

[EU:C:2017:644](#)

spojené veci C-581/10 a C-629/10

[ECLI:EU:C:2012:657](#)

vec C-11/11

[ECLI:EU:C:2013:106](#)

vec C-344/04

[ECLI:EU:C:2006:10](#)

C-190/16 Fries

Súdny dvor Európskej únie

Dátum rozhodnutia

5. júla 2017

Právna oblasť

doprava

Kľúčové slová

diskriminácia na základe veku
slobodná voľba povolania

Záver

Bod FCL.065 písm. b) prílohy I [Nariadenie Komisie \(EÚ\) č. 1178/2011 z 3. novembra 2011, ktorým sa ustanovujú technické požiadavky a administratívne postupy týkajúce sa posádky civilného letectva podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady \(ES\) č. 216/2008](#) (ďalej len „nariadenie“) nie je neplatný s ohľadom na článok 15 ods. 1 (slobodná voľba povolania) alebo článok 21 ods. 1 (zákaz diskriminácie) [Charty základných práv Európskej únie](#) (ďalej len „charta“). Má sa vykladať v tom zmysle, že nezakazuje držiteľovi preukazu spôsobilosti pilota, ktorý dosiahol vek 65 rokov pôsobiť ako pilot pri tzv. prázdných letoch vykonávaných v rámci obchodnej činnosti dopravcu, pri ktorých sa neprepravujú ani cestujúci, ani náklad, ani pošta, a tiež pôsobiť ako inštruktor a/alebo skúšajúci v pilotnej kabíne lietadla, pričom nie je členom letovej posádky.

Skutkové okolnosti prípadu

Pán Werner Fries bol zamestnaný v spoločnosti Lufthansa ako kapitán lietadla a inštruktor. V priebehu októbra 2013 dosiahol vek 65 rokov. Od 31. októbra 2013 Lufthansa pána Friesa už

nezamestnávala ako pilota s tým, že podľa bodu FCL.065 písm. b) prílohy I na-riadenia z dôvodu veku už nemal právo pracovať ako pilot v obchodnej leteckej doprave. Pán Fries sa domnieval, že dotknutá veková hranica predstavuje diskrimináciu z dôvodu veku a porušuje právo na slobodnú voľbu povolania.

Právne posúdenie veci

Bundesarbeitsgericht (Spolkový súd pre pracovnoprávne spory, Nemecko), rozhodujúci vo veci samej, položil Súdnemu dvoru Európskej únie (ďalej len „súdny dvor“) tri prejudiciálne otázky. Prvou a druhou otázkou sa pýtal na platnosť spornej vekovej hranice z hľadiska zákazu diskriminácie a práva na slobodnú voľbu povolania podľa charty.

Súdny dvor odpovedal, že táto veková hranica je platná. Potvrdil, že sa ňou zavádza rozdielne zaobchádzanie na základe veku, ktoré je však odôvodnené cieľom stanoviť a udržať vysokú a jednotnú úroveň bezpečnosti civilného letectva v Európe. Je nepopierateľné, že fyzické schopnosti nevyhnutné na výkon povolania dopravného pilota s vekom klesajú. Dotknutá veková hranica umožňuje bez porušenia zásady proporcionality vylúčiť, aby zníženie fyzických schopností po dosiahnutí veku 65 rokov bolo príčinou vzniku nehôd.

Súdny dvor ďalej uvádza, že určená veková hranica sa uplatňuje iba na obchodnú leteckú dopravu, pre ktorú je charakteristická väčšia technická zložitosť použí-

vaných lietadiel a vyšší počet osôb, ako v neobchodnej leteckej doprave. Súdny dvor ďalej podotkol, že veková hranica síce obmedzuje slobodnú voľbu povolania podľa článku 15 ods. 1 charty, ale bez toho, aby porušovala zásadu proporcionality.

Tretou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd pýtal, či sa má bod FCL.065 písm. b) prílohy I nariadenia vykladať v tom zmysle, že zakazuje držiteľovi preukazu spôsobilosti pilota, ktorý dosiahol vek 65 rokov, pôsobiť ako pilot pri tzv. prázdných letoch vykonávaných v rámci obchodnej činnosti dopravcu, ako aj pôsobiť ako inštruktor a/alebo skúšajúci v pilotnej kabíne lietadla bez toho, aby bol členom letovej posádky.

Prázdné lety neslúžia na dopravu cestujúcich, nákladu alebo pošty. Pri činnostiach súvisiacich so vzdelávaním a skúškami pilotov sa inštruktor a/alebo skúšajúci síce nachádza v pilotnej kabíne lietadla, avšak toto lietadlo nepilotuje. Treba teda konštatovať, že dotknuté opatrenie sa nevzťahuje ani na tzv. prázdné lety, ani na činnosti súvisiace so vzdelávaním a skúškami pilotov.

Súvisiaca judikatúra

vec C-190/16 Fries

[ECLI:EU:C:2017:513](#)

vec C-236/09

[ECLI:EU:C:2011:100](#)

vec C-447/09

[ECLI:EU:C:2011:573](#)

C-621/15 W. a i.

Súdny dvor Európskej únie

Dátum rozhodnutia

21. jún 2017

Právna oblasť

ochrana spotrebiteľa

Kľúčové slová

zodpovednosť výrobcu
očkovanie
nepriamy dôkaz

Záver

Článok 4 [Smernice Rady 85/374/EHS z 25. júla 1985 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov o zodpovednosti za chybné výrobky](#) (ďalej len „smernica 85/374“) sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnemu režimu dokazovania, podľa ktorého, súd prejednávajúci žalobu o uplatnení zodpovednosti výrobcu vakcín z dôvodu jej údajnej chyby, môže v rámci výkonu svojej voľnej úvahy konštatovať, že určité skutkové okolnosti uvedené navrhovateľom sú závažnými, presnými a navzájom sa potvrdzujúcimi nepriamymi dôkazmi umožňujúcimi rozhodnúť o existencii chyby vakcíny a príčinnej súvislosti medzi chybou a ochorením bez ohľadu na skutočnosť, že lekárske výskum nepotvrdil ani nevyvrátil existenciu súvislosti medzi podaním vakcíny a objavením sa ochorenia.

Článok 4 smernice 85/374 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnemu režimu dokazovania založenému na domnienkach, podľa ktorého v prípade, že lekárske výskum nepotvrdí ani nevyvráti existenciu súvis-

losti medzi podaním vakcíny a objavením sa ochorenia, sa existencia príčinnej súvislosti medzi chybou pripísanou vakcíne a škodou, ktorú utrpela poškodená osoba, bude vždy považovať za preukázanú, ak sa predložia konkrétne vopred určené nepriame skutkové dôkazy v prospech príčinnej súvislosti.

Skutkové okolnosti prípadu

Od roku 1998 do roku 1999 boli pánovi W. postupne v troch injekčných dávkach podané na účely očkovania proti hepatitíde B vakcíny vyrobené spoločnosťou Sanofi Pasteur. V auguste 1999 začal pán W. pociťovať rôzne ťažkosti, na základe ktorých mu bola v novembri 2000 diagnostikovaná skleróza multiplex. Postupom času sa zdravotný stav pána W. zhoršoval, a to až do jeho smrti v novembri 2011.

Pán W. a traja jeho rodinní príslušníci podali návrh, aby bola spoločnosti Sanofi Pasteur uložená povinnosť nahradiť škodu, ktorú údajne spôsobila z dôvodu podania predmetnej vakcíny pánovi W. Na podporu tohto návrhu uviedli, že krátka doba, ktorá uplynula medzi podaním vakcíny a prvými príznakmi sklerózy multiplex, v spojení s absenciou osobných či rodinných predispozícií pána W. na také ochorenie, zakladajú závažné, presné a navzájom sa potvrdzujúce domnienky chyby vakcíny a tiež príčinnú súvislosť medzi touto chybou a uvedeným ochorením.

Právne posúdenie veci

V prejednávanej veci Súdny dvor Európskej únie konštatoval, že časová blízkosť medzi podaním vakcíny a objavením sa ochorenia, ako aj neexistencia osobných alebo rodinných predispozícií vo vzťahu k tomuto ochoreniu, spoločne so značným počtom ohlásených prípadov tohto ochorenia po takých očkovaníach, *a priori* zjavne predstavujú nepriame dôkazy, ktorých spojenie prípadne môže vnútroštátnemu súdu umožniť domnievať sa, že poškodená osoba si splnila povinnosť, ktorá jej bola uložená, a to predložiť dostatočné dôkazy.

Súvisiaca judikatúra

vec C-621/15 W. a i.

[ECLI:EU:C:2017:484](#)

vec C-310/13

[ECLI:EU:C:2014:2385](#)

spojené veci C-503/13 a C-504/13

[ECLI:EU:C:2015:148](#)

C-610/15 Stichting Brein

Súdny dvor Európskej únie

Dátum rozhodnutia

14. jún 2017

Právna oblasť

sloboda usadiť sa

Kľúčové slová

duševné priemyselné vlastníctvo
verejný prenos

Záver

Pojem *verejný prenos* v zmysle článku 3 ods. 1 [Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES z 22. mája 2001 o zosúladiení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti](#) (ďalej len „smernica“) sa má vykladať v tom zmysle, že za okolností aké sú v prípade, zahŕňa sprístupnenie a správu platformy vzájomného poskytovania na internete, ktorá tým, že indexuje metadáta týkajúce sa chránených diel a poskytuje vyhľadávač, umožňuje používateľom tejto platformy nájsť dané diela a vzájomne si ich poskytovať v rámci siete výmeny údajov medzi používateľmi.

Skutkové okolnosti prípadu

Spoločnosti Ziggo a XS4ALL sú poskytovateľmi prístupu na internet. Veľká časť predplatiteľov ich služieb používa platformu vzájomného poskytovania na internete The Pirate Bay, na ktorej sa nachádzajú odkazy na súbory BitTorrent. Táto platforma umožňuje používateľom vzájomne si poskytovať a sťahovať diela, ktoré sa nachádzajú v ich vlastných počítačoch. Súbory odkazujú zväčša na diela chránené autorským právom, pričom

nositelia práv neudelili administrátorom a používateľom tejto platformy súhlas, aby vykonávali vzájomné poskytovanie. Stichting Brein, holandská nadácia zameraná na ochranu záujmov nositeľov autorského práva, sa obrátila na holandské súdy, aby nariadili poskytovateľom Ziggo a XS4ALL blokovat' názvy domén a IP adresy platformy The Pirate Bay.

Právne posúdenie veci

Hoge Raad der Nederlanden (Najvyšší súd Holandska), ktorému bol spor predložený, sa prejudiciálnou otázkou pýta, či pojem *verejný prenos* v zmysle smernice zahŕňa sprístupnenie a správu platformy vzájomného poskytovania na internete, ktorá svojim používateľom umožňuje vyhľadávať a vzájomne si poskytovať sprístupnené diela.

Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „súdny dvor“) rozhodol, že poskytnutie a správa platformy vzájomného poskytovania na internete sa má skutočne považovať za prenos podľa smernice. Zo skoršej judikatúry súdneho dvora vyplýva, že v zásade každý akt, ktorým používateľ pri plnej znalosti veci poskytne svojím zákazníkom prístup k chráneným dielam, môže predstavovať prenos v zmysle smernice.

V prejednávanom prípade je nesporné, že prostredníctvom platformy The Pirate Bay majú používatelia prístup k dielam chráneným autorským právom z miesta a v čase, ktoré si sami zvolia. Hoci súdny dvor uznal,

že dotknuté diela boli sprístupnené používateľmi, zdôraznil, že administrátori platformy zohrávajú kľúčovú úlohu v sprístupňovaní predmetných diel.

Súdny dvor tiež zdôraznil, že skutočne dochádza k prenosu chránených diel verejnosti. Administrátorom platformy The Pirate Bay bolo navyše oznámené, že ich platforma poskytuje prístup k zverejneným dielam bez súhlasu nositeľov autorských práv. Okrem toho tí istí administrátori výslovne uvádzali na blogoch alebo fórach nachádzajúcich sa na platforme svoj cieľ, ktorým bolo sprístupňovanie chránených diel používateľom, a podnecovali používateľov, aby si vyhotovovali kópie týchto diel. Administrátori The Pirate Bay nemohli nevedieť, že touto platformou sa poskytuje prístup k dielam zverejneným bez súhlasu nositeľov autorských práv. Napokon cieľom sprístupnenia a správy platformy ako The Pirate Bay je dosiahnutie zisku, pretože, ako vyplýva z pripomienok predložených súdnemu dvoru, táto platforma generuje značné zisky z reklamy.

Súvisiaca judikatúra

vec C-610/15 Stichting Brein

[ECLI:EU:C:2017:456](#)

vec C-527/15

[ECLI:EU:C:2017:300](#)

vec C-466/12

[ECLI:EU:C:2014:76](#)

vec C-160/15

[ECLI:EU:C:2016:644](#)

C-643/15 a C-647/15

Súdny dvor Európskej únie

Dátum rozhodnutia

6. september 2017

Právna oblasť

priestor slobody
bezpečnosť a spravodlivosť

Kľúčové slová

žaloba o neplatnosť
premiestnenie štátnych príslušníkov na územie iných členských štátov
počty premiestnených žiadateľov

Záver

Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „súdny dvor“) žaloby podané Slovenskou republikou a Maďarskom proti dočasnému mechanizmu povinného premiestnenia žiadateľov o azyl zamietol v celom rozsahu.

Ďalej rozhodol, že Rada nebola povinná prijať napadnuté rozhodnutie jednomyselne.

Okrem toho sa súdny dvor domnieval, že mechanizmus premiestnenia vytvorený napadnutým rozhodnutím nepredstavuje opatrenie, ktoré by bolo zjavne nevhodné na to, aby prispelo k dosiahnutiu ním sledovaného cieľa, ktorým je pomôcť Grécku a Taliansku zvládnuť dôsledky migračnej krízy z roku 2015.

Skutkové okolnosti prípadu

Ako odpoveď na migračnú krízu, ktorá zasiahla Európu počas leta 2015, Rada Európskej únie prijala dňa 22. septembra 2015 [rozhodnutie Rady \(EÚ\) 2015/1601 o zavedení dočasných opatrení v oblasti medziná-](#)

[rodnej ochrany v prospech Talianska a Grécka](#) (ďalej len „rozhodnutie“), ktorého cieľom je pomôcť uvedeným krajinám čeliť masívnemu prílevu migrantov. Rozhodnutie predpokladá, že v priebehu dvoch rokov sa z týchto dvoch členských štátov do iných štátov únie premiestni 120 000 osôb, ktoré jednoznačne potrebujú medzinárodnú ochranu.

Slovenská republika a Maďarsko, ktoré rovnako ako Česká republika a Rumunsko hlasovali v rámci Rady proti prijatiu tohto rozhodnutia, sa na súdnom dvore domáhali jeho zrušenia, pričom uviedli jednak dôvody, ktoré majú preukázať, že pri jeho prijímaní došlo k procesným vadám alebo k výberu nesprávneho právneho základu, a jednak, že toto rozhodnutie nebolo vhodné ako reakcia na migračnú krízu a ani potrebné na tento účel.

Právne posúdenie veci

Súdny dvor najprv vyvrátil tvrdenie, že sa mal uplatniť riadny legislatívny postup alebo mimoriadny legislatívny postup podľa článku 289 [ZFEÚ](#), a to z dôvodu, že článok 78 ods. 3 ZFEÚ obsahuje požiadavku konzultácie s Európskym parlamentom pri prijímaní opatrenia podľa uvedeného ustanovenia.

V rovnakom kontexte súdny dvor rozhodol, že článok 78 ods. 3 ZFEÚ umožňuje inštitúciám únie prijať všetky potrebné dočasné opatrenia ako účinnú a rýchlu odpoveď na núdzovú situáciu v dôsledku náhleho príle-

vu vysídlených osôb. Tieto opatrenia môžu tiež zaviesť výnimky z legislatívnych aktov, a to osobitne pod podmienkou, že takéto výnimky budú ohrozené z hľadiska rozsahu ich materiálnej i časovej pôsobnosti, a že ich cieľom ani dôsledkom nebude trvalé nahradenie alebo zmena legislatívnych aktov, čo je v prejednávanej veci splnené.

Súvisiaca judikatúra

spojené veci C-643/15 a C-647/15

[ECLI:EU:C:2017:631](#)

vec C-358/14

[ECLI:EU:C:2016:323](#)

vec C-189/01

[ECLI:EU:C:2001:420](#)

spojené veci C-78/16 a C-79/16

[ECLI:EU:C:2016:428](#)

vec C-508/13

[ECLI:EU:C:2015:403](#)

Mgr. Katarína Drábiková

Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Mgr. Zuzana Kuricová

Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Súdny systém Škótska

V Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska sú tri rôzne právne systémy. Pre väčšinu Spojeného kráľovstva je typický anglo-americký právny systém *common law*, ktorý platí pre Anglicko, Wales a Severné Írsko. Výnimkou je však Škótsko, kde panuje tzv. systém zmiešaného práva (*mixed system of law*) na pomedzí anglo-amerického a kontinentálneho právneho systému. Takýto systém práva je vo svete ojedinelý a podobné právne systémy existujú len v JAR, v Quebecu (Kanada) a Louisiane (USA). Prevzatie anglického systému precedensu súvisí s pripojením Škótska k Anglicku a Walesu na základe Zákona o spoločnej Únii z roku 1707. Okrem Škótska majú svoje vlastné súdne systémy aj Anglicko a Wales a tiež Severné Írsko.

Súdny systém v Škótsku sa delí na dve základne časti – na občianskoprávny súdny systém a trestnoprávny súdny systém.

OBČIANSKOPRÁVNÝ SYSTÉM

Štruktúra občianskoprávných súdov v Škótsku je relatívne nezvyčajná, keďže šerifské súdy a Najvyšší civilný súd existujú vo vzájomnej hierarchii, no ich právomoci sa v značnej miere prekrývajú.

Šerifské súdy (*Sheriff Courts*) sú rozdelené do šiestich šerifstiev (*sheriffdoms*) na základe bývalých regiónov samosprávy a slú-

žia ako súdy občianske i trestné. V súčasnosti je vo funkcii 142 šerifov. Okrem pár výnimiek sa šerifovia zvyčajne nešpecializujú v osobitých typoch občianskoprávných sporov alebo medzi občianskymi a trestnými spormi. Každý šerifský súd má tiež šerifského tajomníka (*sheriff clerk*), ktorý zodpovedá za dennodennú správu súdov. V občianskych sporoch na šerifských súdoch existujú tri typy konaní:

- riadne konanie (*ordinary cause procedure*): tento typ konania sa používa hlavne v prípade rozvodov alebo zrušenia partnerského spoluzitia, prípadov týkajúcich sa detí, majetku alebo pri vymáhaní dlhu, či pohľadávok nad 5000 libier,
- skrátené konanie (*summary procedure*): tento typ konania sa týka najmä sporov vo veci nájmu, dodávky materiálu a dlhov. Ak sa tento typ konania týka platby peňazí, používa sa, ak hodnota pohľadávky je od 3000 do 5000 libier (vrátane),
- konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu (*small claim procedure*): ide o neformálny typ konania, ktorý sa používa v prípadoch, kde výška sporu neprevyšuje 3000 libier. Týka sa najmä drobných sporov, hlavne v prípadoch vymáhania dlhov a tiež spotrebiteľských sporov.

Okrem toho, glasgowský a edinburský šerifský súd sú príkladmi súdov, kde sa šerifovia do určitej miery špecializujú v istých odvetviach práva. To sa týka najmä konania v rodinnom práve (na oboch súdoch), náhrady škody pri ujme na zdraví (Edinburgh) a konaní v prípade dospelých s postihnutím (Glasgow).

Proti rozhodnutiu šerifského súdu je možné sa odvolať na Šerifský odvolací súd (*Sheriff Appeal Court*). Odvolať sa je možné aj na vnútorný senát Najvyššieho civilného súdu, ale iba s povolením od Šerifského odvolacieho súdu alebo samotného Najvyššieho civilného súdu. Odvolania na Najvyšší civilný súd sú prípustné, ak sa týkajú otázok zásadného významu. Z Najvyššieho civilného súdu je možné podať dovolanie na Najvyšší súd Spojeného kráľovstva v právnych otázkach týkajúcich sa verejného záujmu, avšak dovolateľ musí mať povolenie od vnútornej komory Najvyššieho civilného súdu.

Šerifský odvolací súd je národný súd, ktorému prislúcha rozhodovať vo veciach občianskoprávných odvolaní, čím nahradil predchádzajúcu prax, kedy boli odvolania podávané Hlavnému šerifovi (*Sheriff Principal*). Posudzuje aj odvolania vo veciach skráteného trestného konania a rozhodnutia o kaucii vo formálnom konaní vynesene šerifským alebo zmierovacím súdom. Právomoc Šerifského odvolacieho súdu bola od 1. januára 2016 škótskymi ministrami rozšírená

Súdny systém Škótska

v rámci ustanovení Zákona o súdnej reforme (Škótsko) (*Judicial Reform (Scotland) Act*) z roku 2014, ktorý preniesol právomoc vo veciach občiansko-právnych odvolaní na Šerifský odvolací súd. Senát sa skladá z dvoch alebo troch šerifov, v závislosti od typu odvolania, ktoré sa posudzuje. Pojednávaniu o kauciách predsedá samosudca.

Šerifský súd pre náhradu škody pri ujme na zdraví (*The Sheriff Personal Injury Court*) je špecializovaný celoškótsky súd s výlučnou právomocou na posúdenie prípadov ujmy na zdraví. Šerifský súd pre náhradu škody pri ujme na zdraví má súbežnú právomoc s lokálnymi šerifskými súdmi vo veci ujmy na zdraví, ak sa prípad týka pracovného úrazu nad 1000 libier alebo ak celková požadovaná suma presahuje 5000 libier. Je na žalobcovi, či sa rozhodne pre lokálny šerifský súd alebo pre Šerifský súd pre ujmu na zdraví. Ak je však šerif presvedčený, že prípad je natoľko komplexný, že si vyžaduje špeciálnu expertízu šerifov zameraných na náhradu škody pri ujme na zdraví, môže tento prípad odkázať na Šerifský súd pre ujmu na zdraví.

Najvyšší civilný súd (*Court of Session*) sídli v Edinburghu a skladá sa z vonkajšej a vnútornej komory. Vonkajšia komora (*Outer House*) je výlučne prvostupňový súd, zatiaľ čo vnútorná komora (*Inner House*) je primárne odvolací súd pre vonkajšiu komoru, šerifské súdy, niektoré tribunály a iné inštitúcie. Vnú-

torná komora pozostáva z dvoch kolégií, prvého a druhého (*First and Second Divison*), pričom obe sú rovnako dôležité a zdieľajú rovnaké právomoci. Prvému koléziu predsedá lord predseda (*Lord President* - najvyššie postavený sudca a hlava súdnictva) a druhému koléziu lord súdny úradník (*Lord Justice Clerk*). Ak je nápad vecí privysoký, lord predseda môže vytvoriť ďalšie kolégium nazývané mimoriadne. Sú doň zaradení sudcovia, ktorí obvykle pracujú vo vonkajšej komore. Sudca vo vonkajšej komore niekedy tiež predsedá konaniu, ktoré je posudzované porotou zloženou z dvanástich členov. Porota môže zasadať v právne jednoduchších prípadoch, napríklad vo veciach náhrady škody pri ujme na zdraví.

Existujú typy konaní, ktoré sa predjednávajú iba na Najvyššom civilnom súde (napr. konania o súdnom preskúmaní – *judicial review*). Najvyšší civilný súd nemá právomoc prednávať žaloby nepresahujúce 5000 libier v prvom stupni. Toto pravidlo o finančnom limite sa nazýva aj „výhradná právomoc“ šerifského súdu.

Ako v prípade šerifských súdov, tak aj na Najvyššom civilnom súde je len limitovaný stupeň špecializácie. Existujú špeciálne procesy pre niektoré typy konaní, ako napríklad špeciálny proces pre obchodné žaloby, ktorý je posudzovaný nominovaným obchodným sudcom, ako aj špeciálny proces pre žaloby o náhradu škody vychádzajúcej z

ujmy na zdraví – oba procesy sú navrhnuté tak, aby takéto druhy prípadov boli riešené promptnejšie. Existujú tiež špeciálne pravidlá súdu na riešenie iných druhov sporov, ako napr. rodinné spory, žiadosti o súdne preskúmanie a žaloby vo veciach duševného vlastníctva (patenty, autorské práva, ochranné značky atď.) V prípade duševného vlastníctva sú tiež tieto spory predjednávané špeciálnymi sudcami (ak sú takí k dispozícii).

Obe strany majú v prípade rozhodnutom vonkajšou komorou vždy právo sa odvolať na vnútornú komoru. Proti rozhodnutiu vnútornej komory sa dá ďalej dovolať na Najvyšší súd Spojeného kráľovstva.

Senátori kolégia spravodlivosti (*Senators of the College of Justice*) sú sudcovia, ktorí pôsobia na Najvyššom civilnom súde, ako aj na Najvyššom trestnom súde, ktorý rozhoduje vo veciach najzávažnejších trestných činov. Príležitostne sa tieto dva súdy spolu nazývajú aj Najvyššie súdy, no netreba si ich mýliť s Najvyšším súdom Spojeného kráľovstva.

Najvyšší súd Spojeného kráľovstva (*Supreme Court of the United Kingdom*) sídli v Londýne a pôsobí vo všetkých troch jurisdikciách. Prednáva odvolania týkajúce sa civilného škótskeho práva (nie však trestného) a tiež rozhoduje v niektorých otázkach prenesenej kompetencie a ľudských práv. Prebral funkciu Odvolacieho výboru Snemovne lor-

Súdny systém Škótska

dov (*Appellate Committee of the House of Lords*) a Súdneho výboru kráľovskej štátnej rady (*Judicial Committee of the Privy Council*) na základe Zákona o ústavnej reforme z roku 2005 (*Constitutional Reform Act*) v októbri 2009.

Škótska občianskoprávna súdna rada (*Scottish Civil Justice Council*) je štátny orgán, ktorý vznikol 28. mája 2013 (Zákon o škótskej občianskoprávnej súdnej rade a trestnoprávnej pomoci z roku 2013, časti 1-16) (*Scottish Civil Justice Council and Criminal Legal Assistance Act 2013*). Tento nový orgán má na starosti prípravu a predkladanie návrhov na pravidlá Najvyššieho civilného súdu a šerifských súdov, ako aj všeobecnú zodpovednosť za dohľad nad občianskoprávnym súdnictvom a taktiež vypracováva odporúčania pre lorda predsedu.

TRESTNOPRÁVNÝ SYSTÉM

Škótsko má trojstupňový trestnoprávny súdny systém. Ten sa skladá z Najvyššieho trestného súdu, šerifských súdov a zmierovacích súdov. Okrem toho, Najvyšší súd Spojeného kráľovstva sa tiež môže zaoberať trestnoprávnymi prípadmi ako konečný odvolací súd, ak ide o veci týkajúce sa prenesených právomocí Škótska.

Hlavné typy trestných konaní:

- formálne konanie (*solemn procedure*) sa uskutočňuje vo vzťahu k najzávažnejším trestným činom, pričom je založené na formálnej obžalobe, ktorá sa prejednáva buď pred sudcom na Najvyššom trestnom súde, alebo pred šerifom na jednom zo šerifských súdov. Súdny proces podľa formálneho konania sa prejednáva pred porotou. Pri formálnom konaní sa prípad prejednáva pred 15-člennou porotou,
- skrátené konanie (*summary procedure*) sa používa pri menej závažných trestných činoch a môže viesť k súdnemu procesu pred šerifom alebo, v prípade zmierovacieho súdu, pred jedným alebo viacerými laickými zmierovacími sudcami.

O tom, či bude prípad prejednávaný podľa formálneho alebo skráteného konania rozhoduje prokuratúra, nazývaná kráľovská prokuratúra (*Crown Office & Procurator Fiscal Service*) a svojím rozhodnutím tak ovplyvňuje aj možnú výšku trestu.

Poroty sa v škótskych trestnoprávných konaniach používajú len pri formálnom konaní. V takýchto prípadoch, sudca alebo šerif rozhoduje právne otázky, zatiaľ čo porota skúma skutkové otázky. Porota sa skladá z päťnástich členov, pričom osem-

členná väčšina je dostačujúca na rozhodnutie o vine.

Zmierovacie súdy (*Justice of Peace Courts*) boli vytvorené Zákom o reforme trestného konania (Škótsko) z roku 2007 (*Criminal Proceedings etc (Reform) (Scotland) Act 2007*), a nahradili tak bývalé okresné súdy spravované miestnou samosprávou medzi rokmi 2008 a 2010. Zmierovacie súdy sú zamerané len na skrátené trestné konanie, kedy prípad prejednáva jeden alebo viacero laických zmierovacích sudcov (*lay justices*) alebo, v prípade glasgowského zmierovacieho súdu, právne kvalifikovaný honorovaný sudca (*stipendiary magistrates*). Obžaloba sa skladá z miestneho prokurátora alebo z jedného z jeho zástupcov. Menej závažné trestné činy sa prejednávajú pred zmierovacími súdmi prvoinstančne. Zmierovacie súdy sa nachádzajú v rovnakých mestách ako šerifské súdy, ako aj v niekoľkých ďalších mestách v rámci Škótska. Zmierovací sudcovia môžu uložiť trest odňatia slobody na maximálne 60 dní a udeľujú pokuty až do výšky 2500 libier (pokiaľ neexistuje vyššia alebo nižšia zákonná hranica pre konkrétny trestný čin). Honorovaní sudcovia majú rovnakú právomoc uložiť trest ako majú šerifovia v skrátenom konaní.

Šerifské súdy sú najdôležitejšie z nižších trestných súdov v zmysle právomoci. Môžu prejednať ktorýkoľvek trestný čin, ktorý nie je vyhradený Najvyššiemu trestnému súdu, vrátane tých, ktoré mô-

Súdny systém Škótska

žu byť preskúmané zmierovacími súdmi. Vo veci ukladania trestu je šerifský súd v skrátenom konaní ohraničený nasledujúcimi maximálnymi trestami:

- a) trest odňatia slobody až do výšky dvanástich mesiacov; a
- b) pokuta do výšky 10 000 libier.

V prípade formálneho konania môže šerif udeliť trest odňatia slobody do výšky piatich rokov a výška pokuty nie je obmedzená. Pokiaľ šerif pokladá tieto tresty za nepostačujúce, môže odporučiť prípad na udelenie trestu Najvyššiemu trestnému súdu.

Najvyšší trestný súd (*High Court of Justiciary*) je škótsky najvyšší trestnoprávny súd (s ohľadom na rolu Najvyššieho súdu Spojeného kráľovstva v otázkach prenesených právomocí). Zasadá ako prvoinštančný súd alebo ako trestný odvolací súd. Dvaja najvyšší sudcovia na Najvyššom trestnom súde sú *Lord Justice General* a *Lord Justice Clerk*. Pôsobí ako prvoinštančný súd s územnou pôsobnosťou pre celé Škótsko vo veciach všetkých trestných činov s výnimkou trestných činov, pri ktorých tak ustanovuje zákon. Má však výlučnú právomoc prejednávať najzávažnejšie zločiny.

Pri odvolacích konaniach proti rozhodnutiam najvyššieho súdu ako prvoinštančného súdu sídli súd v Edinburghu. Pri konaniach v iných veciach má súd

stále sídla v Edinburghu, Glasgowe a Aberdeene, ale konania tiež prebiehajú v ďalších mestách po celom Škótsku. Ak ide o odvolanie vo veci obvinenia, prejednávajú prípad najmenej traja sudcovia, zatiaľ čo pri odvolaní proti rozhodnutiu o treste, sú to najmenej dvaja sudcovia.

Škótska komisia pre kontrolu trestných prípadov (*The Scottish Criminal Cases Review Commission*) bola založená v apríli 1999 aby prehodnotila údajné justičné omyly a odporúčala tak prípady vhodné na kontrolu Najvyšším trestným súdom. V prípade, že odsúdená osoba sa už odvolala proti rozsudku alebo výške trestu, Komisia sa na to môže opäť pozrieť. Zvyčajne tak však spraví až po tom, čo bolo odvolanie prejednané pred Najvyšším trestným súdom. Ak sa Komisia rozhodne odporučiť prípad na kontrolu, je na rozhodnutí Najvyššieho trestného súdu, či zmení rozhodnutie o vine, rozhodnutie o treste, alebo konanie obnoví.

MENOVANIE SUDCOV

Sudcovia v Škótsku sú štátnymi zamestnancami súdu a pracujú na plný úväzok. Sú menovaní na základe odporúčaní prvého ministra. Napriek tomu nie sú podriadení ministerskej kontrole, keďže nezávislosť súdov bola vždy pokladaná za dôležitú ústavnú zásadu (prvýkrát vyjadrená v Zákone o súdnictve a súdoch (Škótsko) z roku 2008) (*Judiciary and Courts (Scotland) Act 2008*). Škótska rada pre me-

novanie sudcov má na starosti žiadosti a odporúča potenciálnych sudcov na vymenovanie. Prvému ministrovi (*First Minister*) odovzdáva zoznam kandidátov na post sudcov Najvyššieho civilného súdu a šerifov. Predtým než prvý minister vydá svoje odporúčanie pre kráľovnú, musí ho prerokovať s lordom predsedom.

Menovanie lorda predsedu a lorda súdneho úradníka je súčasťou samostatného procesu, ktorý sa nezakladá na odporúčaniach rady pre menovanie sudcov. Rada funguje od roku 2001 a je štátnym orgánom od roku 2009. Pred jej vytvorením chýbala procesu menovania transparentnosť a najdôležitejšou osobou pri voľbe bol lord advokát (hlavný škótsky právny úradník a člen škótskej vlády).

Spôsobilosť na pozíciu šerifa (aj na polovičný úväzok) vychádza z 5. časti Zákona o šerifských súdoch (Škótsko) z roku 1971 (*Sheriff Courts (Scotland) Act 1971*) a je na ňu potrebné mať:

- právnické vzdelanie,
- odbornú prax ako advokát alebo právny zástupca nevystupujúci pred súdom v dĺžke najmenej 10 rokov,
- v prípade právnych zástupcov musí byť osoba zapísaná v zozname právnych zástupcov.

Súdny systém Škótska

Na prihlásenie sa na post sudcu najvyššieho civilného alebo trestného súdu je potrebné byť:

- sudcom šerifom, ktorý vykonáva svoju funkciu nepretržite aspoň počas piatich rokov, alebo
- advokátom po dobu aspoň piatich rokov, alebo
- právnym zástupcom, ktorý má právo na vystupovanie buď pred najvyšším civilným, alebo trestným súdom nepretržite počas doby nie kratšej ako päť rokov, alebo
- zapisovateľom kráľovskej pečate (*A Writer to the Signet* - historické označenie právnych zástupcov, ktorí mali špeciálne postavenie, dnes len nezávislá komora zástupcov), ktorý zložil skúšku z civilného práva dva roky pred tým, než sa uchádzal o post sudcu.

TRIBUNÁLY A SÚDY SO ŠPECIÁLNOU PRÁVOMOCOU

Veľké množstvo tribunálov fungujúcich v Škótsku sa zaoberá vyhradenými otázkami a má pôsobnosť pre celé územie Spojeného kráľovstva (napr. zamestnanecký tribunál, ktorý sa zaoberá zamestnaneckými právami). Na druhej strane v Škótsku existujú tribunály, ktoré sa venujú otázkam, ktoré sa týkajú na

Škótsko prenesených právomocí, ako napríklad Pozemkový tribunál pre Škótsko (*Lands Tribunal for Scotland*) (vytvorený pred prenesením právomocí v roku 1999) a Tribunál pre dodatočnú podporu a potreby (*Additional Support Needs Tribunal for Scotland*) (jeden z niekoľkých tribunálov zaoberajúcich sa otázkami vo vzťahu k preneseným právomociam, ktoré vznikli po roku 1999).

V Škótsku existuje aj niekoľko súdov so špeciálnou právomocou, ktoré posudzujú prípady týkajúce sa len niektorých konkrétnych sťažností. Príkladmi sú Škótsky pozemkový súd (*Scottish Land Court*), ktorý má na starosti poľnohospodárske a roľnícke nehnuteľnosti a Odvolací súd pre ohodnocovanie pozemkov (*Lands Valuation Appeal Court*), ktorý prejednáva odvolania vo veciach zdanitelných komerčných majetkov. Súd Lorda Lyona (*The Court of the Lord Lyon*) sa zaoberá erbmi a Valné zhromaždenie Škótskej cirkvi (*General Assembly of the Church of Scotland*) má podľa Zákona o Škótskej cirkvi (*the Church of Scotland Act*) z roku 1921 výhradnú právomoc nad svojimi vlastnými duchovnými záležitosťami, vrátane disciplinárnych konaní.

SPRÁVA

Škótska súdna služba (*Scottish Court Service*) je zodpovedná za zabezpečovanie personálu, budov a vybavenia na podporu

škótskych súdov – vrátane oboch najvyšších súdov, šerifských a zmierovacích súdov (nie však Najvyššieho súdu Spojeného kráľovstva). Škótska súdna služba bola založená ako nezávislý orgán na základe Zákona o súdnictve a súdoch z roku 2008 (predtým bola vedúcou agentúrou škótskej vlády). Je spravovaná podnikovým orgánom, ktorému predsedá lord predseda.

LL.B. Petronela Halamová
Diplomatische Akademie Wien

Zdroje:

1. HARVIE-CLARK, S.: *SPICE Briefing — The Scottish Civil Court System* [online]. Edinburgh : Scottish Parliament Information Centre, 2014 [cit. 2017-17-08]. Dostupné na internete: <http://www.parliament.scot/Research/BriefingsAndFactsheets/S4/SB_14-15.pdf>
2. *Scottish Courts and Tribunals* [online]. 2017 [cit. 2017-17-08]. Dostupné na internete: <<https://www.scotcourts.gov.uk>>.
3. *Criminal* [online]. 2017 [cit. 2017-17-08]. Dostupné na internete: <<https://www.scotcourts.gov.uk/taking-action/criminal>>.
4. *Všeobecné súdy — Škótsko* [online]. 2014 [cit. 2017-17-08]. Dostupné na internete: <https://e-justice.europa.eu/content_ordinary_courts-18-sc-sk.do?member=1>.
5. *Špecializované súdy — Škótsko* [online]. 2014 [cit. 2017-17-08]. Dostupné na internete: <https://e-justice.europa.eu/content_specialised>.

Súdny systém Škótska

[courts-19-sc-sk.do?member=1](https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-sc-sk.do?member=1)>.

6. *Justičné systémy v členských štátoch* [online]. 2017 [cit. 2017-17-08]. Dostupné na internete: <https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-sc-sk.do?member=1>.

7. *Personal Injury Specialist Sheriffs Appointed* [online]. 2017 [cit. 2017-17-08]. Dostupné na internete: <<http://www.scotland-judiciary.org.uk/25/1470/Personal-Injury-Specialist-Sheriffs-Appointed>>.